

SLEZSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM
VÝROČNÍ ZPRÁVA
2012

OBSAH

SLOVO ÚVODEM	4
---------------------	----------

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ UDÁLOSTI ROKU 2012	6
--	----------

1. CHARAKTERISTIKA A POSLÁNÍ INSTITUTE	9
---	----------

Charakteristika instituce	9
Poslání instituce	10
Objekty ve správě SZM	10
Sbírka Slezského zemského muzea	12
Ocenění získaná za poslední pětiletý cyklus	13
Další informace o SZM najdete zde:	13

2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	14
---------------------------------	-----------

Útvar ředitele	15
Útvar přírodních věd	15
Útvar společenských věd	15
Útvar muzeologie	16
Útvar provozní	16

3. SPOLUPRÁCE S JINÝMI ORGANIZACEMI	17
--	-----------

4. PREZENTAČNÍ ČINNOST	19
-------------------------------	-----------

Expozice	19
Výstavy	24
Akce	30
Přednášky pro veřejnost	34
Doprovodné programy	36
SZM v médiích	38
Návštěvnost	41

5. SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST	42
--------------------------------	-----------

Charakteristika sbírky SZM	42
Akvizice	43
Odborné zpracování sbírky	50
Digitalizace	51
Ochrana a ošetření sbírkových předmětů	59
Dislokace sbírkových předmětů	59

6. PÉČE O KNIHOVNÍ FONDY	60
---------------------------------	-----------

7. VĚDA A VÝZKUM	61
-------------------------	-----------

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní identity (NAKI)	61
Grantová agentura ČR (GAČR)	65
Interní grantový systém (IGS)	65

8. PROJEKTY	70
--------------------	-----------

9. PUBLIKAČNÍ ČINNOST	73
------------------------------	-----------

10. KONFERENCE A SEMINÁŘE	78
----------------------------------	-----------

11. REKONSTRUKCE A ZHODNOCENÍ MUZEJNÍHO MAJETKU	80
--	-----------

12. HOSPODAŘENÍ ORGANIZACE	83
-----------------------------------	-----------

Výkaz zisku a ztráty	83
Údaje o majetku a závazcích	87
Základní personální údaje	88

PŘÍLOHY	91
----------------	-----------

KDO BYL ŠŤASTNĚJŠÍ NEŽ TITO...!

Slova Faustina Ense hodnotící pocity zakladatelů muzea po první větší adaptaci muzejních prostor v roce 1817 nejlépe vystihují atmosféru mimořádného roku 2012.

Co se nám tedy podařilo? Zachránit a zcela modernizovat Historickou výstavní budovu, která je sice jen jedním ze šperků v portfoliu Slezského zemského muzea, nicméně je ikonou neznámější. Výjimečným se stal již úspěch při získání široké podpory završené přiznáním dotačního titulu v mimořádně krátkém čase. Za něj vděčíme nejen píli členů projektového týmu a projektantů, ale taktéž vstřícnosti představitelů Moravskoslezského kraje, poskytovatele evropské dotace Regionálního operačního programu Moravskoslezsko a Ministerstva kultury ČR coby garanta udržitelnosti a spolufinancování. Náš ambiciózní projekt rozhodně vzešel i rozkvetl jenom díky podpoře, pochopení a obětavosti mnoha externích podporovatelů a spolupracovníků muzea. Podařilo se zlomit nejen malomyslnost uvnitř instituce, ale i zásadní muzeologické a technické problémy. I proto je výsledek tak výjimečný. Společná vůle překonat překážky a realizovat projekt tak, abychom do praxe uvedli řadu z doposud jen teoreticky definovaných principů opavské muzeologické školy, vedla nejen k unikátní adaptaci budovy, ale i k implementaci nového, muzeologii doposud téměř neznámého, dynamického

konceptu expozice. Dynamický koncept umožňuje výrazně zvýšit úroveň ochrany exponátů, využívá účinku autentického originálu a současně potlačuje potřebu virtuálních náhražek. Kurátorům umožňuje prezentovat stále další a další sbírkové předměty z ohromného sbírkového bohatství zemského muzea i dalších institucí bez potřeby zásadnějších zásahů do výstavního mobiliáře a pojetí expozice. Návštěvník tak má možnost pozorovat postupnou změnu jednotlivých částí expozic a má jedinečnou příležitost užít si muzeum jako znovuobjevené médium, které – na rozdíl od virtuálních informačních kanálů – poskytuje pravdivé a ověřitelné informace. Došlo k výraznému rozšíření výstavní plochy o suterén a třetí nadzemní podlaží, přičemž díky použití vhodných materiálů a řešení vznikl unikátní výstavní prostor splňující požadavky na mikroklimatické parametry, zejména relativní vlhkost vzduchu a limity polutantů v interiéru, za minimálních provozních nákladů. Pro všechny, kteří se na projektu spolupodíleli, je proto velkou satisfakcí nejen ocenění v krajské soutěži Stavba roku 2012, ale zejména dosažení nejvyššího odborného uznání – prvního místa v národní soutěži Gloria Musaealis 2012. Získaná uznání jen potvrzují zásadnější úspěch týmu SZM, a sice že se po čtyřech letech od zahájení realizace Konceptu rozvoje SZM 2009–2014 daří efektivně aplikovat muzeologické zásady do řízení a každodenního provozu instituce. Naše muzeum se díky řadě kroků postupně blíží k efektivnímu a dlouhodobě udržitelnému standardu, pro který stále více užíváme označení „smart museum“. Správná muzeologická praxe je úzce propojena i se správnou praxí hospodářskou a jejich vzájemná synergie pak generuje zajímavé výsledky.

Veškeré aktivity zaměřené k rozvoji infrastruktury muzea důsledně směřují k aplikaci udržitelných řešení s cílem snížit energetickou i časovou náročnost a tím zlepšit výkon instituce. Centralizace servisních služeb pro jednotlivá střediska upozornila na další možné příležitosti pro zlepšení. Právě proto byl provoznímu útvaru zadán úkol vytvořit systém k podrobnému monitoringu jednotlivých objektů ve správě SZM s cílem zvýšit efektivitu jejich využití. Rok 2012 byl klíčový i pro další stupeň transformace ekonomicko-provozní agendy – nejen dokončením implementace IS Helios,

ale zejména vytvořením nového systému administrace veřejných zakázek dle nové legislativy a rezortních předpisů. V investiční oblasti se díky podpoře zřizovatele uskutečnil i další zásadní projekt, kterým je rekonstrukce Janottovy vily na moderní, nízkonákladovou vědeckou knihovnu, která v současné době spravuje přes 300 000 svazků a disponuje rozsáhlým fondem vědeckých časopisů z celého světa. Zrekonstruovaný objekt byl otevřen pro veřejnost 7. ledna 2013. Zásadní úkol však leží stále ještě před námi. Je jím realizace centrálního depozitáře Tesaurus Silesie, který je nejdůležitější rozvojovou akcí zemského muzea vůbec. Poprvé v historii SZM se přiblížila šance uložit celou sbírku v bezpečném depozitáři. Základním cílem je vytvořit podmínky pro dlouhodobé uchovávání sbírkových předmětů ve vhodném prostředí s co možná nejnižšími náklady na energie i údržbu. Díky změnám administrativních postupů jsme sice mohli zahájit první kroky, tedy přípravu výběru dodavatele projektové dokumentace, teprve na přelomu loňského a letošního roku, nicméně pevně věřím, že důraz položený na kvalitní přípravu investiční akce se vrátí při její realizaci a zejména pak při každodenním provozu. Realizací depozitáře a adaptací přilehlého muzeologického centra tak bude dovršeno vytvoření unikátní muzejní infrastruktury, tzv. muzejního bloku v prostoru mezi Nádražním okružem a ulicí Jánskou, zahrnujícího nejen depozitář s částečně přístupným víceúčelovým lapidáriem – galerií, vědeckou knihovnu, pracovny a laboratoře odborných pracovníků, pracoviště servisních oddělení, ale i zahradu, která by po dokončení všech stavebních akcí měla být otevřena pro veřejnost.

Radost určitě přináší i úspěšný rozvoj vědecké a další odborné práce. Zrealizována byla řada projektů v rámci Interního grantového systému a jiných, externích grantových titulů. Z nich nejvýznamnějším je projekt Slezsko: Paměť – identita – region, řešený v rámci programu NAKI od roku 2011, jehož výsledkem bude mimo jiné i unikátní soupis významných movitých památek dokumentujících dějiny českého Slezska. V uplynulém roce řešitelský tým nejen realizoval mimořádnou zemskou výstavu Město – zámek – krajina, ale připravil a vydal i rozsáhlou tematickou monografii. Vedle Historické výstavní budovy proběhla řada

úspěšných prezentačních akcí a výstav rovněž v Arboretu Nový Dvůr, v národním Památníku II. sv. války v Hrabyni, Areálu čs. opevnění v Hlučíně-Darkovičkách či Památníku Petra Bezruče.

Možná nenápadný, nicméně o to důležitější úspěch byl dosažen i v oblasti reálné spolupráce s odbornými vysokými školami při přípravě studentů, a to díky zahájení projektu z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Po dvaceti letech formálních gest a rozpačitých kroků se konečně zdařilo připravit a zahájit společný vzdělávací program pro studenty Slezské univerzity v Opavě a Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava a vytvořit zárodek jakéhosi fakultního muzea – muzea jako centra pro praktickou přípravu studentů humanitních, přírodovědeckých i uměleckých oborů. Muzeum se tak v předvečer svého jubilea vrací ke svým kořenům a aktivně přispívá ke vzdělávání nové generace odborníků. Samo však pochopitelně získává od nejmladší generace řadu podnětů, které lze využít. Snad tento opravdu přelomový úspěch nebude ojedinělým a tato konkrétní spolupráce se stane trvalou součástí činnosti Slezského zemského muzea a přispěje tak k výraznému zkvalitnění podmínek, v nichž se na své budoucí povolání studenti dnes připravují.

I přes stále přetrvávající personální poddimenzovanost, která nejvíce omezuje rozvoj stávajících i nových aktivit, se povedlo vykonat nemálo. Nepodařilo by se to však bez velké dávky entuziasmu a osobního zaujetí muzejníků a širokého okruhu našich příznivců. Poděkování, kterým bych rád tuto vzpomínku na rok 2012 ukončil, tak patří zejména týmu Slezského zemského muzea, řadě externích spolupracovníků, kteří participují na vědeckých úkolech, práci se sbírkou či zajištění provozu, a samozřejmě našim partnerům z odborné, vzdělávací i komerční sféry. Velmi děkuji i našim návštěvníkům za jejich mimořádnou přízeň, která je pro nás velmi důležitá a mimořádně motivující.

Těším se na spolupráci a setkávání!

Antonín Šimůň

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ UDÁLOSTI ROKU 2012

REKONSTRUKCE HISTORICKÉ VÝSTAVNÍ BUDOVY A OTEVŘENÍ NOVÉ EXPOZICE SLEZSKO

Po dvou letech byla dokončena generální rekonstrukce nejvýznamnějšího objektu našeho muzea – Historické výstavní budovy. Projekt rekonstrukce byl stejně jako expoziční část financován z Regionálního operačního programu Moravskoslezsko. Společné úsilí muzejníků a dodavatelských firem vyvrcholilo slavnostním otevřením Historické výstavní budovy v sobotu 19. května 2012. Nová expozice nabízí návštěvníkům poznání přírodního a kulturního bohatství Slezska prostřednictvím dynamického konceptu expozice a širokého spektra sbírkových předmětů.

ODBORNÁ LITERATURA PŘÍSTUPNÁ V MODERNÍ VĚDECKÉ KNIHOVNĚ

Zkvalitnění služeb čtenářům a atraktivní prostředí nyní nabízí nově zrekonstruovaná vědecká knihovna Slezského zemského muzea. Ta se tak po 200 letech od svého založení dočkala vlastních prostor.

V průběhu rekonstrukce Janottovy vily, ve které je knihovna umístěna, došlo nejen k opravě historické budovy, ale také k vybudování nových depozitárních prostor vybavených tzv. kompaktními regály. Efektivnější uložení knihovního fondu umožnilo výrazně zlepšit kvalitu služeb čtenářům. Rekonstrukce budovy a vybavení knihovny byly hrazeny z mimořádné dotace Ministerstva kultury ČR ve výši 20 milionů korun.

ZAČÁTEK INTENZIVNÍ SPOLUPRÁCE S UNIVERZITAMI

Na počátku března byl zahájen tříletý projekt, do kterého jsou vedle muzea zapojeny i dva vysokoškolské ústavy – jednak Ústav historických věd Slezské univerzity v Opavě, jednak Centrum nanotechnologií Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Hlavním posláním projektu je připravit studenty obou vysokých škol pro uplatnění na trhu práce a především zkvalitnit výuku muzejní konzervace a restaurování. Slezské zemské muzeum poskytuje zázemí pro odborné praxe studentů i ostatní specialisty z oboru.

NÁVŠTĚVA PREZIDENTA REPUBLIKY VÁCLAVA KLAUSE

Významnou událostí se stala rovněž dubnová návštěva prezidenta ČR Václava Klause v Památníku II. světové války. Prezident přijel zahájit oslavy 67. výročí osvobození Československa. Při této příležitosti došlo rovněž k předání praporu hejtmana Moravskoslezského kraje řediteli Krajského vojenského velitelství.

KULTURNÍ KRAJINOU (ČESKÉHO) SLEZSKA

V roce 2012 jsme úspěšně vstoupili do druhého roku řešení výzkumnému projektu s názvem Slezsko: Paměť – identita – region, jehož základním cílem je uchování a rozvoj specifických regionálních a národních identit a kolektivní paměti obyvatel Slezska a severní Moravy pro 21. století. Hlavním výstupem byla výstava Město – zámek – krajina a stejnojmenný katalog mapující kulturní krajinu českého Slezska od středověku po první světovou válku.

UZAVŘENÍ SPOLUPRÁCE SE SDRUŽENÍM DOLNÍ OBLAST VÍTKOVICE

Slezské zemské muzeum navázalo spolupráci se zájmovým sdružením Dolní oblast Vítkovice. Zástupci obou institucí se zavázali ke společné podpoře vzdělávání, vědeckého bádání a odborných a kulturních aktivit na území Moravskoslezského kraje.

AKTIVITY NA POLI VĚDY A VÝZKUMU

Jako vědeckovýzkumná organizace se SZM aktivně zapojuje do základního i aplikovaného výzkumu. V roce 2012 přinesl výzkum podporovaný interními i externími granty mimořádné množství hodnotných výsledků, které byly publikovány i v několika významných knižních a impaktovaných publikacích. Kvantitativně i kvalitativně (zvýšení podílu monografií a studií v impaktovaných časopisech) se také zvýšila publikační činnost čerpající z předchozích let výzkumu.

1. CHARAKTERISTIKA A POSLÁNÍ INSTITUTE

SLEZSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM

Sídlo organizace:

Tyršova 1
746 01 Opava
Česká republika

Kontaktní adresa:

Nádražní okruh 31
746 01 Opava
Česká republika

Ostatní údaje:

Tel./fax: +420 553 622 999
ID datové schránky: 6nwqxf7
Elektronická adresa podatelny: szm@szm.cz
www.szm.cz

Zřizovatel: Ministerstvo kultury ČR

Právní postavení: Státní příspěvková organizace dle zák. č. 219/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Statutární orgán: Mgr. Antonín Šimčík, ředitel

CHARAKTERISTIKA INSTITUTE

Slezské zemské muzeum (SZM), nejstarší muzeum České republiky (založeno 1814), je třetím největším muzeem vedle Národního muzea v Praze a Moravského zemského muzea v Brně. Slezské zemské muzeum plní funkci muzea ve smyslu ustanovení § 10 odst. 6 zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Dle vlastní Zřizovací listiny SZM vydané 27. 12. 2000 plní funkci sbírkotvornou, vědeckou, kulturní a metodickou.

X. SNĚM ASOCIACE MUZEÍ A GALERIÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Po více než 30 letech se Slezské zemské muzeum stalo pořadatelem nejdůležitějšího setkání českých muzejníků. Při příležitosti otevření nové expozice v Historické výstavní budově tak navázalo na původní tradici konání celorepublikových sjezdů.

ROZŠÍŘENÍ POVINNOSTÍ PŘI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Zadávání veřejných zakázek ve Slezském zemském muzeu se řídí již od zavedení zákona o veřejných zakázkách pravidly transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace. Již několik let jsou zveřejňovány mimo jiné na webových stránkách SZM. Od června se SZM úspěšně zapojilo do systému zadávání zakázek přes e-tržišť, které je realizováno v rámci elektronizace státní správy. Muzeum využívá služeb Tendermarketu, jehož prostřednictvím zadalo 150 veřejných zakázek, a elektronického nástroje e-Gordion. Souběžně se SZM začalo připravovat na Resortní systém centrálního zadávání veřejných zakázek MK ČR.

OPEVNĚNÍ HLUČÍN-DARKOVIČKY KULTURNÍ PAMÁTKOU

Jedinečná vojenská expozice – Areál čs. opevnění v Hlučíně-Darkovičkách, která se svými kvalitami řadí mezi nejpozoruhodnější dochované fortifikační areály v Evropě, byla v roce 2012 zařazena na seznam kulturních památek. Vysoce hodnocená ukázka československého pevnostního stavitelství tak získala postavení, které jí právem náleží.

STOUPAJÍCÍ NÁVŠTĚVNOST EXPOZIC A VÝSTAV

Navzdory obecnému trendu snižování návštěvnosti v muzeích a galeriích byl v SZM od roku 2008 zaznamenán její nárůst. Tento trend potvrdily i údaje z roku 2012. Počet návštěvníků muzejních akcí, expozic a výstav se oproti předchozímu roku zvýšil o neuvěřitelných 15 208 vstupů. Přestože se velkou měrou na růstu návštěvnosti projevilo otevření rekonstruované Historické výstavní budovy, tradičně nejvyhledávanějším areálem zůstalo Arboretum Nový Dvůr.

POSILÁNÍ INSTITUCE

Muzeum shromažďuje sbírku hmotných dokladů vývoje přírody, včetně přírodnin, prehistorie, historie české i zahraniční provenience, zejména však z území historického Slezska především v oborech mineralogie, geologie, paleontologie, botanika, dendrologie, entomologie, zoologie, archeologie, numismatika, historie, dějiny umění včetně dějin hudby, literatury, divadla, dějiny vojenství a muzeologie. Svůj sbírkový fond spravuje podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Sbírkové předměty a poznatky získané jejich zpracováním prezentuje zejména prostřednictvím stálých expozic a výstav, vlastní publikační, vzdělávací a přednáškovou činností v rámci ČR i v zahraničí a dalšími kulturně výchovnými aktivitami určenými pro nejširší veřejnost s přihlédnutím k dětem a mládeži, seniorům a handicapovaným občanům. Umožňuje studium sbírky badatelům, vydává a veřejně šíří periodické i neperiodické publikace a tiskoviny. Na základě zvláštních předpisů zapůjčuje své sbírkové předměty k účelům studijním a prezentačním, a to i do zahraničí.

Rovněž spravuje historický knižní fond, veřejnou vědeckou knihovnu a sbírku písemností archivní povahy. Ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR a v kontextu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, realizuje archeologické výzkumy a dohled v Moravskoslezském kraji, případně na dalším území vymezeném vzájemnou dohodou. Vydává osvědčení k vývozu předmětů kulturní hodnoty dle příslušného zákona a eventuálně podává návrhy na prohlášení těchto předmětů za kulturní památky. Jako vědeckovýzkumná organizace provádí základní a aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj a šíří jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií.

OBJEKTY VE SPRÁVĚ

SZM má ve správě celkem 36 objektů, z nichž je stále převážná část ve špatném technickém stavu. V intencích Koncepce rozvoje Slezského zemského muzea 2009–2014 se nám však díky podpoře Ministerstva kultury ČR a zisku financí z Regionálního operačního programu Moravskoslezsko daří realizovat postupnou nápravu. V minulých letech byla dokončena rekonstrukce Památníku II. světové války, depozitáře v Arboretu Nový Dvůr, došlo rovněž k částečné opravě Památníku Petra Bezruče, rekonstrukci paláce Razumovských a odstranění havarijního stavu objektů Blücherova paláce a Ostrožné 42. V roce 2012 byla ukončena generální rekonstrukce Historické výstavní budovy a Janottovy vily.

HISTORICKÁ VÝSTAVNÍ BUDOVA

Komenského 419/10, 746 01 Opava

MÜLLERŮV DŮM

Komenského 1/8, 746 01 Opava

BLÜCHERŮV PALÁC

Masarykova 345/35, 746 01 Opava

BÝVALÝ FRANTIŠKÁNSKÝ KLÁŠTER

Ostrožná 234/42, 746 01 Opava

PAMÁTNÍK PETRA BEZRUČE

Ostrožná 11/35, 746 01 Opava

JANOTTOVA VILA

Tyršova 705/1, 746 01 Opava

GRAUEROVA VILA

Nádražní okruh 700/33 -A, 746 01 Opava

MUZEOLOGICKÉ CENTRUM

Nádražní okruh 700/33-B, 746 01 Opava

PALÁC RAZUMOVSKÝCH

Nádražní okruh 669/31, 746 01 Opava

SLEZSKÝ ÚSTAV

Nádražní okruh 670/29, 746 01 Opava

ARBORETUM NOVÝ DVŮR

Nový Dvůr, 747 51 Stěbořice

PAMÁTNÍK II. SVĚTOVÉ VÁLKY

Hrabyně č. p. 192, 747 63 Hrabyně

BUNKR MO-S 19 ALEJ – DARKOVIČKY

748 01 Hlučín-Darkovičky

BUNKR LO VZ. 37 – DARKOVIČKY

748 01 Hlučín-Darkovičky

BUNKR MO-S OBORA – ŠILHEŘOVICE

748 01 Hlučín-Darkovičky

BUNKR MO-S 20 OREL – DARKOVICE

748 01 Hlučín-Darkovičky

SRUB PETRA BEZRUČE

Ostravice č. e. 1175, 739 14 Frýdek-Místek

VÝZKUMNÁ STANICE

Domašov č. p. 28, 790 01 Bělá pod Pradědem

OSTRAVA (PRACOVISTĚ NOVODOBÝCH DĚJIN)

Palackého 776/23, 702 00 Ostrava-Přívos

SBÍRKA SLEZSKÉHO ZEMSKÉHO MUZEA

Sbírka SZM je zapsána v Centrální evidenci sbírek muzejní povahy ČR pod číslem ZMO/002–05–07/150002. Informace o sbírce SZM jsou k dispozici online na webových stránkách CES (<http://ces.mkcr.cz/>).

Archeologická podsbírka (CES: 9 - archeologická podsbírka)

Botanická podsbírka (CES: 5 - botanická)

Dendrologická podsbírka (CES: 24 - další - dendrologická)

Divadelní podsbírka (CES: 24 - další - divadelní)

Entomologická podsbírka (CES: 7 - entomologická)

Etnografická podsbírka (CES: 11 - etnografická)

Podsbírka Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média (CES: 21 - fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média)

Geologická podsbírka (CES: 1 - geologická)

Historická podsbírka (CES: 10 - historická)

Podsbírka Knihy (CES: 18 - knihy)

Muzeologická podsbírka (CES: 24 - další - muzeologická)

Muzikologická podsbírka (CES: 24 - další - muzikologická)

Podsbírka Novodobé dějiny (24 - další - novodobé dějiny)

Numismatická podsbírka (CES: 13 - numismatická)

Paleontologická podsbírka (CES: 4 - paleontologická)

Podsbírka Památník II. světové války (CES: 24 - další - Památník II. světové války)

Podsbírka Písemnosti a tisky (CES: 19 - písemnosti a tisky)

Podsbírka Slezský ústav (CES: 24 - další - sbírka Slezského ústavu)

Podsbírka Výtvarné umění (CES: 15 - výtvarné umění)

Zoologická podsbírka (CES: 8 - zoologická)

OCENĚNÍ ZÍSKANÁ ZA POSLEDNÍ PĚTILETÝ CYKLUS

2010

Cena Gloria musaealis 2009 v kategorii Muzejní výstava roku 2009

Projekt: *Expozice Doba zmaru a naděje*

Dne: 13. 5. 2010

2011

Cena Ankety České národopisné společnosti

v kategorii nejvýznamnější počin v oboru za rok 2011

Projekt: *Realizace konference Etnologie současnosti.*

Společnost a kultura a jejich proměny po roce 1989

v etnologických výzkumech (Ocenění získalo SZM ve spolupráci s Hlavním výborem české národopisné společnosti)

Dne: 23. 6. 2012

2012

Čestné uznání v soutěži Stavba Moravsko-

slezského kraje 2011 v kategorii Stavby občanské

vybavenosti – rekonstrukce

Projekt: *Rekonstrukce Historické výstavní budovy*

Slezského zemského muzea

Dne: 18. 6. 2012

Stavba Moravskoslezského kraje 2011

v kategorii Cena laické veřejnosti

Projekt: *Rekonstrukce Historické výstavní budovy*

Slezského zemského muzea

Dne: 18. 6. 2012

2013

Cena Gloria musaealis 2012

v kategorii Muzejní počin roku 2012

Projekt: *Rekonstrukce Historické výstavní budovy*

a expozice Slezsko

Dne: 16. 5. 2013

DALŠÍ INFORMACE O SZM NAJDETE ZDE:

Program expozic a výstav

Newsletter Slezského zemského muzea

www.szm.cz

www.facebook.com/pages/Slezské-zemské-muzeum

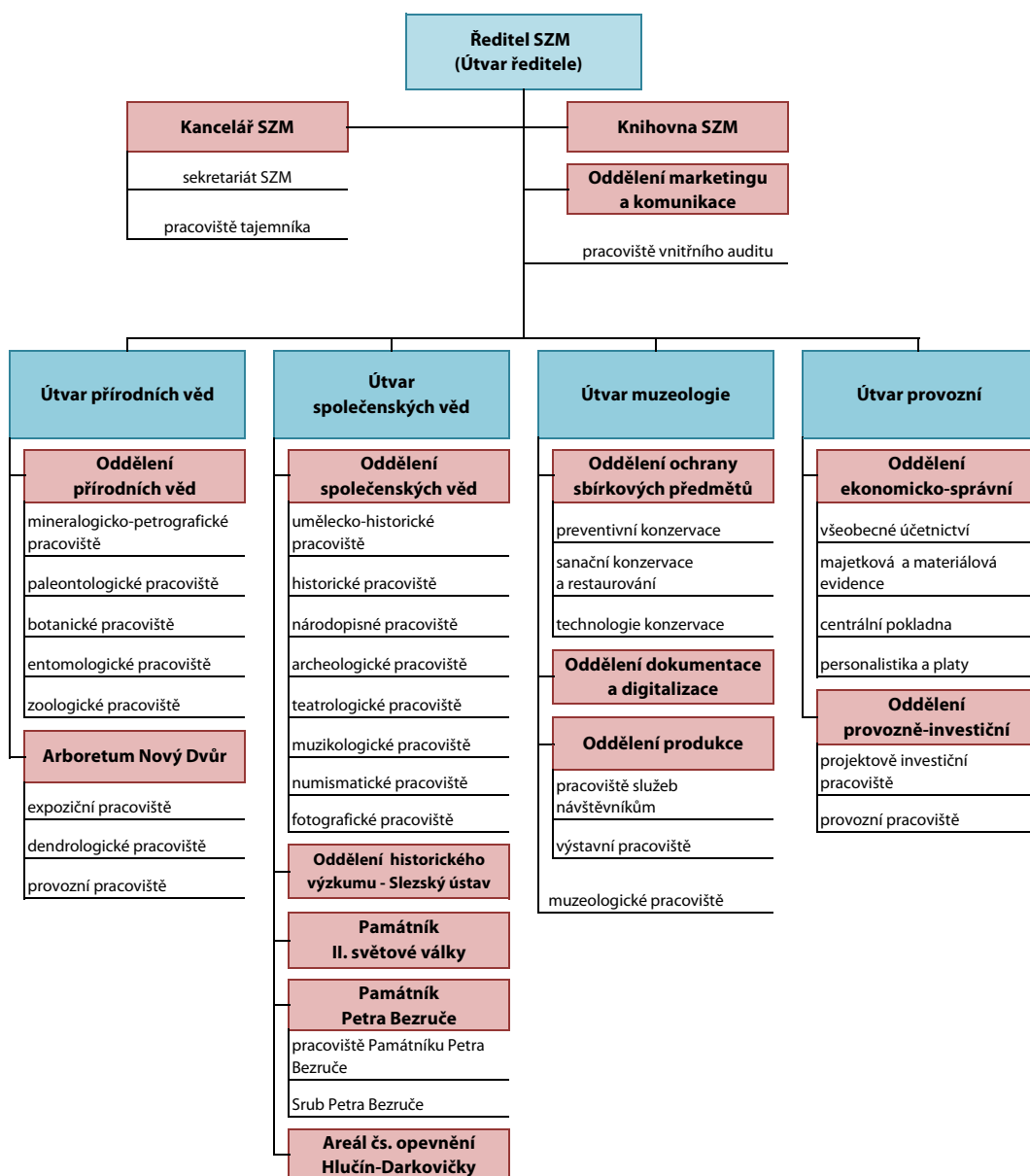
www.mkcr.cz

www.cz-museums.cz

www.network.icom.museum/icom-czech/

2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

Současná podoba organizační struktury byla uvedena do praxe k 1. 5. 2010. Od té doby prošla několika dílčími změnami souvisejícími s větší aktivitou SZM v daných oblastech. V roce 2012 bylo nově vytvořeno Oddělení marketingu a komunikace, Oddělení produkce a Knihovna Slezského zemského muzea. Poslední dvě jmenovaná oddělení vznikla přeměnou z Ústřední knihovny SZM, respektive Oddělení prezentace.

ÚTVAR ŘEDITELE

Ředitel je statutárním orgánem Slezského zemského muzea. Řídí činnost celého muzea ve smyslu zřizovací listiny a zastupuje ho navenek. V přímé podřízenosti ředitele jsou čtyři náměstci (vedoucí ostatních útvarů), vedoucí knihovny, oddělení marketingu a komunikace. Dále je do útvaru ředitele organizačně zařazena Kancelář SZM a pracoviště vnitřního auditu.

Knihovna Slezského zemského muzea

Oddělení pod tímto názvem vzniklo k 1. 5. 2012 přeměnou z Ústřední knihovny Slezského zemského muzea. Zaměstnanci knihovny doplňují, zpracovávají, ochraňují a uchovávají soubor knihovních dokumentů. Vedle toho zajišťují přístup k veřejným knihovním a informačním službám (výpůjčky, zápůjčky a meziknihovní výpůjční služba). Kurátor spravuje podsbíрку Knihy.

Oddělení marketingu a komunikace

Oddělení vzniklo v roce 2012 přeměnou pracoviště vnějších vztahů. Nyní zajišťuje a rozvíjí povědomí veřejnosti o činnosti SZM, což zahrnuje komunikaci s médii a přípravu informačních materiálů. Definuje a vytváří marketingové produkty a podílí se na dramaturgii aktivit určených veřejnosti.

Kancelář SZM

Zabezpečuje administrativní agendu ředitele SZM, provoz podatelny, koordinuje personální, finanční a organizační agendu SZM. Oddělení zahrnuje sekretariát SZM a pracoviště tajemníka.

Pracoviště vnitřního auditu

Pracoviště vnitřního auditu provádí plánované i mimořádné audity SZM, navrhuje opatření k nápravě zjištěných nedostatků a spolupracuje s externími auditory a kontrolory.

ÚTVAR PŘÍRODNÍCH VĚD

Náměstek útvaru koordinuje především vědeckou, sbírkotvornou a investiční činnost Oddělení přírodních věd a Arboreta Nový Dvůr.

Oddělení přírodních věd

Pracovníci Oddělení přírodních věd zajišťují získávání, shromažďování, trvalé uchovávání, evidování, odborné zpracovávání a zpřístupňování sbírkových fondů veřejnosti, kulturně-vzdělávací, prezentační i vědecko-výzkumnou činnost v přírodovědných oborech se specializací botanickou, entomologickou, mineralogicko-petrografickou, paleontologickou a zoologickou.

Arboretum Nový Dvůr

Pracovníci Arboreta Nový Dvůr zajišťují budování kolekce sbírek živých rostlin, jejich výzkum a prezentaci v expozici. Zabezpečují rovněž získávání, shromažďování, trvalé uchovávání, evidování, odborné zpracovávání a zpřístupňování sbírkových fondů veřejnosti, kulturně-vzdělávací, prezentační i vědeckovýzkumnou činnost v oboru dendrologie.

ÚTVAR SPOLEČENSKÝCH VĚD

Koordinuje především vědeckou, sbírkotvornou a investiční činnost Oddělení společenských věd, Oddělení historického výzkumu, Památníku II. světové války, Památníku Petra Bezruče a Areálu čs. opevnění Hlučín-Darkovičky. Útvar je řízen náměstkem.

Oddělení společenských věd

Pracovníci Oddělení společenských věd zajišťují trvalé uchovávání, evidování, odborné zpracovávání a zpřístupňování sbírkových předmětů veřejnosti, kulturně-vzdělávací, prezentační i vědeckovýzkumnou činnost ve společenskovědních oborech se specializací na archeologii, dějiny umění, historii, etnografii, numismatiku, muzikologii a teatrologii.

Oddělení historického výzkumu – Slezský ústav

Pracovníci Oddělení historického výzkumu zajišťují vědecký výzkum a kulturně-vzdělávací činnost se

zaměřením na dějiny Slezska a problematiku vývoje a postavení národnostních menšin v českých zemích.

Památník II. světové války

Pracovníci Památníku II. světové války zajišťují trvalé uchovávání, evidování, odborné zpracovávání a zpřístupňování sbírkových předmětů veřejnosti, kulturně-vzdělávací, prezentační i vědeckovýzkumnou činnost v oblasti dějin druhé světové války a nejnovějších dějin.

Památník Petra Bezruče

Pracovníci Památníku Petra Bezruče tvoří a spravují podsbírkou Písemnosti a tisky a dále zajišťují kulturně-vzdělávací a prezentační činnost. Vedle Památníku Petra Bezruče je součástí oddělení také expoziční areál Srub Petra Bezruče.

Areál československého opevnění

Hlučín-Darkovičky

Pracovník oddělení zajišťuje provoz pevnostního areálu v Hlučíně-Darkovičkách. Vedle toho provádí kulturně-vzdělávací a prezentační činnost.

ÚTVAR MUZEOLOGIE

Koordinuje především odbornou a investiční činnost v souvislosti se správou, ochranou a využíváním Sbírký Slezského zemského muzea. Řídí Oddělení ochrany sbírkových předmětů, Oddělení dokumentace a digitalizace, Oddělení produkce a pracoviště muzeologie. Útvar je řízen náměstkem.

Oddělení ochrany sbírkových předmětů

Oddělení bylo vytvořeno organizační změnou v roce 2010 jako centrální pracoviště konzervace a restaurování. Pracovníci oddělení zpracovávají, aktualizují a realizují strategii ochrany sbírky SZM v oblasti preventivní konzervace, sanační konzervace, restaurování předmětů a technologie konzervace.

Oddělení dokumentace a digitalizace

Oddělení dokumentace a digitalizace, vytvořené rovněž v rámci organizačních změn v roce 2010, slouží

jako centrální pracoviště pro dokumentaci a digitalizaci sbírkových předmětů SZM. Zajišťuje správu sítě a aplikace pro dokumentaci sbírkových předmětů, digitální databáze sbírkových předmětů, realizuje digitalizaci vybraných předmětů. Spravuje také Elektrickou požární signalizaci a Elektronický zabezpečovací systém.

Oddělení produkce

Oddělení vzniklo k 1. 5. 2012 přeměnou pracoviště Oddělení prezentace. Zajišťuje kulturně-výchovnou a prezentační činnost včetně realizace výstav, akcí a dalších programů. Zabezpečuje také provoz Historické výstavní budovy.

Muzeologické pracoviště

Původní součást tzv. Slezského ústavu byla v rámci reorganizace včleněna do Útvaru muzeologie jako samostatné oddělení. Oddělení zajišťuje metodické vedení zaměstnanců v oblasti muzeologie a spravuje Muzeologickou podsbírkou a podsbírkou Slezský ústav.

ÚTVAR PROVOZNÍ

Koordinuje především ekonomickou a investiční činnost SZM, pečuje rovněž o správu majetku SZM. Řídí Oddělení ekonomicko-správní a Oddělení provozně investiční. Útvar je řízen náměstkem.

Oddělení ekonomicko-správní

Zajišťuje činnost SZM v oblasti hospodářské, finanční a správní. Vede kompletní účetnictví, administrativu projektů financovaných ze strukturálních fondů, zpracovává evidenci majetku a zboží, personální agendu, činnost pokladny a mzdové účtárny.

Oddělení provozně-investiční

Jako centrální pracoviště zabezpečuje provozně technickou činnost. Zodpovídá za technický stav všech objektů SZM, koordinuje a řídí realizaci všech veřejných zakázek, připravuje a dohlíží na realizaci investičních záměrů, nakládá s projektovou a technickou dokumentací SZM, zajišťuje provoz automobilového parku.

3. SPOLUPRÁCE S JINÝMI ORGANIZACEMI

Partneři:

Muzeum Śląskie w Katowicach
Oberschlesisches Landesmuseum
Dolní oblast Vítkovice
Národní technické muzeum
Zoologická zahrada Košice-Kavečany
Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu
Muzeum Velké vlastenecké války (Moskva)
Muzeum w Racibórze
Slezská univerzita v Opavě
Statutární město Opava
Opavská kulturní organizace

Spolupracující organizace:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Agentura pro regionální rozvoj, a. s.
ANIMA VIVA o. s. Opava
Archeologický ústav AV ČR v Brně a Praze, v.v.i.
Armáda ČR
Asociace muzeí a galerií ČR
Collegium Carolinum e. V.
Česká numismatická společnost
Česká společnost pro ochranu netopýrů
Československá obec legionářská
Český svaz bojovníků za svobodu
European Confederation of Conservator-Restorers' Organization
CHKO Jeseníky
CHKO Poodří
Institut umění – Divadelní ústav
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Klub vojenské historie 1. prapor Ostrava
Klub vojenské historie Deštné
Klub vojenské historie Hrančičský pluk 4
Krajské vojenské velitelství

Masarykova univerzita
Matice slezská
Mendlova univerzita v Brně
Městské informační a kulturní středisko
Městské kulturní středisko Javorník
Metodické centrum pro informační technologie v muzejnictví
Moravská zemská knihovna v Brně
Moravské zemské muzeum
Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě
Museum Fotoatelier Seidel
Muzeum Beskyd Frýdek-Místek
Muzeum Hlučína
Muzeum města Brna
Muzeum Novojičínska
Muzeum Těšínska
Muzeum v Bruntále
Národní muzeum
Národní památkový ústav
Ostravská univerzita v Ostravě
Ostravské muzeum

Ředitel SZM Mgr. Antonín Šimčík
a Dr. Stephan Kaiser, ředitel
Oberschlesisches Landesmuseum
v Ratingen. Foto: M. Kouřilová.

Památník Lidice	Ústav pro studium totalitních režimů
Památník národního písemnictví v Praze	Ústřední vojenský veterinární ústav – Hlučín
Památník písemnictví na Moravě	Valašské muzeum v přírodě v Rožnově
Památník Terezín	pod Radhoštěm
Slovácké muzeum v Uherském Hradišti	Vědecká knihovna v Olomouci
Společenskovědný ústav Slovenskej Akadémie Vied	Vlastivědné muzeum Jesenicka
Statutární město Ostrava	Vlastivědné muzeum v Olomouci
Univerzita Karlova v Praze	Vlastivědné muzeum v Šumperku
Svaz letců ČR	Vojenský historický ústav Praha
Univerzita obrany	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
Univerzita Palackého v Olomouci	Wikipedie ČR
Uniwersytet Opolski	Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Uniwersytet Wrocławski	Zámecké muzeum Kravaře ve Slezsku
Ústav archeologické památkové péče Brno, v.v.i.	Zemský archiv v Opavě
Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i.	ZOO Ostrava
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.	

4. PREZENTAČNÍ ČINNOST

EXPOZICE

SZM disponuje celkem šesti areály, které nabízejí expozice různého zaměření zachycující vývoj ve Slezsku jak v oblasti přírodního, tak kulturního bohatství. Expozice procházejí postupnou aktualizací v závislosti na možnostech SZM. V roce 2009 byla zpřístupněna nová expozice *Doba zmaru a naděje* v Památníku II. světové války. Její podobu oceňují nejen návštěvníci, ale rovněž odborná veřejnost. 19. května 2012 byla slavnostně otevřena rekonstruovaná Historická výstavní budova s novou, dynamickou expozicí *Slezsko*. Také ta byla oceněna jak laickou, tak odbornou veřejností.

HISTORICKÁ VÝSTAVNÍ BUDOVA

Komenského 10, 746 01 Opava

Expozice Slezsko

Expozice Slezsko je zaměřena na přírodní a kulturně-historické fenomény jedné ze tří historických zemí České republiky – Slezska. S ohledem na velmi bohatý sbírkový fond Slezského zemského muzea a vzhledem k omezenému prostoru je nový, tzv. dynamický koncept řešením, které umožňuje seznámit návštěvníky s co nejširším spektrem sbírkových předmětů a témat

vztahujících se k přírodnímu a kulturnímu bohatství Slezska. Expozice Slezsko zahrnuje všechna tři podlaží Historické výstavní budovy. První oddíl nese název *Příroda Slezska*, druhá část *Křídla myšlenek*, část třetí se jmenuje *Encyklopedie Slezska* a závěrečný oddíl je nazvaný *Historie Slezska*.

Pohled do části *Příroda Slezska*. Foto: Archiv SZM.

Encyklopedie Slezska.
Foto: Archiv SZM.

Příroda Slezska

Hlavní úlohou expozice Příroda Slezska je přiblížení přírodních podmínek a biodiverzity našeho regionu s přesahy do dalších evropských a světových oblastí. Krajina Slezska skýtá velké množství dokladů historie přírody. Geologická část ukazuje ve zkratce nejstarší minulost a geologický vývoj na exponátech ze Slezska a severní Moravy. V oddíle botaniky jsou prezentovány exempláře mechorostů, lišejníků a hub v kombinaci s herbárii významných zástupců rostlinných čeledí se zaměřením na botanicky zajímavá chráněná území, endemity a relikty Slezska a severní Moravy. V části věnované zoologii jsou rovněž zdůrazněny druhy žijící na území Slezska. Jednotlivé exponáty jsou prezentovány vývojově, od nejjednodušších jednobuněčných forem přes měkkýše a členovce až k obratlovcům.

Křídla myšlenek

Expozice připomíná období od konce 18. století v dějinách nynějšího českého Slezska jako období vyznačující se pozoruhodným sepětím intelektuálního, racionálního a emocionálního hlediska v životě společnosti. Cílem je nejen představit osobnosti vědy, techniky a umění a jejich pozoruhodné životy, ale připomenout celé duchovní prostředí Slezska.

Encyklopedie Slezska

Encyklopedie Slezska prostřednictvím vybraných příkladů přibližuje návštěvníkům dějiny, kulturu a obyvatelstvo českého Slezska od pravěku do 20. století. Vedle abstraktních a obecných hesel se zde nacházejí i hesla odkazující na specificky slezské fenomény typu produkce varhan nebo těžby i zpracování břidlice a uhlí. Pojetí hesel vychází z mezioborové spolupráce, takže návštěvník má možnost danou problematiku poznat komplexně a není omezen možnostmi jednotlivých oborů.

Historie Slezska

Závěrečná část expozice, umístěná na vestavěném ochozu, je věnována stručnému systematickému nástinu dějin celého historického Slezska. Textové, obrazové a grafické informace jsou obohaceny výběrem předmětů pocházejících ze stejného období. Výběr exponátů ilustruje například to, čím se v různých obdobích platilo, čím se lidé zdobili, jakými nástroji se bojovalo nebo pracovalo. Procházka po ochozu umožňuje návštěvníkovi pohled shora a rekapitulaci celé předchozí tematicky členěné expoziční části – Encyklopedie Slezska.

Parková expozice v Arboretu Nový Dvůr.
Foto: Archiv SZM.

ARBORETUM NOVÝ DVŮR

Nový Dvůr, 747 51 Stěbořice

Arboretum návštěvníkům nabízí dendrologickou expozici s názvem Dřeviny pěti světadílů a skleníkovou expozici Tropické a subtropické rostliny.

Dřeviny pěti světadílů

Dendrologická expozice je rozčleněna do dílčích geografických celků pod názvem „Dřeviny pěti světadílů“ a poskytuje tak jedinečnou příležitost seznámit se s bohatým sortimentem dřevin Severní Ameriky, Japonska, Číny, Koreje a Sibiře. Rozkládá se na ploše 23 ha a v současné době je zde evidováno více jak 7 000 druhů a kultivarů domácích i cizokrajných rostlin, např. javory (Acer), kaly (Viburnum), pustoryly (Philadelphus), břízy (Betula) či vilíny (Hamamelis). V expozici arboreta se nachází rovněž rašeliniště, vřesoviště, písčné duny či skupina časně kvetoucích dřevin. Největší oblíbě se těší bohatá kolekce pěnišníků (*Rhododendron*). Nacházejí se zde také zástupci obřích „mamutích stromů“ – sekvojí a borovic osinatých z Arizony. Mezi další dendrologické zajímavosti náleží legendární cedry, metasekvoj – „živá fosilie“ – známá jen z fosilních nálezů či vzácný exemplář nejstarší rostliny světa – *Wollemia nobilis*. Část expozice tvoří historický park založený v roce 1906 Quido Riedlem.

Tropické a subtropické rostliny

Expozice tropických a subtropických rostlin si klade za cíl zpřístupnit široké veřejnosti část z rozsáhlých skleníkových sbírek Arboreta Nový Dvůr. V expozici je soustředěno bezmála 280 druhů rostlin ze 70 čeledí. Na nevelké ploše čítající zhruba 220 m² lze vedle sebe zhlédnout geograficky svébytné rostlinné formace americké, africké, australské a asijské flóry tropických deštných, tropických poloopadavých a opadavých lesů.

Expozice *Doba zmaru a naděje* v Památníku II. světové války.
Foto: Archiv SZM.

PAMÁTNÍK II. SVĚTOVÉ VÁLKY

Hrabyně 192, 747 63

Expozice *Doba zmaru a naděje* chronologicky připomíná jak vojenské dějiny 2. světové války, tak přibližuje i civilní život obyvatelstva, válečnou výrobu a soudobou kulturu. Věnuje se rovněž bojům československých vojáků na východní i západní frontě (včetně osudů letců v Polsku, Francii a Velké Británii). Hlavním cílem expozice je emocionální prožitek, postavený na osobních příbězích artefaktů, které pro expozici věnovali přírodní účastníci bojů. Další části expozice, umístěné v klínech památníku, *Město v troskách* a *Oběti a vrazi* přibližují bombardování českých měst a utrpení lidí vězněných v koncentračních táborech. Expozice *Doba zmaru a naděje* získala v roce 2010 také nejvyšší ocenění v národní soutěži Gloria Musaealis.

Expozice Památníku Petra Bezruče.
Foto: Archiv SZM.

PAMÁTNÍK PETRA BEZRUČE

Ostrožná 35, 746 01 Opava

Expozice *Život a dílo Petra Bezruče* je instalována v budově Památníku Petra Bezruče, která se nachází v místě, kde stával rodný dům básníka. Expozice byla otevřena v roce 1967 pod záštitou organizace UNESCO v rámci oslav 100. výročí narození Petra Bezruče. Expozice prezentuje vstup Petra Bezruče do českého literárního prostředí a místa, z nichž čerpal inspiraci pro své básně. Neopomíná také osobnosti, které jej ovlivnily. Závěr expozice tvoří ukázky jednotlivých vydání Slezských písní včetně cizojazyčných překladů.

Interiér expozice v Areálu čs. opevnění Hlučín-Darkovičky.
Foto: Archiv SZM.

AREÁL ČS. OPEVNĚNÍ HLUČÍN-DARKOVIČKY

Hlučín-Darkovičky, 748 01

Pevnostní areál je dnes evropsky vysoce ceněnou prezentací ojedinělého fortifikačního systému naší republiky, který vznikl v letech 1935–1938. Tvoří jej pětichotní sruby MO-S 18, MO-S 19, MO-S 20 a lehký objekt LO vz. 37A. V interiéru expozice je umístěna originální výzbroj, kterou disponovala československá armáda před 2. světovou válkou. Návštěvníci se tak mohou lépe seznámit s podmínkami života vojáků v opevnění. Součástí venkovní expozice je i těžká bojová technika.

Obytná část Srubu Petra Bezruče.
Foto: Archiv SZM.

SRUB PETRA BEZRUČE

Ostravice 41, 739 14

Srub Petra Bezruče na Ostravici získalo Slezské zemské muzeum jako součást dědictví po básníku Petru Bezručovi. Obytná část srubu byla ponechána v původní podobě včetně zařízení interiéru, který si Bezruč sám navrhl. Přilehlý dřevník byl přeměněn na expozici s názvem *Krajem Petra Bezruče*. V původním srubu návštěvník nalezne autentické prostředí letního příbytku básníka, odhalí místo, kde Petr Bezruč psal své básně a čerpal inspiraci. Okolní Beskydy dokreslují atmosféru a umožňují poznat kraj, jehož osud, v minulosti tak svízelný, zachytil básník ve svém stěžejním díle – ve Slezských písních.

VÝSTAVY

V roce 2012 se v SZM uskutečnilo celkem 29 výstav, z toho šest bylo vypůjčeno z jiných institucí.

Mimo areály SZM se uskutečnila jedna výstava. Nejvýznamnější počín v této oblasti představuje výstava

Město – zámek – krajina.

Výstava Třetihory – kraj močálů a moře. Foto: Archiv SZM.

Třetihory – kraj močálů a moře

11. 8. 2011 – 8. 1. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Již jen několik málo dnů na počátku roku 2012 se mohli naši návštěvníci cítit jako hrdinové Zemanova filmu Cesta do pravěku. Naskytl se jim neopakovatelný zážitek při setkání s miliony let starými zkamenělinami rostlin i živočichů vyskytujících se v době, kdy náš region zalévalo třetihorní moře.

Trochu mouky, medu, koření...

24. 11. 2011 – 27. 1. 2012, Památník Petra Bezruče

Výstava představila bohatou sbírku historických perníkářských forem ze starých opavských dílen. K vidění byly vyřezávané formy s různými motivy nebo předměty spjaté s historií perníkářského řemesla.

Nevítaní hosté

2. 2. – 29. 6. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Nepůvodní organismy, jejich vznik a invaze, to byl hlavní námět výstavy s názvem Nevítaní hosté. Návštěvníkům představila některé druhy rostlin a živočichů, které dnes považujeme za součást naší přírody, přestože jde o organismy nepůvodní. Historii bojů s nevídanými hosty autoři výstavy prezentovali prostřednictvím fotografií, živých i dermoplastických exponátů. Výstava se uskutečnila ve spolupráci se Severočeským muzeem v Liberci.

Doma na Hlučínsku

15. 2. – 20. 4. 2012, Památník Petra Bezruče

Osudy tohoto svěbytného regionu plasticky vystihuje život zdejší rodačky a také spisovatelky Ludmily Hořké. Výstava nám připomněla nelehký osud autorky i její literární dílo. Vedle sbírek lidové slovesnosti, odborných reakcí a reflexí na její tvorbu nechyběla ani autorčina korespondence s významnými osobnostmi dobové literární scény.

Národní parky Chile

1. 4. – 31. 10. 2012, Arboretum Nový Dvůr

V roce 2011 se tři přírodovědci Slezského zemského muzea zúčastnili expedice v Chile, při níž navštívili patnáct národních parků a rezervací. Z náročné cesty pořídili mnoho zajímavých snímků, o které se rozhodli podělit. Návštěvníci arboreta tak dostali příležitost zhlédnout alespoň prostřednictvím fotografií národní parky Torres del Paine, Fray Jorge, La Campana, Nahuelbuta nebo Pan de Azúcar.

Zdeněk Škarvada – Keep floating!

6. 4. – 30. 7. 2012, Památník II. světové války

Keep floating! (Nikdy se nevzdávat!), tak zní celoživotní heslo podplukovníka Zdeňka Škarvady. Pilota, který přežil pád letadla do moře, německé zajetí i bezmála tisícikilometrový pochod smrti. Osud válečného letce, který v roce 2012 oslavil 95. narozeniny, přiblížila výstava s názvem Zdeněk Škarvada – Keep floating!

Ženy a válka

6. 4. – 30. 11. 2012, Památník II. světové války

Jakým způsobem se změnila role žen ve druhé světové válce? Na tuhle otázku se pokusila odpovědět výstava s příznačným názvem Ženy a válka. Návštěvníkům představila nejen ženy a jejich měnící se postavení v rodině, ale i ženy aktivně zapojené do boje proti nacismu.

Ženy bojující

6. 4. – 30. 7. 2012, Památník II. světové války

Úlohu žen během druhé světové války přiblížila rovněž putovní výstava Ženy bojující. Výstava, která vznikla především zásluhou Zoe Svobodové-Klusákové, dcery Ludvíka Svobody, mapovala zejména osudy žen působících ve vojenských jednotkách na západní i východní frontě.

Výstava Ženy a válka. Foto: Archiv SZM.

Jedna oprátka za druhou – František Skokan

6. 4. – 30. 11. 2012, Památník II. světové války

V rámci projektu Jedna oprátka za druhou, připomínajícího příběhy vojáků odsouzených v 50. letech 20. století k trestu smrti, byla v loňském roce prezentována výstava věnovaná Františku Skokanovi.

Nisko

6. 4. – 30. 4. 2012, Památník II. světové války

Výstava návštěvníkům přiblížila osudy transportu židovských mužů do polského Niska nad Sanem. Autory výstavy byli studenti Střední průmyslové školy chemické akademika Heyrovského a Gymnázia v Ostravě-Zábřehu.

Hraničářský pluk 4

6. 4. – 30. 7. 2012, Památník II. světové války

V minulém roce jsme si připomněli 75. výročí vzniku Hraničářského pluku 4, který byl prvním hraničářským plukem určeným pro boj v opevnění. Mezi pevnostními jednotkami měl výlučné postavení. Jeho úkolem bylo bránit pevnostní linii, která byla v době mnichovské krize ze všech úseků těžkého opevnění nejbližší dokončení. Pod pluk patřila dělostřelecká tvrz Smolkov a 63 izolovaných pěchotních srubů nacházejících se mezi Bohumínem a Jamnicí za Opavou.

Květ pěnišníku.
Foto: D. Lička.

Rhododendrony

květen 2012, Arboretum Nový Dvůr

Jarní měsíce v arboretu se i v loňském roce nesly ve znamení kvetoucích rhododendronů. Návštěvníci měli možnost zhlédnout kvetoucí pěnišníky pocházející z Dálného východu, Japonska i Sibiře. Pro zájemce o podrobnější informace byly připraveny komentované prohlídky.

Návrat lidických žen

1. 5. – 20. 8. 2012, Památník II. světové války

Výstava návštěvníky seznámila s osudy lidických žen, které přežily hrůzy nacistického koncentračního tábora i ztrátu svých mužů a dětí. Výstavu zapůjčil Památník Lidice.

Dvě století české kultury s Máchou

17. 5. – 17. 8. 2012, Památník Petra Bezruče

Měsíc květen byl v Památníku Petra Bezruče příhodně věnován odkazu básníka Karla Hynka Máchy. Jeho životní osudy i literární pouť zachytili autoři výstavy prostřednictvím vzácných tisků Máje, pamětní medaile K. H. Máchy či grafiky a malby inspirující se dílem a osobností autora. Výstava se uskutečnila ve spolupráci s Památníkem národního písemnictví v Praze.

Výstava Pod křídly Genia. Proměny expozic v Historické výstavní budově.
Foto: Archiv SZM.

Pod křídly Genia. Proměny expozic v Historické výstavní budově

19. 5. – 29. 8. 2012, Historická výstavní budova

Otevření nové expozice v minulém roce přimělo mnohé k bilancování a zamyšlení nad těmi minulými. Podobu, obsah a okolnosti vzniku dřívějších expozic přiblížila výstava s názvem Pod křídly Genia. Návštěvníkům představila proměny expozic v průběhu celé 115leté historie až do roku 2010, kdy byla budova z důvodu rekonstrukce uzavřena. Vedle sbírkových předmětů z dřívějších expozic a fotografií ilustrujících jejich původní podobu bylo možné rovněž zhlédnout modely, ilustrace, hologramy a jiné prezentační prostředky, které již v moderních expozicích nejsou k vidění.

Imrich Veber: Rodina

19. 5. – 29. 8. 2012, Historická výstavní budova

Problematiku rodiny a její proměnu v čase představila fotografická výstava Imricha Vebera. Návštěvníkům byly prezentovány originální „vizitky“ z konce 19. století, fotografie předchozích kurátorů fotografické sbírky SZM Arnošta Pustky a Josefa Solnického nebo práce Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě.

Výstava Vítkovice.
Foto: Archiv SZM.

Jindřich Štreit: Vítkovice

19. 5. – 29. 8. 2012, Historická výstavní budova

Uznávaný český fotograf Jindřich Štreit představil sérii portrétů vzniklých na pozadí industriálních Vítkovic.

Balkónové rostliny

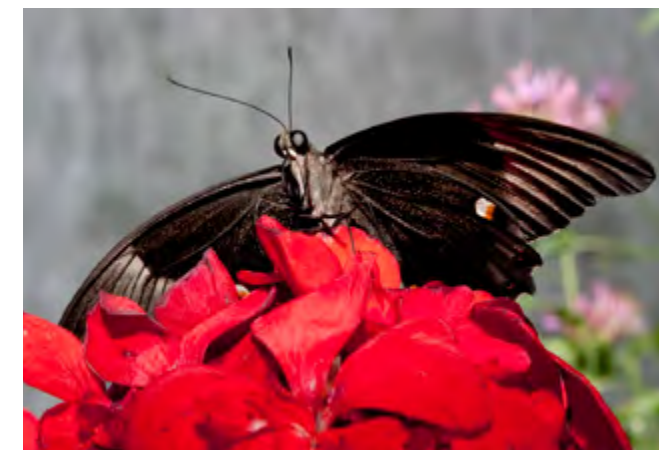
1. 6. – 31. 8. 2012, Arboretum Nový Dvůr

V průběhu celého léta mohli návštěvníci arboreta v Novém Dvoře obdivovat stovky odrůd balkónových květin. K vidění byly tradiční i méně známé druhy v různých kombinacích i způsob jejich využití. Výstava se uskutečnila ve spolupráci s firmou Pasič, s.r.o.

Kouzlo živých motýlů

1. 7. – 31. 7. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Také v roce 2012 se prostory pěstebních skleníků arboreta proměnily v barevný svět tropických motýlů. V přítomnosti fíkovníků, bambusů a banánovníků mohli návštěvníci spatřit tropické otakárky, atlasy, danajdy, batolce, perleťovce, okáče, bělásky, babočky či bájná modrokrídla morfa.

Výstava Kouzlo živých motýlů.
Foto: Archiv SZM.

Biomimetika – Inspirace přírodou

19. 7. – 31. 12. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Dokonalejší než umělecké dílo, funkční více než mnohé moderní stroje. V takové podobě mohli návštěvníci této výstavy vidět různé přírodní objekty. Možnosti elektronové mikroskopie nabídl jedinečnou příležitost vstoupit do světa mikro- a nanostruktur, který obvykle zůstává přístupný pouze odborníkům v této oblasti. Výstava se uskutečnila ve spolupráci s Centrem nanotechnologií Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava.

Válka očima válečných zpravodajů

2. 8. – 30. 11. 2012, Památník II. světové války

Dnes jsou váleční zpravodajové neoddělitelnou součástí všech válečných konfliktů. Nejcenější zpravodajství však v minulosti často přinášeli přímí účastníci bojů. Zachycovali své spolubojovníky ve smutných i veselých situacích, následky bojů, civilní obyvatelstvo apod. Výstava Válka očima válečných zpravodajů návštěvníkům nabídla fotografie profesionálů i žurnalistů z řad vojáků zachycující momenty z Velké vlastenecké války, působení československých jednotek na území Francie, Británie a Sovětského svazu.

Vernisáž výstavy *Město – zámek – krajina*.
Foto: Archiv SZM.

Heliodor Píka – vojenský atašé v Rumunsku

3. 8. – 30. 11. 2012, Památník II. světové války
Působení generála Heliodora Píky za druhé světové války byla věnována již řada výstav a veřejnosti je dostatečně známo. Jeho činnost před válkou však zůstávala dosud spíše v pozadí. Tuto mezeru se pokusila vyplnit srpnová výstava prezentovaná v Památníku II. světové války. Autorka výstavy připomenula Heliodora Píku v roli vojenského diplomata v Rumunsku. K vidění byly fotografie, dokumenty, ale také významný soubor rumunských vyznamenání, která gen. Píka za své působení obdržel. Vernisáže výstavy se zúčastnil český velvyslanec v Rumunsku Jiří Šitler.

Slova a obrazy v říši divů

4. 9. – 28. 9. 2012, Památník Petra Bezruče
Znovu jako v pohádce se mohli cítit dospělí i nedospělí návštěvníci výstavy ilustrací dětských knih. K vidění byly originály ilustrací Macha a Šebestové Adolfa Borna, Harryho Pottera Galiny Miklínové, Alenky v říši divů Dušana Kállaye a Kamily Štanclové a mnoho dalších postav ze světa fantazie.

Koncentrační tábor Mittelbau-Dora

6. 9. – 30. 11. 2012, Památník II. světové války
Výstava návštěvníkům přiblížila okolnosti vzniku a fungování koncentračního tábora i dějiny tohoto místa po

roce 1945. Osudy tábora dokumentovala prostřednictvím dobových fotografií, části vzpomínek i úředních dokumentů. Výstava se uskutečnila ve spolupráci s Památníkem Mittelbau-Dora.

Město – zámek – krajina

19. 9. 2012 – 3. 3. 2013, Historická výstavní budova
Již podruhé byl podzim ve Slezském zemském muzeu spojen s nejvýznamnější a největší výstavou roku. Výstava pod názvem *Město – zámek – krajina* představila veřejnosti české Slezsko jakožto symbiózu přírodní a lidské aktivity. Autorský tým se pokusil o jiný – environmentální pohled na prostředí Slezska. Návštěvníci měli možnost zhlédnout více než 200 exponátů reflektujících období od středověku do první světové války a dokládajících kulturní i hospodářské aktivity v krajině a lidských sídlištních strukturách. Některé z vystavených předmětů byly prezentovány vůbec poprvé. Specifický přístup autorského týmu se rovněž promítl v zařazení některých exponátů do části expozice Slezsko, díky čemuž došlo k tematickému prolínání výstavy a expozice. Výstava *Město – zámek – krajina* byla součástí výstupů realizovaných v rámci projektu Slezsko: Paměť – identita – region.

Děti při zdobení baněk
v rámci doprovodných
programů k výstavě *Vánoce
se Slezskou tvorbou*.
Foto: Archiv SZM.

Šlechta ve službách Masarykovy republiky

4. 10. – 30. 11. 2012, Památník II. světové války
Nepříliš známé osudy některých příslušníků českých šlechtických rodů představila putovní výstava historika Zdeňka Hazdry. Prostřednictvím portrétů šlechticů, kteří se po vzniku Československa aktivně zapojili do života nového státu a v období nacistické okupace do odbojové činnosti, se autor výstavy pokusil veřejnosti přiblížit dosud spíše opomíjené téma.

Život a dílo Františka Papouška

24. 10. – 31. 12. 2012, Památník Petra Bezruče
I dnes lze ve fondech zdejších kulturních a pamětových institucí nalézt badatelsky nevyužívané soubory. Podobně tomu bylo v případě pozůstalosti opavského numismatika Františka Papouška. Právě jeho životu, sběratelským zájmům i výsledkům vědecké práce byla věnována poslední výstava v Památníku Petra Bezruče. Výstava vznikla ve spolupráci se Zemským archivem v Opavě.

Vánoce se Slezskou tvorbou

1. 12. 2012 – 6. 1. 2013, Historická výstavní budova
Slezské zemské muzeum nezapomnělo na své návštěvníky ani v období adventu. Připravilo výstavu věnovanou Slezské tvorbě, jednomu z nejstarších a nejvýznamnějších výrobců vánočních ozdob v Čes-

ké republice. Inspirováni profesionálními ozdobami si mohli návštěvníci společně s pracovníci výrobce vytvořit své vlastní.

Mouchy a surrealismus

11. 12. 2012 – 28. 2. 2013, Severočeské muzeum v Liberci
Originální novoročenky inspirované konkrétními druhy much jsou kolegům Dr. Jindřicha Roháčka již několik desetiletí známé a vyhledávané. Vysokou úroveň jeho tvorby ovlivněné surrealismem mohla v minulém roce posoudit také veřejnost. Vedle oblíbených perokresebných novoročenek návštěvníci obdivovali také Roháčkovy vědecké ilustrace, zejména kresby nově objevených druhů dvoukřídlého hmyzu. Výstava se uskutečnila v Severočeském muzeu v Liberci.

Preparátor. Putování světadílů s Vilémem Borůvkou

19. 12. 2012 – 23. 11. 2013, Arboretum Nový Dvůr
Poslední výstavu roku věnovalo Slezské zemské muzeum preparátorovi Vilému Borůvkovi. Výstava přibližuje nejen zajímavé střípky z jeho života, ale také mnohé z cestovatelských aktivit a terénních výzkumů. Do života preparátora nás zasvětí prostřednictvím četných fotografií, modelů a dermoplastických preparátů.

AKCE

SZM uskutečnilo celkem 23 akcí. Nejnavštěvovanější z nich byla Slezská muzejní noc, na kterou zavítalo 4 081 osob. Jako návštěvnícky atraktivní lze rovněž označit akce: *Vyřež/š si svou dýni*, *Otevření Historické výstavní budovy* a *Den dětí*.

Vítání jara v Arboretu Nový Dvůr. Foto: Archiv SZM.

Vítání jara

14. 4. 2012, Arboretum Nový Dvůr

S příchodem jara je spojen nejen začátek naší hlavní výstavní sezóny, ale také úspěšná akce, příznačně nazvaná Vítání jara. Také v minulém roce mohli návštěvníci arboreta obdivovat rozkvetlé cibuloviny, kvetoucí dřeviny nebo absolvovat jednu z komentovaných prohlídek expozic. Pro děti byly připraveny soutěže, překážková dráha, poznávání přírodnin a další hry.

Den Země

27. 4. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Stejně jako v minulých letech i v roce 2012 se Slezské zemské muzeum připojilo k oslavě Dne Země, v rámci níž byly připraveny komentované prohlídky parkové a skleníkové expozice v Arboretu Nový Dvůr.

67. výročí osvobození Hrabyně

27. 4. 2012, Památník II. světové války

Umístění Památníku II. světové války v obci, jež patřila k nejzničenějším v rámci České republiky, ho předurčilo k připomínání těžkých bojů, které v okolí probíhaly. Při příležitosti výročí osvobození obce Hrabyně připravili odborní pracovníci muzea komentované prohlídky expozic a výstav.

Otevření Historické výstavní budovy dne 19. 5. 2012. Foto: Archiv SZM.

Setkání veteránů

29. 4. 2012, Památník II. světové války

Předposlední dubnový den byl v Památníku II. světové války již tradičně vyhrazen setkání příslušníků 1. čs. samostatné tankové brigády.

Den vítězství

8. 5. 2012, Památník II. světové války

Symbolicky 8. května proběhl v pamětní síni Památníku II. světové války pietní akt, kterým si veteráni, pozvaní hosté a veřejnost připomněli ukončení 2. světové války v Evropě.

Dny otevřených pevností

18. 5. – 19. 5. 2012, Areál čs. opevnění

Hlučín-Darkovičky

Tři důležitá výročí – květnová mobilizace z roku 1938, ukončení druhé světové války a připomenutí si 75 let od vzniku Hraničářského pluku 4 – to byly hlavní důvody uspořádání akce s názvem Den otevřených pevností. Pro návštěvníky byly mimořádně zpřístupněny pevnosti MO-S 18, 19 a LO vz. 37A.

Den dětí v Historické výstavní budově. Foto: Archiv SZM.

Otevření Historické výstavní budovy

19. 5. 2012, Historická výstavní budova

Rok a půl od svého uzavření se Historická výstavní budova ukázala veřejnosti v plné kráse. V rámci rekonstrukce došlo například k obnově figurální výzdoby, návratu sousoší Pegasů a restaurování sochy Genia. Návštěvníky však čekalo mnoho novinek také v interiéru muzea. Tou nejzásadnější byla nová expozice Slezsko, mapující přírodní i kulturně-historická témata této nejmenší z trojice historických zemí, z nichž se skládá současná Česká republika. Slavnostního zahájení se vedle široké veřejnosti zúčastnili rovněž zástupci Ministerstva kultury ČR, Moravskoslezského kraje, města Opavy a významných českých muzeí.

Den dětí

26. 5. 2013, Historická výstavní budova

Slezské zemské muzeum se také v minulém roce připojilo k akci Den dětí města Opavy. Pro své malé návštěvníky jsme přichystali doprovodný program v dětském muzeu.

Sobota s válečnými dokumenty

26. 5. 2012, Památník II. světové války

Tři ženy, jejichž osud značně poznamenal poslední světový konflikt, seznámily přítomné se vzpomínkami na válečná léta prostřednictvím několika videonahrávek.

Slezská muzejní noc v Arboretu Nový Dvůr. Foto: Archiv SZM.

Slezská muzejní noc

1. 6. 2012, Arboretum Nový Dvůr, Historická výstavní budova, Památník Petra Bezruče, Památník II. světové války

O tom, že muzeum žije v jakoukoliv hodinu, se mohli přesvědčit návštěvníci již třetího ročníku Slezské muzejní noci. Pro dětské i dospělé zájemce byl připraven pestrý program s cílem pobavit a současně posílit povědomí o Slezsku jako svébytném regionu se silnou kulturní tradicí. Vedle expozičních areálů Slezského zemského muzea se do akce zapojily rovněž další partnerské instituce v regionu: Dolní oblast Vítkovice, Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Muzeum Hlučína, Muzeum Novojičína, Muzeum Oderska, Muzeum Těšínska, Opavská kulturní organizace, Slezské zemské dráhy a Vodní mlýn Wesselsky.

Víkend otevřených zahrad

9. 6. – 10. 6. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Nepřístupné nebo málo známé zahrady, jejich atmosféru a kouzlo zprostředkovává mezinárodní akce Víkend otevřených zahrad. Protože areál Arboreta Nový Dvůr je návštěvníkům běžně přístupný, připravili odborní pracovníci při této příležitosti pro všechny zájemce komentované prohlídky.

Indiánské léto.
Foto: Archiv SZM.

Sraz historických vozidel

1. 7. 2012, Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky
Každoroční sraz historických vozidel se uskutečnil v rámci poznávací cesty automobilů z Polské a České republiky.

Indiánské léto

25. – 26. 8. 2012, Arboretum Nový Dvůr
Park tvořený původními americkými dřevinami a přílehlé louky jsou již tradičně ideálním místem pro konání akce Indiánské léto. V minulém roce se mohli návštěvníci projít po Indiánské stezce, vyzkoušet si střelbu z perkusních zbraní, výrobu indiánských ozdob nebo zhlédnout výstavbu tradičního tepee. V programu nechyběla ukázka divokého westernového ježdění, show mistra světa v praskání bičem, vystoupení westernové kapely, ale také projížďky na koni a zábavné soutěže pro děti i dospělé.

Evropská noc pro netopýry

1. 9. 2012, Historická výstavní budova
Již po šesté, tentokrát symbolicky v roce netopýra, hostilo Slezské zemské muzeum Evropskou noc pro netopýry. Pro dětské i dospělé návštěvníky bylo připraveno promítání filmů, prohlídka preparátů, poslech netopýřích hlasů, technika užívaná pro výzkum netopýrů

a mnoho dalších zajímavostí. Večer ukončila vycházka s ultrazvukovým detektorem a ukázkou živých netopýrů.

Prezentace elektronového mikroskopu

8. 9. 2012, Arboretum Nový Dvůr
Jaké je využití elektronového mikroskopu a v čem je jedinečný? Na tuto otázku se pokusila všem zájemcům z řad veřejnosti odpovědět prezentace elektronového mikroskopu v Arboretu Nový Dvůr. Zájemci měli možnost vyzkoušet si práci s mikroskopem, tvorbu fotografií nebo zjistit chemické složení různých vzorků. Akce se uskutečnila v rámci výstavy Biomimetika – inspirace přírodou.

Darkovičky v rytmu swingu

9. 9. 2012, Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky
Návratem do 30. let minulého století, tedy do časů swingové hudby, si Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky připomněl rovněž dobu, ve které byly pevnostní objekty dokončeny. Návštěvníci akce „Darkovičky v rytmu swingu“ měli možnost zúčastnit se komentovaných prohlídek, zhlédnout ukázkou výcviku psů pohraniční stráže i hudební vystoupení. Akce se uskutečnila v rámci projektu TECHNOTRASA, jehož cílem je představit návštěvníkům zajímavé technické památky.

Básnické ladění.
Foto: M. Klézlová.

Dny evropského kulturního dědictví

15. 9. 2012, Historická výstavní budova
Dny evropského kulturního dědictví otevírají veřejnosti každým rokem brány nejzajímavějších památek, budov, objektů a prostor, včetně těch, které jsou jinak zčásti nebo zcela nepřístupné. Již několik let se k této akci připojuje také Slezské zemské muzeum. V minulém roce pro své návštěvníky připravilo komentované prohlídky Historické výstavní budovy s kunsthistoriky Slezského zemského muzea.

Básnické ladění ve Srubu Petra Bezruče

18. 9. 2012, Srub Petra Bezruče
Nostalgická krajina Beskyd posloužila společně s interiérem Srubu Petra Bezruče jako dokonalá kulisa vzpomínkového večera k 145. výročí narození Petra Bezruče. Spolu s návštěvníky srubu si jeho literární dílo připomněli také básníci Petr Hruška, Ivan Motýl, Dan Jedlička, Miroslav Černý. Nechybělo rovněž autorské čtení zmíněných literátů a v případě Miroslava Černého také křest nové básnické sbírky.

Pochod po linii čs. opevnění Hlučín-Darkovičky

22. 9. 2012, Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky
Zářijové události z roku 1938 si připomněli účastníci již 21. pochodu po linii čs. opevnění Hlučín-Darkovičky. Pochod zahrnoval pěchotní sruby MO-S 6 Odra až MO-S 19 Alej, tj. trasu o délce přibližně 7,5 km. V průběhu pochodu byl zajištěn doprovod, odborný výklad a prohlídka vybraných objektů.

Pochod za vojenskou historií

13. 10. 2012, Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky
K podzimním pochodům již několik let náleží také společný pochod realizovaný Slezským zemským muzeem a Krajským velitelstvím Ostrava. Pochod se uskutečnil z bohumínské pevnosti MO-S „Na Trati“ do Areálu čs. opevnění Hlučín-Darkovičky. Při této příležitosti byl rovněž vydán pamětní odznak.

Den stromů

20. 10. 2012, Arboretum Nový Dvůr
U příležitosti mezinárodního svátku Den stromů připravilo Slezské zemské muzeum komentované prohlídky arboreta v Novém Dvoře. Návštěvníci měli možnost prohlédnout si bohatou sbírku dřevin a dozvědět se zajímavé informace o jejich pěstování. Spolu se zbytkem světa si tak symbolicky připomněli význam stromů pro život na naší planetě.

Vyřež/ž si svou dýni.
Foto: Archiv SZM.

Vyřež/ž si svou dýni

20. – 21. 10. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Světla dýňových lamp, svící a loučí symbolicky ukončila den věnovaný zdobení dýní. Akce Vyřež/ž si svou dýni dává každoročně návštěvníkům arboreta příležitost vytvořit vlastní dýni dle své fantazie. Nejinak tomu bylo v loňském roce. Vedle vyřezávání dýní mohli zájemci také ochutnat sladké i slané speciality vyrobené z těchto plodů. Podzimní atmosféru si pak ještě lépe mohli vychutnat ti z návštěvníků, kteří absolvovali některou z připravených komentovaných prohlídek arboreta.

Medové Vánoce

8. – 9. 12. 2012, Arboretum Nový Dvůr

Na předvánoční notu návštěvníky arboreta již poněkoličkáte naladila akce Medové Vánoce. Při této příležitosti byly připraveny přednášky týkající se včelařských aktivit, prodejní výstava včelích produktů a medového piva, zdobení perníku nebo výroba svíček.

PŘEDNÁŠKY PRO VEŘEJNOST

Zaměstnanci SZM se v roce 2012 autorsky nebo organizačně podíleli na 15 přednáškách pro veřejnost. V prostorách SZM se konalo celkem osm přednášek, autory pěti z nich byli naši odborní pracovníci. V minulém roce muzeum navázalo spolupráci s občanským sdružením Za Opavu, které v jeho prostorách připravilo dvě přednášky. Mimo SZM se uskutečnilo celkem sedm vystoupení.

PŘEDNÁŠKY V SZM

Generál Škarvada a činnost československých stíhacích pilotů za 2. světové války, Mgr. Jana Horáková (SZM), Památník II. světové války, 8. 5. 2012

Heydrichiáda a její důsledky, Mgr. Ondřej Kolář, Ph.D. (SZM), Památník II. světové války, 10. 6. 2012

Heliodor Píka a jeho činnost v Rumunsku ve 30. letech, Mgr. Jana Horáková (SZM), Památník II. světové války, 23. 6. 2012

Současná evropská architektura, Jakub Gřešek (student SPŠ stavební Opava), přednášku uspořádalo občanské sdružení Za Opavu ve spolupráci se SZM, Historická výstavní budova, 14. 6. 2012

Přednáška Hold opavskému mincování.
Foto: L. Borovičková.

Hraničářský pluk 4 – kapitoly z historie, Petr Kuchař (SZM), Památník II. světové války, 22. 9. 2012

Hold opavskému mincování, prof. PhDr. Mgr. Tomáš Knoz, Ph.D. (MUNI), doc. PhDr. Tomáš Krejčík, CSc. (FF OU), přednášku uspořádalo SZM ve spolupráci s Českou mincovnou a Centrem pro hospodářské a sociální dějiny FF OU, Historická výstavní budova, 11. 10. 2012

Edvard Beneš a československá vláda v Londýně za 2. světové války, Mgr. Jana Horáková (SZM), Památník II. světové války, 28. 10. 2012

Městské sady – příběh parku na kraji města, Ing. Petr Ondruška, přednášku uspořádalo občanské sdružení Za Opavu ve spolupráci se SZM, Historická výstavní budova, 12. 11. 2012

PŘEDNÁŠKY V JINÝCH ORGANIZACÍCH

O obětech katyňského zločinu v českých zemích, prof. PhDr. Mečislav Borák, CSc. (FVP SU, SZM), Gdaňsk, duben 2012

Pece, ploty, sráče – stavební záležitosti ve starých právech, předpisech a rádech, Mgr. Jana Koudelová, Ph.D. (SZM), Muzeum Novojičínka, 2. 4. 2012

Turek: Nepřítel i objekt fascinace. „Turecký“ svět očima polsko-litevského prince Zigmunda Jagellonského za jeho pobytu v Uhrách a v českých zemích (1498–1506), Mgr. Petr Kozák, Ph.D. (ZAO, SZM), Opavská kulturní organizace, 12. 4. 2012

Loutka a její podoby, Mgr. Sylva Pracná (SZM), Opavská kulturní organizace, 2. 5. 2012

Využití fyziologie a etologie savců v sebeobraně, Mgr. Martin Gajdošík, Ph.D. (SZM), Společnost proti násilí, Biskupice, Biskupice, 3. 9. 2012

Naši letouni, Mgr. Martin Gajdošík, Ph.D. (SZM), Klub důchodců Opava, 22. 10. 2012

Vývojní a ochrany historických měst, Mgr. Jana Koudelová, Ph.D. (SZM), Muzeum Novojičínka (v rámci programu Muzejní škola), 22. 11. 2012

Žáci ZŠ při doprovodném programu k expozici Slezsko.
Foto: L. Borovičková.

DOPROVODNÉ PROGRAMY

Muzejní programy pro děti, žáky, studenty a zájemce z řad široké veřejnosti jsou realizovány ve dvou základních podobách: jako program k výstavě nebo program ke stálé expozici. Další programy probíhají v rámci krátkodobých akcí. V roce 2012 byly připraveny čtyři typy programů k výstavám a šest druhů programů k expozici.

PROGRAMY A WORKSHOPY K VÝSTAVÁM

Workshopy k výstavě „Slova a obrazy v říši divů“

Slova a obrazy v říši divů, 4. 9. – 28. 9. 2012, Památník Petra Bezruče

Práce s dětmi probíhala ve třech základních skupinách podle věku účastníků. Každá z nich ve spolupráci s muzejním pedagogem pracovala s jednou z knih autorů, jejichž tvorba byla prezentovaná na výstavě. Vedle práce s textem zahrnoval workshop rovněž výtvarnou dílnu. Workshop byl určen pro děti z mateřských škol a žáky 1. stupně základních škol.

Práce s knihou v rámci workshopu „Slova a obrazy v říši divů“.
Foto: Archiv SZM.

O slezských zámcích

Město – zámek – krajina, 19. 9. 2012 – 3. 3. 2013, Historická výstavní budova

Zábavnou a interaktivní formou získaly děti více informací o slezských zámcích, jejich interiérech a obyvatelích. Program byl určen pro děti z mateřských škol a žáky 1.–3. ročníků základních škol.

Pohyb slezskou krajinou

Město – zámek – krajina, 19. 9. 2012 – 3. 3. 2013, Historická výstavní budova

Jak trávili volný čas naši předci na přelomu 19. a 20. století? To a mnoho dalších zajímavostí se dozvěděli žáci základních škol, kteří se proměnili v turisty putující slezskou krajinou. Program byl vytvořen pro žáky 4.–9. ročníků základních škol.

Utváření slezské krajiny a její mapování

Město – zámek – krajina, 19. 9. 2012 – 3. 3. 2013, Historická výstavní budova

Prostřednictvím historických map se studenti seznámili se staršími názvy měst, vesnic, řek a pohoří. Ve spolupráci s lektorkou si dále rozšířili znalosti o významu katastrů, funkci a podobách městských vedut či o místech, kudy vedly zemské hranice. Program byl připraven pro studenty středních škol a skupiny dospělých návštěvníků.

WORKSHOPY A PROGRAMY K EXPOZICÍM

Do pohádky se zvířátky

Expozice Slezsko – Příroda Slezska, Historická výstavní budova

Světlem zvířat provázejí děti známé zvířecí pohádkové postavy. Program je určen pro děti z mateřských škol a žáky 1. a 2. ročníků základních škol.

Geologie Slezska

Expozice Slezsko – Příroda Slezska, Historická výstavní budova

Co dělá geolog? Jaké používá nástroje? Jak vypadá geologická mapa? Jaké významné geologické lokality najdeme ve Slezsku? Na tyto a další otázky odpovídá program Geologie Slezska. Určen je pro studenty středních škol.

Vzácní savci Slezska

Expozice Slezsko – Příroda Slezska, Historická výstavní budova

Do života vzácných savců zasvětil zájemce stejnojmenný program určený studentům základních a středních škol.

Co je to řemeslo?

aneb Řemesla a cechy ve Slezsku

Expozice Slezsko – Encyklopedie Slezsko, Historická výstavní budova

Program zaměřený na cechy a řemeslnou výrobu zprostředkovává studentům informace o tom, co to byly cechy, jak fungovaly, jaká řemesla se v minulosti nejčastěji objevovala v našem regionu a mnoho dalších zajímavostí. Program je určen pro žáky 4.–9. ročníků základních škol a studenty středních škol.

Vidím před sebou město veliké...

aneb Vznik měst ve Slezsku

Expozice Slezsko – Encyklopedie Slezsko, Historická výstavní budova

Program rozdělený podle náročnosti do dvou kategorií, žáky a studenty seznamuje s okolnostmi vzniku nejstarších měst ve Slezsku, městskými právy nebo s podobou a fungováním městské rady. Program je připraven pro žáky 4.–9. ročníků základních škol.

Studenti středních škol při práci s muzejní pedagogkou v rámci programu Utváření slezské krajiny a její mapování. Foto: Archiv SZM.

Znáte je?

aneb Známe i neznámé osobnosti Slezska

Expozice Slezsko – Encyklopedie Slezsko, Historická výstavní budova

Ve škole jsme se učili o osobnostech, které jsou významné pro celý stát. Ale známe ty, které se výrazným způsobem zapsaly do minulosti našeho regionu? Se známými i méně známými vědci, spisovateli, staviteli, lékaři a umělci seznamuje účastníky program Znáte je? Program je určen žákům vyšších ročníků základních škol, studentům středních škol a skupinám zájemců z řad ostatních návštěvníků.

Tisková konference u příležitosti rekonstrukce HVB, Foto: B. Honková.

SZM V MÉDIÍCH

Komunikace s veřejností zahrnuje spolupráci s tištěnými, internetovými, televizními a rozhlasovými médii. Vedle výše jmenovaných disponuje SZM vlastními webovými a facebookovými stránkami, jejichž prostřednictvím informuje o aktuálním programu výstav, akcí, přednášek nebo o mimořádných událostech souvisejících s jeho činností. Informace v tištěné podobě rovněž poskytuje Program expozic a výstav vydávaný čtvrtletně.

Média věnovala nejvíce pozornosti událostem souvisejícím s otevřením Historické výstavní budovy a zpřístupněním nové expozice Slezsko. Reportáž o rekonstrukci HVB byla odvysílána také v hlavní zpravodajské relaci ČT 1 a ČT 24 Události. Velkou pozornost médií vzbudila rovněž dubnová návštěva prezidenta republiky v Památníku II. světové války či oslavy Dne vzniku samostatného československého státu v Hlučíně-Darkovičkách. Celkový počet výstupů v médiích, mimo vlastní webové stránky a facebookový profil, se vyšplhal na 866. Ve vedlejším sloupci je uveden seznam médií, ve kterých se objevilo dvě a více zpráv o činnosti SZM.

Webové stránky SZM zaznamenaly v roce 2012 celkem 92 227 návštěv, což je oproti předchozímu roku nárůst o 14 140. Jako oblíbený označilo facebookový profil SZM celkem 300 uživatelů.

Tisk

	Počet článků
Bruntálský a krnovský deník	48
Frýdecko-místecký a třinecký deník	43
Haló noviny	9
Havířovský deník	45
Hláska	23
Karvinský deník	46
Lidové noviny	7
MF DNES	32
Moravskoslezský deník	53
Novojičínský deník	50
Opavský a hlučínský deník	113
Právo	25
Region Opavsko	92
Týdeník Bruntálský region	3
Týdeník Krnovské noviny	6
Týdeník Opavský a Hlučínský Region	28

Internet

Ceskenoviny.cz	8
Denik.cz	11
Infoportaly.cz	7
Mediafax.cz	3
Moravskoslezskenovinky.cz	9
Novinky.cz	6
Ostrava.IDNES.cz	9
Parlamentnilisty.cz	5
Prvnizpravy.cz	45
Tyden.cz	5
Zpravy.rozhlas.cz	8

Televize

ČT 1	13
ČT 24	6
LTV	20
Polar	8

Rozhlas

Čas	3
Český rozhlas 2	2
ČR Ostrava	9
Hey	3
Orion	5

VYBRANÉ CITACE Z MÉDIÍ

Rekonstrukce a otevření Historické výstavní budovy

„Opava – Nejstarší muzeum v českých zemích se otevírá návštěvníkům v nové podobě.

Rekonstrukce Slezského zemského muzea v Opavě trvala půldruhého roku. Za 100 milionů korun vznikl moderní pohled na dějiny Slezska. Poslední úpravy v předvečer znovuootevření patřily detailům, předtím ale budova prošla velkou proměnou. Ze dvou podlaží jsou čtyři, na střechu budovy z konce 19. století se vrátili Pegasové a socha Genia. Na návštěvníky netrpělivě čeká i personál. Neví, jak lidé přijmou návrat ke kořenům muzejnictví – místo obrazovek teď nabízí více exponátů... Původně vlhké sklepy oživil například největší český vycpaný medvěd nebo model plísne na rohlíku i se zrnkem máku. Ani dějiny Slezska nemají nudit, provázejí jimi dobové předměty. A muzejníci mysleli i na nejmladší návštěvníky. Muzeum nabídne imitaci jeskyně pouze pro děti. S umělými netopýry a údajně slezskými jeskynnými malbami. Nejvzácnější exponát, meč posledního Přemyslovce z opavské větve Valentina Hrbatého, zapůjčilo pouze na týden muzeum v polské Ratiboři.“

Slezské zemské muzeum se představuje v novém kabátě, Ct24.cz, 19. 5. 2012

„Na střechu budovy se po desetiletích konečně vrátila sousoší Pegasů, i když jen v kopiích, a také socha Genia. V objektu je kromě expozic pro dospělé návštěvníky i speciální dětské muzeum, místnost v něm mají i matky s dětmi a přístup je bezbariérový. Prostor bývalého sklepa obsadily sbírky z geologické, entomologické, ptačí i savčí oblasti. V hale je kromě dětského muzea i expozice Křídla myšlenek, věnovaná významným památkám i osobnostem Slezska. První patro je určeno pro rozsáhlou expozici Encyklopedie Slezska, která podle hesel mapuje témata typická pro oblast Slezska. Milým překvapením bylo objevení stropních štuků u vchodu a nemilým zase objevení dřevomorky ve stropních trámech. Výši nákladů se z plánované částky 108 milionů korun podařilo stáhnout na 98 mi-

Štáb ČT při natáčení vstupu z rekonstrukce HVB. Foto: B. Honková.

lionů, spoluúčast poskytlo muzeu ministerstvo kultury jako zřizovatel a zbytek uhradily evropské fondy. „Při posuzování žádosti zněla úvaha: Je projekt odpovídající tak vysoké částce? Odpověď byla kladná a výsledkem je tato krásně upravená budova,“ konstatuje vedoucí marketingu Úřadu regionální rady Moravskoslezsko Michal Sobek. Připomíná, že expozice ve prospěch návštěvníků byla pro Evropskou unii zajímavá a k souhlasu přispělo i vytvoření nových pracovních míst.“

Muzeijní budova zve i svými novinkami, Týdeník Opavský a Hlučínský Region, 22. 5. 2012

„Historie Slezského zemského muzea sahá až do roku 1814, výstavní budova byla otevřena v roce 1895. Sídlo významné instituce však po desetiletí chátralo a bylo v dezolátním stavu. Ze střechy například postupně musely zmizet slavné sochy Pegasů i šest plastik z 19. století, protože se rozpadaly a hrozilo, že jejich kusy spadnou na chodník a někoho zraní. Současnému řediteli muzea Antonínu Šimčíkovi se však podařilo sehnat nebývale vysokou dotaci, a tak mohlo dojít ke kompletní rekonstrukci zchátralé budovy. Ta si na konec vyžádala téměř 100 milionů korun...“

Martin Knitl, Kateřina Kozmová, Slezské zemské muzeum se po rekonstrukci opět otevírá veřejnosti, zpravy.rozhlas.cz, 9. 5. 2012

Slezská muzejní noc

„V pořadí třetí ročník Slezské muzejní noci, které se zúčastnilo 10 muzeí a kulturních organizací, se letos opravdu vydařilo. V pátek 1. června si tuto akci nenechalo ujít celkem 7 675 návštěvníků. Komentované prohlídky, speciální doprovodné kulturní programy pro děti i dospělé nebo opékání špekáčků se stalo již tradiční součástí této akce. Návštěvníky Slezského zemského muzea v Opavě lákala především prohlídka nově zrekonstruované Historické výstavní budovy. Během jediného večera ji navštívilo neuvěřitelných 2 380 návštěvníků! Mohli zhlédnout nejen novou expozici Slezsko, tři dočasné výstavy, ale také model Dolní oblasti Vítkovice...“

Slezská muzejní noc měla 7 675 návštěvníků, první zpravy.cz, 5. 6. 2012

„Třetí noc ve slezských muzeích máme úspěšně za sebou. Minulý pátek se díky Slezské muzejní noci otevřely v netradičních časech dokořán brány muzeí a dalších kulturních institucí ve Slezsku, a odkryly tak jedinečnou atmosféru života jindy honosně se tvářících budov. O tom, že byla tato akce více než úspěšná, svědčí nejlépe návštěvnost. Celkem 7 675 lidí si nenechalo ujít 10 otevřených slezských muzeí a stánků kultury. Slavnostní zahájení Noci proběhlo v nově otevřené muzejní Historické výstavní budově, kterou zvědaví Opavané okukovali nejvíce (během jediné noci se do ní přišlo podívat takřka 2 400 návštěvníků), stejně jako ostatní prostory SZM, tedy Památník Petra Bezruče na Ostrožné ulici nebo Hrabyňský Památník II. světové války a Arboretum Nový Dvůr, které byly s Opavou spojeny speciálními autobusovými linkami.“

Petra Trombalová, Slezská muzejní noc potřetí úspěšná, Region Opavsko, 5. 6. 2012

Město – zámek – krajina

„Výstava mapuje řadu fenoménů, chce ukázat Slezsko jako spojení krajiny a lidské aktivity. Zaměřuje se třeba na hranice... Pod hledáček historiků se dostala i komunikace. Zvládání krajiny stavbou cest, mostů, železnice. První auta, přímo v hale muzea návštěvníky

přivítá jeden z prvních vozů ve Slezsku, pochází z roku 1905. Formování slezské krajiny zemědělstvím a průmyslem. A nejde jen o výstavu. Záměr doslova prorostl i místní stálou expozicí...“

*Žaneta Motlová
Toto je opavská výstava všech výstav, láká Opava,
Mladá fronta DNES, 19. 9. 2012*

Slova a obrazy v říši divů

„Chvilé dětství ožívají v září v Památníku Petra Bezruče na Ostrožné ulici. Výstava s názvem Slova a obrazy v říši divů odstartovala v rámci festivalu Bezručova Opava v pondělí 3. září odpoledne. Hostem vernisáže byla Svatava Urbanová, uznávaná odbornice na dětskou literaturu. Expozice představuje svět pohádek, pověstí a čarovných příběhů, návštěvníci mohou zhlédnout originály kreseb předních českých ilustrátorů, např. Macha a Šebestovou Adolfa Borna, Harryho Pottera Galiny Miklínové, obrázky Oty Janečka nebo Josefa Palečka. K vidění jsou i práce Dušana Kállaye a Kamily Štanclové, kteří za svou tvorbu obdrželi prestižní cenu Hanse Christiana Andersena za celoživotní tvorbu. Ilustrace jsou doplněny texty známých pohádek. Výstava potrvá do 28. září.“

*Petra Trombalová,
Slova a obrazy v říši divů, Region Opavsko, 18. 9. 2012*

Evropská noc pro netopýry

„Historická výstavní budova se minulou sobotu stala útočištěm netopýrů. Tito tvorové se uhnízdili v části expozice Slezsko s názvem Příroda Slezska a v dětském muzeu v rámci své Evropské noci. V Historické výstavní budově Slezského zemského muzea mohli návštěvníci slyšet netopýří hlasy, promítaly se filmy nebo si mohli všichni přítomní prohlédnout preparáty netopýrů z muzejních sbírek. Kromě toho se mohli něco dozvědět o technice, která je používána pro výzkum netopýrů, děti si mohly vyrobit netopýří masku, vybarvit omalovánku nebo plnily vědomostní testy...“

*Petra Trombalová,
Netopýři slavili svou noc v muzeu, Region Opavsko, 4. 9. 2012*

NÁVŠTĚVNOST

Počet osob, které navštívily alespoň jeden expoziční areál SZM, činil v roce 2012 celkem 85 810. Oproti předchozímu roku se návštěvnost zvýšila o 14 974 vstupů. Nejvyhledávanějším areálem se stalo Arboretum Nový Dvůr (31 212 vstupů). Do Historické výstavní budovy, která byla veřejnosti zpřístupněna od 19. 5., zavítalo 20 100 návštěvníků. Na muzejní akce, výstavy a přednášky si nejvíce zájemců našlo cestu v průběhu května a června. Tento trend lze vysvětlit otevřením expozice v rekonstruované Historické výstavní budově, realizací několika návštěvnických atraktivních akcí a výstav (Slezská muzejní noc, Den dětí, Kouzlo živých motýlů) a zahájení hlavní sezóny v exteriérových expozicích. Návštěvnost exteriérových expozic byla vedle pořádaných akcí a výstav velkou měrou ovlivněna rovněž aktuálním počasím.

Podle typu:	Počet návštěvníků
Akce	12 708
Expozice	80 213
Přednášky, workshopy, komentované prohlídky	1 198
Výstavy	30 600

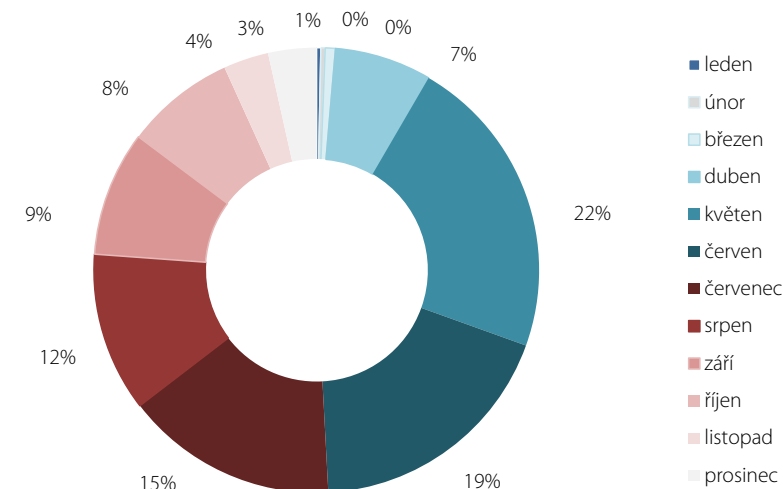
Podle expozičních areálů:

Historická výstavní budova	22 100
Arboretum Nový Dvůr	31 214
Památník II. světové války	19 212
Památník Petra Bezruče	4 086
Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky	8 096
Srub Petra Bezruče	1 102

Podle druhu vstupného:

celé	17 802
snížené	30 680
rodinné	8 577
neplatící	28 751
speciální služby	234

Vývoj návštěvnosti v jednotlivých měsících

5. SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST

CHARAKTERISTIKA SBÍRKY SZM

Sbírka SZM je zapsána v Centrální evidenci sbírek muzejní povahy ČR (dále jen CES) pod číslem ZMO/002-05-07/150002. Informace o ní jsou k dispozici na webových stránkách CES (<http://ces.mkcr.cz/>) a SZM (<http://szm.cz>). Sbírku SZM tvoří 20 oborových podsbírek. Následující tabulka uvádí jejich přehled, stav sbírky a údaje o inventarizaci. Stav sbírky podle CES vyjadřuje počet všech inventurních a přírůstkových čísel, které byly do CES zapsány od roku 2002. Údaj o stavu sbírky na základě vlastní evidence vypovídá o počtu sbírkových předmětů (dále sb. předmět), tedy jednotek. K 31. 12. měla sbírka SZM celkem 2 532 075 sb. předmětů. Tento stav však nereflektuje skutečný počet předmětů, který je dle původních evidencí významně vyšší. Data o reálném počtu sb. předmětů je nutné verifikovat. Vzhledem k rozsáhlosti sbírky i evidence nelze tento problém vyřešit pouze v rámci každoroční inventarizace sbírky. Čtvrtý sloupec vyjadřuje počet inventarizovaných sb. předmětů. V roce 2012 bylo inventarizováno celkem 164 796 j. (20 481 ev. č.), tj. 7,16 % z celkového počtu sb. předmětů. Celkový stav inventarizace sbírky SZM zapsané v CES ode dne účinnosti zákona na ochranu sbírek muzejní povahy je 76,3 %.

Stav sbírky SZM k 31. 12. 2012	Stav sbírky podle CES	Stav sbírky podle evidence SZM	Inventarizace za rok 2012
Název podsíbírky	Počet evidenčních č.	Počet sb. př.	Počet sb. př.
Archeologická podsíbírka	17 196	432 491	20 420
Botanická podsíbírka	184 142	187 446	0
Dendrologická podsíbírka	18 271	18 508	2 000
Divadelní podsíbírka	10 488	39 031	92
Entomologická podsíbírka	2 915	830 667	66 760
Etnografická podsíbírka	21 885	49 922	3 516
Podsíbírka Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média	19 370	44 481	8 157
Geologická podsíbírka	10 459	11 444	1 110
Historická podsíbírka	28 481	53 337	3 647
Podsíbírka Knihy	23 224	37 974	0
Muzeologická podsíbírka	4 767	6 506	600
Muzikologická podsíbírka	23 774	52 908	3 211
Podsíbírka Novodobé dějiny	37 553	94 849	6 027
Numismatická podsíbírka	42 392	104 040	6 953
Paleontologická podsíbírka	17 384	58 952	Inventarizace dokončena
Podsíbírka Památník II. světové války	1 724	11 528	1 067
Podsíbírka Písemnosti a tisky	34 017	201 964	12 365
Podsíbírka Slezský ústav	2 292	21 852	600
Podsíbírka Výtvarné umění	25 153	44 453	6 451
Zoologická podsíbírka	15 395	229 722	21 820
CELKEM	540 882	2 532 075	164 796

AKVIZICE

Akviziční činnost muzea vyjadřuje nabývání sb. předmětů do sbírky. Sb. předměty jsou v této fázi zapsány do tzv. přírůstkových knih a zpracovány v evidenci I. stupně, tzv. chronologické evidenci. Do tří let od zápisu sb. předmětů musí být předměty odborně zpracovány a převedeny do evidence II. stupně. Následující tabulka dokládá počet zapsaných přírůstkových čísel v roce 2012 a počet sb. předmětů. Ve sledovaném období bylo zapsáno 904 přírůstkových čísel, tj. 44 546 sb. předmětů. Nabývání předmětů do sbírky je možné sběrem, darem, koupí nebo převodem. Tyto údaje zobrazuje tabulka s názvem *Druh nabytí*. Nejvýznamnější akvizice roku 2012 shrnuje následující oddíl výroční zprávy.

Akviziční činnost

Název podsíbírky	Počet přírůstkových č.	Tj. počet předmětů (ks.)
Archeologická podsíbírka	1	41 105
Botanická podsíbírka	0	0
Dendrologická podsíbírka	2	125
Divadelní podsíbírka	475	1 004
Entomologická podsíbírka	5	1 460
Etnografická podsíbírka	62	254
Podsíbírka Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média	61	142
Geologická podsíbírka	0	0
Historická podsíbírka	30	37
Podsíbírka Knihy	0	0
Muzeologická podsíbírka	217	232
Muzikologická podsíbírka	11	66
Podsíbírka Novodobé dějiny	3	3
Numismatická podsíbírka	5	5
Paleontologická podsíbírka	0	0
Podsíbírka Památník II. světové války	7	88
Podsíbírka Písemnosti a tisky	18	18
Podsíbírka Slezský ústav	4	4
Podsíbírka Výtvarné umění	3	3
Zoologická podsíbírka	0	0
CELKEM	904	44 546

Druh nabytí

Sběrem	304	2 143
Koupí	21	167
Darem	520	1 029
Jinak	59	41 207
Ubylo	0	0

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ AKVIZICE

Stříbrná medaile – druhá cena v závodech cyklistického spolku v Krnově

Krnov, 1896

stříbro, váha: 25 g, průměr: 4 cm

získáno koupí

Numismatická podsbírka

Charakteristickým rysem rakouské společnosti druhé poloviny 19. století byl rozvoj spolkového života v měšťanském prostředí. Mezi tyto organizace patřil také cyklistický spolek založený v Krnově roku 1895 (Radfahrerverein in Jägerndorf). Cílem jeho členů byla společná tréninková činnost a s ní související organizace závodů s jinými cyklistickými spolky. Podobné organizace existovaly tehdy rovněž v jiných slezských městech. Po roce 1945 se v Krnově cyklistice částečně věnoval Sokol, v padesátých letech zde krátkou dobu existovalo dokonce šest oddílů. Nejznámějším z nich byl oddíl TJ Lokomotiva Krnov, který pořádal řadu významných sportovních akcí, mistrovství republiky, mnoho československých a později českých pohárů jak na silnici, tak i v cyklokrosu.

Jedním z počínů krnovského cyklistického spolku, ke kterému došlo již záhy po jeho založení, byla organizace závodu nově přijatých členů dne 5. července 1896. Vzpomínkou na tuto sportovní událost jsou dodnes dochované pamětní medaile. Jedna z nich, která byla na těchto závodech udělena za druhé místo, se nachází v současné době v Numismatické podsbírce Slezského zemského muzea. Byla zakoupena v roce 2012 v rámci pravidelného rozšiřování sbírek. Na jejím aversu je představen cyklista jedoucí na kole vpravo. Celý obraz obklopuje německý nápis: Jägerndorfer / Radf. Verein. Na reversu se nachází třířádkový nápis: II. Preis / Neulingsfahren / 5. Juli 1896, umístěný ve vavřínovém věnci. Materiálem medaile o průměru 4 cm je stříbro. K jejímu oušku je připojena jehlice sloužící k připevnění na oděv. Příjemce této ceny není bohužel znám.

Ve sbírce SZM jsou již zastoupeny medaile spojené se sportovní tematikou ve Slezsku, většina z nich se však týká fotbalu nebo hokeje. Zařazení uvedené medaile z oblasti cyklistiky do sbírky vhodně rozšířilo daný tematický okruh, navíc tento druh medaile nebyl dosud ve sbírce zastoupen.

Avers medaile: cyklista jedoucí na kole vpravo.
Foto: Archiv SZM.

Revers: nápis ve vavřínovém věnci: II. Preis / Neulingsfahren / 5. Juli 1896. Foto: Archiv SZM.

Amforovitá zásobnice a dvě malé nádobky. Foto: Archiv SZM.

Dvě pazourkové šipky s řapem ze starší doby železné. Foto: Archiv SZM.

Soubor archeologických nálezů z výzkumu na opavském obchvatu

Malé Hoštice a Opava-Kateřinky

pravěk a raný středověk

keramické nádoby a střepy, pazourky, kovové předměty a další; 24 000 ks

získáno bezplatným převodem

Archeologická podsbírka

Archeologické pracoviště přijalo v roce 2012 do své podsbírky nálezy pocházející ze záchranného výzkumu Opavského pracoviště Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v.v.i., který proběhl při výstavbě opavského obchvatu. Všechny přírůstky tvoří jeden významný celek dokládající osídlení nové lokality v průběhu téměř celého období pravěku a raného středověku. Sbírkou tak obohatily keramické nádoby a zlomky, kamen-

né i kovové nástroje, uhlíky, kosti, mazanice a další předměty pocházející z široké škály kultur od mladší doby kamenné přes dobu bronzovou a železnou; zastoupeny jsou také výrobky germánské a v neposlední řadě výbava slovanského pohřebiště. Spolu s nálezy byla přijata i nálezová zpráva, z níž mohou badatelé čerpat další informace.

Stužka s oslavnou básní na uzavření míru v Hubertusburgu

Vratislav, 1763

tisk na žlutém hedvábí, délka 39 cm, šířka 4 cm

pod německým nápisem v záhlaví veršů pruský znak, pod ním vlevo půlený znak rakouský a uherský, vpravo saský znak

získáno sběrem

Historická podsbírka

Mír uzavřený 15. 2. 1763 v saském St. Hubertusburgu mezi pruským králem Friedrichem II., rakouskou císařovnou Marií Terezií a saským kurfiřtem a polským králem Augustem III. ukončil tzv. sedmiletou válku na středoevropském bojišti. Mírová smlouva podepsaná na zámku u Lipska znamenala definitivní ztrátu větší části Slezska Rakouskem ve prospěch Pruska. Potvrdila tak výsledky předchozích dvou mírových jednání z let 1742 a 1745.

Verše otištěné na hedvábí byly složeny ke slavnosti pořádané ve Vratislavi roku 1763 tamním střeleckým spolkem. Stalo se tak u příležitosti uzavření míru a uhájení zisku Slezska pruským panovníkem. Tato skutečnost je alegoricky vyjádřena pruským znakem vyvýšeným nad erby poražených protivníků pod stylizovaným nebem s nápisem MÍR.

Stužka byla původně zakoupena v březnu 1940 ředitelem muzea Wernerem Kudlichem od Michaela Kaufmanna z bavorského Mnichova za 15 říšských marek a zapsána 7. 3. 1940 jako přírůstkové číslo 40.20 v evidenci Říšského župního muzea v Opavě. Znovu nalezena byla na konci roku 2011 na půdě budovy knihovny SZM na opavské Tyršově ulici. Následujícího roku byla zapsána do Historické podsbírky SZM a vystavena v expozici Slezsko v hesle Mír. Stužka tak představuje příklad znovu nalezeného a obratem využitého sbírkového předmětu, který byl považován za ztracený, odcizený či zničený v období od konce druhé světové války.

Stužka s oslavnou básní na uzavření míru v Hubertusburgu. Foto: J. Šil.

Foto z cyklu Můj svět Rudolfa Jarnoty. Foto: Archiv SZM.

Soubor fotografií Hory – Můj svět

Rudolf Jarnot

Vysoké Tatry, Beskydy, Pamír, 1966–2002

černobílé fotografie uložené ve speciální složce

10 ks fotografií v jednom souboru, velikost fotografií 17,5 x 23,5 cm

získáno darem

Podsbírka Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média

Soubor Hory – Můj svět prezentuje tvorbu významného fotografa a bývalého předsedy Fotoklubu Příbor Rudolfa Jarnoty. Úspěšný účastník řady fotografických soutěží v ČR i zahraničí je známý především jako představitel české krajinářské fotografie. Nezanedbatelný je také jeho podíl na organizaci amatérské fotografie. Byl dlouholetým členem krajského poradního sboru pro amatérskou fotografii a aktivním členem, později předsedou, Fotoklubu Příbor.

Soubor 10 originálních černobílých, autorem číslovaných a signovaných fotografií vydala v nákladu 20 ks Galerie pod Bílou horou. Černobílé fotografie jsou zhotovené klasickým mokrým procesem na polokartonovém fotografickém papíru, adjustované na kartonové podložce s popisem snímků a datací. Zachycují horské scenérie z tuzemských i zahraničních lokalit, které jsou Jarnotovi životní inspirací. Příroda, zejména pak velehory jsou ústředním tématem jeho fotografické činnosti.

Návrhy k inscenaci *Manon* (premiéra 15. 6. 2007, Olomouc). Foto: Archiv SZM.

Soubor scénografických návrhů

Alexander Babraj (1948–2007)

Olomouc, Český Těšín

papír a kombinovaný materiál (dřevo, kov, textil)

získáno koupí

Divadelní podsbírka

V roce 2012 byla odkoupena druhá část scénografických návrhů Alexandra Babraje, která navázala na akvizici z předešlého roku, kdy byly do sbírky SZM zařazeny jeho návrhy k opavským a ostravským inscenacím. Nový přírůstek významně rozšířil stávající fond o návrhy realizované pro Moravské divadlo Olomouc a Těšínské divadlo v Českém Těšíně, a to jak pro českou, tak i polskou scénu. Soubor zahrnuje makety, návrhy scén a kostýmů k sedmi titulům, které byly provedeny

v letech 1970–2007. Alexander Babraj během svého tvůrčího života zpracoval několik stovek scénických a kostýmních výprav k inscenacím všech žánrů (čino-hru, operu, operetu, balet i muzikál). Mnohé inscenace doprovodil návrhem plakátu nebo grafickým řešením divadelního programu. Alexander Babraj obohatil svým výtvarným řešením divadelní scény nejen u nás, ale i v zahraničí a natrvalo se výrazně zapsal do historie české scénografie.

Formulář č. 1394. Foto: J. Horáková.

Pozůstalost Jana Skopala

30.–70. léta 20. stol.

papír

získáno koupí

Podsbírka Památník II. světové války

V roce 2012 obohatila sbírku SZM pozůstalost po pilotu 313. čs. stíhací peruti Janu Skopalovi. Jan Skopal byl jedním z jednadvaceti čs. pilotů RAF, kteří se dobrovolně přihlásili k přesunu do Sovětského svazu, kde se v roce 1944 začala formovat československá letecká jednotka. V rámci jednotky se Skopal zapojil do Slovenského národního povstání a v roce 1945 také do závěrečných osvobozovacích bojů na území Československa. Patřil tedy k těm, kteří za své vojenské anabáze střídavě působili na několika válečných frontách.

Pozůstalost po Janu Skopalovi čítá 90, převážně dvourozměrných předmětů z období 30.–70. let 20. stol. Jedná se zejména o úřední dokumenty – vysvědčení, výuční list, potvrzení, průkazy z RAF a fotografie z doby jeho působení ve funkci vojenského ataše v Afghánistánu. Vybraný předmět prezentuje Skopalovu činnost v RAF. Na formuláři s číslem 1394 o rozměrech 18 x 24 cm je uveden stručný popis dosavadní činnosti pilota, který byl vyplňován v případě jeho přeložení k jiné jednotce. Formulář je datován k 1. 2. 1944, tedy do doby, kdy českoslovenští piloti služby RAF opouštěli, aby nastoupili k jednotkám v SSSR.

ODBORNÉ ZPRACOVÁNÍ SBÍRKY

Evidence II. stupně, tzv. systematická evidence, odráží intenzitu odborného zpracování jednotlivých podsbírek. Ta se liší v závislosti na charakteru a struktuře podsbírk a typech sb. předmětů. Rychlost odborného zpracování sbírky v roce 2012 značně ovlivnilo zapojení kurátorů jednotlivých podsbírek do přípravy nové expozice Slezsko. Ve sledovaném období bylo do systematické evidence převedeno 5 387 inventárních čísel, tj. 11 756 sb. předmětů.

Odborné zpracování sbírky

Název podsbírk	Počet inventárních č.	Tj. počet předmětů (ks.)
Archeologická podsátka	458	1 542
Botanická podsátka	0	0
Dendrologická podsátka	103	103
Divadelní podsátka	2	2
Entomologická podsátka	185	3 924
Etnografická podsátka	345	428
Podsátka Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média	0	0
Geologická podsátka	0	0
Historická podsátka	105	370
Podsátka Knihy	0	0
Muzeologická podsátka	2	2
Muzikologická podsátka	219	985
Podsátka Novodobé dějiny	0	0
Numismatická podsátka	446	446
Paleontologická podsátka	0	0
Podsátka Památník II. světové války	1 718	1 718
Podsátka Písemnosti a tisky	1 720	1 720
Podsátka Slezský ústav	25	444
Podsátka Výtvarné umění	5	18
Zoologická podsátka	54	54
CELKEM	5 387	11 756

DIGITALIZACE

Projekt digitalizace a digitální prezentace sbírky je definován jako jeden z dlouhodobých cílů SZM. Od roku 2009 pravidla digitalizace upravuje *Koncepce digitalizace sbírky SZM a Vnitřní směrnice k provádění dokumentace sbírky SZM v digitální podobě*. Digitalizace probíhá na dvou základních úrovních, jednak jako přepis původních evidenčních karet do digitální databáze a jednak jako pořizování digitálních fotografií ke sbírkovým předmětům, které jsou poté připojeny k záznamu v databázi. Fotografie určené pouze k evidenčním účelům pořizuje kurátor, výstupy pro prezentační nebo publikační účely připravuje fotografické pracoviště Oddělení společenských věd. Digitalizace sbírky SZM je spolufinancována z dotačního programu Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví Ministerstva kultury ČR.

Následující tabulka zachycuje oba základní způsoby digitalizace. Sloupec Katalogizace uvádí počet sbírkových předmětů, ke kterým byl pořízen záznam v digitální databázi. Fotodokumentace zaznamenává počet sbírkových předmětů, ke kterým byla zhotovena digitální fotografie.

Digitalizace sb. předmětů	Katalogizace		Fotodokumentace	
	Počet inv. č.	Tj. počet předmětů (ks.)	Počet inv. č.	Tj. počet předmětů (ks.)
Archeologická podsátka	1 839	0	500	500
Botanická podsátka	0	0	0	0
Dendrologická podsátka	103	103	103	103
Divadelní podsátka	136	4 852	52	597
Entomologická podsátka	185	3 924	0	0
Etnografická podsátka	2 014	2 112	731	816
Podsátka Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média	485	1 846	0	4 016
Geologická podsátka	1 212	1 212	0	0
Historická podsátka	3 663	7 538	555	555
Podsátka Knihy	0	0	0	0
Muzeologická podsátka	2	234	0	0
Muzikologická podsátka	2 268	13 389	0	0
Podsátka Novodobé dějiny	5 785	577	525	525
Numismatická podsátka	3 137	3 137	292	292
Paleontologická podsátka	0	0	0	0
Podsátka Památník II. světové války	1 707	1 806	478	549
Podsátka Písemnosti a tisky	1 007	1 007	1 720	1 720
Podsátka Slezský ústav	25	444	25	444
Podsátka Výtvarné umění	1 705	1 718	750	750
Zoologická podsátka	0	0	0	0
CELKEM	25 273	43 899	5 731	10 867

OCHRANA A OŠETŘENÍ SBÍRKOVÝCH PŘEDMĚTŮ

Oblast ochrany sbírkových předmětů značně poznamenaly přípravy a realizace nové expozice Slezsko a výstavy Město – zámek – krajina. Z tohoto důvodu byly primárně ošetřeny sbírkové předměty určené pro prezentaci při těchto příležitostech. V roce 2012 bylo konzervováno, restaurováno nebo preparováno celkem 3 761 předmětů. Komplexní restaurátorsko-konzervátorský zásah byl proveden u 919 sbírkových předmětů, z toho 915 provedli odborní zaměstnanci SZM. Zisk dotace z programu Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví umožnil financování externí konzervace a restaurování čtyř mimořádně poškozených uměleckých děl.

Preparační nebo repreparační zásah byl proveden na 2 842 předmětech, z toho 2 763 sbírkových. Ostatní předměty jsou novými akvizicemi, které v době preparace nebyly zapsány ve sbírce SZM.

Detailní přehled o způsobu a množství ošetřených předmětů uvádí vedlejší seznam. Vybrané zásahy podrobně popisuje následující text.

Konzervace a restaurování

Konzervace a restaurování	Počet př.
Knihy, grafiky, rukopisy, plány a další písemnosti	105
Malované a polychromované předměty ze dřeva	53
Umělecko-historické předměty z organických materiálů	36
Umělecko-historické předměty z kovů a kovových slitin	93
Předměty lidové kultury z organických materiálů	70
Předměty lidové kultury z kovů a kovových slitin	33
Numismatika	81
Archeologický materiál	135
Textil	65
Keramika, sklo a porcelán	100
Šperky	113
Nábytek	9
Zbraně a lovecké potřeby	17
Fotografie a daguerrotypie	9

Preparace a repreparace

Savci	20
Ptáci	61
Obojživelníci	5
Plazi	1
Ryby	5
Bezobratlí	7
Hmyz	2 640
Rostlinný materiál	103
CELKEM	3 761

VYBRANÉ KONZERVÁTORSKO-RESTAURÁTORSKÉ ZÁSAHY**Konzervace a restaurování plastiky****Áron s Mojžíšem**

Methiose Steindel, 17. století

výška: 21,7 cm

slonovina, ebenové dřevo

Zásah provedl: Bc. Martin Polášek

Plastika Árona s Mojžíšem je vyřezána ze slonoviny a její součástí je ebenový podstavec kruhového tvaru. Plastika je dílem císařského řezbáře Methiose Steinidla (1642–1723) a vyznačuje se velmi jemnou a detailní řezbou. Centrální motiv tvoří dvě objímající se postavy. Mojžíš v kněžském rouše s dvoustrannou mitrou na hlavě objímá Árona oděného v prostém šatu venkovana a držícího v ruce pasteveckou hůl. Celá kompozice je zdobena velmi jemnou řezbou okvětních lístků, větviček i větších listů. Pravděpodobně byla vyřezána v poslední čtvrtině 17. století a díky daru barona N. Rotschilda je od roku 1890 součástí Umělecko-historické podsbírky Slezského zemského muzea. O potřebě konzervátorsko-restaurátorského zásahu

bylo rozhodnuto na základě zhodnocení aktuálního stavu předmětu. Povrch plastiky byl zanesen vrstvou prachových nečistot, na ebenovém podstavci se objevily trhliny a degradace povrchové úpravy. Při vizuálním makro- a mikroskopickém průzkumu byly zjištěny mikrotrhliny ve slonovině dosahující průměrné hloubky 0,8 mm, což odpovídá přirozené degradaci kostěného materiálu, dále silná, kompaktní vrstva nečistot usazených na povrchu celého předmětu, tři rozsáhlé trhliny na ebenovém podstavci a celoplošná degradace šelakové politury podstavce, způsobená nezvratnými degradačními procesy pryskyřičných laků, v tomto případě šelaku.

Po demontáži a základním mechanickém očištění předmětu bylo přistoupeno k důkladnému čištění celého povrchu slonoviny prostřednictvím vodného roztoku neutrálního detergentu (Syntapon L), za stálé vizuální kontroly pod stereomikroskopem. Po očištění byl povrch slonoviny opatřen vrstvou reverzibilního laku (Šelak Transparent v ethylalkoholu).

Podstavec bylo nutné po důkladném mechanickém očištění stabilizovat, aby nedocházelo k dalšímu praskání a deformacím. Stabilizace byla provedena vlepáním tří ebenových klínků vysušených na stejnou vlhkost, jakou má původní materiál, do trhlin pro-

*Plastika Árona s Mojžíšem před zásahem.
Foto: M. Polášek.*

*Plastika Árona s Mojžíšem po zásahu.
Foto: M. Polášek.*

střednictvím klišového lepidla bez tmelení. Proběhla také fixace původní šelakové politury podlepením etylalkoholem a nanesení jedné vrstvy nové politury pro srovnání barevnosti a estetické celistvosti celého podstavce. Podstavec byl na závěr opatřen konzervační vrstvou včelího vosku, která primárně chrání šelakovou polituru, a pomocí dvou původních dřevěných hrotů na suchý spoj připevněn zpět ke slonovinové plastice.

Po zásahu je předmět plně připraven pro prezentaci v rámci expozice Slezsko a dlouhodobě stabilizován pro vědecké, edukační a prezentační činnosti v rámci Slezského zemského muzea.

Štolba s hřebcem

Anonym

střední Evropa, 1. pol. 18. stol.

olej na plátně o rozměrech 88 x 112 cm

Zásah provedla: Romana Balcarová, akad. mal. (externí zakázka SZM)

Olejomalba na plátně znázorňuje štolbu vedoucího černého hřebce. V pravém rohu je umístěn erb Františka Zikmunda, hraběte von Satzenhofen, místodržícího řádu německých rytířů v Bruntále (1731–1748).

Olejomalba na plátně bez napínacího rámu byla zanesena vrstvami nečistot, barevný kolorit pozměněn zažloutlými a zakalenými laky. Plátěná podložka byla zpřehýbána, v místech lomů barevná vrstva odpadala, rozsáhlé defekty zejména při dolním roztrhaném okraji obrazu.

Po provedení zevrubného laboratorního průzkumu došlo k zajištění odpadávající barevné vrstvy celoploš-

Štolba s hřebcem, stav před a po zásahu. Foto: R. Balcarová.

ným přelepem japonským papírem, k očištění rubu původního plátna od krust lepu, vyrovnání a scelení trhlin polyamidovou tavnou nití a doplnění chybějící části plátna. Poté byla provedena provizorní konsolidace barevné vrstvy na nízkotlakém vakuovém stole. Následovalo odstranění ochranného papírového přelepu a zeslabování povrchových nečistot a ztmavých laků. Dále došlo k sejmutí nevyhovujících retuší, předchozích oprav a vyplnění četných defektů tmelem přizpůsobeným barvě podkladu. Po stabilizaci trhlin vložení textilní mezivrstvy byla provedena celoplošná rentoaláž a plátno přepnuto na nově zhotovený rám. Ve finální fázi zásahu byla provedena scelující retuš reverzibilními akvarelovými barvami a nanesen závěrečný konzervační lak.

Průběh zásahu. Foto: R. Balcarová.

Komplexní zásah na kazetě mincovní váhy a závaží

Mincovní váha a závaží

Johann Caspar Mittelstenscheid (1764–1819)

rozměr kazety: 165 x 86 mm

dřevo, mosaz, železo, papír, samet

Zásah provedli: Mgr. Zuzana Sedlářová a Bc. Martin Poláček

Dřevěná vyřezávaná kazeta sloužila k uchování mincovní váhy a souboru závaží, která byla určena ke kontrole hmotnosti zlatých a stříbrných mincí. Na mosazných závažích (22 ks) jsou vyraženy dílčí hmotnosti a označení mincí (např. CRONT, CARLIN, DUCAT, PISTOL, LsDOR, FRANC, SEVER, GINEE či GOLD). Informace o tvůrci, kterým byl Johann Caspar Mittelstenscheid (1764–1819), a samotném výrobku nalézáme na zdobeném papírovém štítku na vnitřní straně víka. Mincovní kazeta byla vyrobena roku 1811 ve městě Lennep ve vévodství Berg (dnešní německá spolková země Severní Porýní-Vestfálsko). Jakým způsobem se kazeta dostala do Numismatické podsbírky Slezského zemského muzea není úplně zřejmé, s určitostí víme, že její součástí je od konce roku 1966.

Vzhledem k poškození dřevěné kazety a především kovových vah i vážek bylo přistoupeno ke komplexnímu konzervátorskému a restaurátorskému zásahu na sbírkovém předmětu. Na základě makro- a mikroskopického průzkumu byl zjištěn a zaznamenán rozsah poškození jednotlivých částí. Povrch kovových vážek lokálně pokrývaly světle zelené práškové korozní produkty mědi, tedy aktivní chloridová koroze, která měla na řadě míst za následek úbytek materiálu a barevnou změnu povrchu. Rovněž železné váhy nesly známky poškození korozními procesy, lokálně byly identifikovány světle oranžové korozní produkty železa. Papírový štítek vykazoval známky mechanické deformace a znečištění způsobeného užíváním, působením vzdušné vlhkosti a částečně i možným zatečením. Znečištění prachovými částicemi a korozními produkty se objevilo rovněž v blízkosti kovových částí.

Zanesení prachovými nečistotami bylo pozorovatelné také u dřevěné kazety se sametovou výstelkou. Povrchová pryskyřičná úprava kazety vlivem světelného záření ztmavla do tmavě šedého odstínu, místy zcela chyběla. Kliš, použitý pro slepení jednotlivých dílů, byl rozdrolený a na několika místech narušený trhlinami či prasklinami. V některých místech došlo rovněž k odlepení nebo natržení sametové výstelky.

Mosazná závaží před zásahem a po něm. Foto: Z. Sedlářová.

Dřevěná kazeta před zásahem a po něm. Foto: Z. Sedlářová.

Materiálová různorodost předmětu si vyžádala odborný zásah více specialistů. Mosazné části, tedy vážky, misky a různé háčky, byly nejprve odmaštěny a předčištěny pomocí organického rozpouštědla (ethylalkohol). Následně bylo přistoupeno k důkladnému mechanickému čištění světle zelených korozních produktů mědi pomocí lokálního mikrootryskávání za velmi nízkého tlaku. Pískovacím abrazivem byla jemná drť ořechových skořápek, průběh čištění byl průběžně stereomikroskopicky sledován. Po dočištění, odmaštění (ethylalkohol) a vysušení v elektrické sušárně byla na povrchu předmětů vytvořena ochranná bariéra proti agresivnímu prostředí.

V závěrečné fázi došlo k aplikaci vrstvy reverzibilního bezbarvého akrylátového laku (10% roztok Paraloidu B 72 v xylenu) a následně mikrokrystallického vosku (10% roztok Revaxu 30 v benzínu) na povrchovou vrstvu. Železné váhy byly rovněž po odmaštění (ethylalkohol) a předčištění lokálně mechanicky čistěny pomocí mikrootryskávacího zařízení pod velmi nízkým tlakem, tentokrát skleněné balotiny. Poté proběhlo dočištění jemnou ocelovou vatou. Stejně jako mosazné části i váhy byly po následném odmaštění a vysušení v elektrické sušárně ošetřeny vrstvou reverzibilního bezbarvého akrylátového laku (10% roztok Paraloidu B 72 v xylenu) a mikrokrystallického vosku (10% roztok Revax 30 v benzínu) na povrchovou vrstvu. Papírový štítek připevněný na vnitřní straně víka byl zbaven prachových a hrubých nečistot pomocí jemného gumovacího prášku (wishab) a štětce s jemným chlupem s následným šetrným odsátím nečistot muzejním vysavačem. I po mechanickém očištění lze nadále na papírovém štítku pozorovat hnědé skvrny, které ale nepředstavují riziko další degradace. Dřevěná kazeta byla nejprve mechanicky očištěna od prachu a nečistot a následně demontována na jednotlivé části, ze kterých byl sejmut drobný se původní kliš. Prskyřičná povrchová úprava byla v celém objemu znovu fixována (ethylalkohol) k povrchu kazety a důkladně vyčištěna vodným roztokem ethylalkoholu s neutrálním detergentem. Následně byla kazeta prostřednictvím kostního klišu znovu slepena a opatřena jednou vrstvou šelakové politury (Šelak transparent ABTN) z důvodu sjednocení a barevného srovnání povrchové úpravy. Pro kvalitní ochranu povrchové úpravy byla také aplikována vrstva mikrokrystallického vosku (SL 31). Sametová vystýlka sejmutá z podkladu byla kompletně mechanicky vyčištěna a prostřednictvím kostního klišu vlepna zpět na původní místo do dřevěné kazety. Na závěr byl celý předmět znovu

smontován a vybaven do své původní podoby.

Po zásahu je kazeta s mincovní váhou a souborem závaží připravena pro prezentaci v rámci nově vytvořené expozice Slezsko a dlouhodobě stabilizována pro vědecké, edukační a prezentační činnosti Slezského zemského muzea.

Komplexní konzervátorsk-restaurátorský zásah na stolních hodinách

Stolní hodiny ve stylu Boulle

18. století

výška: 45 cm

dřevo, mosaz, smalt

Zásah provedl: Bc. Oldřich Schejbal

Stolní hodiny pocházející z 18. století se do Umělecko-historické podsbírky SZM dostaly v roce 1946 jako součást povalečných konfiskátů. Hodiny zhotovené ve stylu Boulle mají charakter volně stojící skříňky na podstavci. Přístup do zasklené skříňky umožňuje dvojice dvířek z přední i zadní strany. Uvnitř skříňky se nachází

Hodiny před zásahem. Foto: O. Schejbal.

hodinový stroj s ciferníkem a kyvadlem, číslice ciferníku jsou vytlačeny na bílých smaltovaných žetonech. Celé jsou provedeny z červeně mramorovaného dřeva a intarzované pozlaceným kovem. Plastické ozdoby v podobě masek, květů, akantových listů a dalších motivů jsou vyhotoveny z mosazi. Mosazná je rovněž soška sedícího putta s nádobkou v ruce, která kompozičně celé hodiny završuje.

Zásah byl proveden z důvodu jejich plánované prezentace v rámci výstavy Město – zámek – krajina. Předmět byl značně znečištěn prachovými částicemi. V důsledku nevhodných zásahů v minulosti byly mosazné části zaneseny vrstvami starých leštících past. V místech těchto usazených past docházelo k větší kumulaci vlhkosti, a tudíž ke zrychlení korozních procesů – vrstvy past byly zeleně probarveny od korozních produktů mědi. Smaltovaný žeton s číslicí VI na ciferníku byl v minulosti nahrazen nekvalitní kopií. V povrchové úpravě dřeva se vyskytovaly praskliny a oděrky, zejména na horizontální ploše podstavce, která rovněž vykazovala mikrobiologické napadení. Některé mosazné díly nedostatečně přiléhaly ke korpusu a zasklení předních dvířek chybělo zcela.

Při zásahu došlo ke kompletní demontáži a očištění všech dílů hodin roztokem demineralizované vody

Poškození starými leštícími pastami. Foto: O. Schejbal.

a ethanolu (1:1) s přídavkem neutrálního detergentu (Synatapon L). Zanesené mosazné části byly otryskány ořechovými skořápkami v mikrootryskávacím zařízení tlakem 1–3 bary, lehce dočištěny jemnou ocelovou vatou (tvrdost 000) a technickým benzinem, poté sušeny v elektrické sušárně za teploty 70 °C po dobu 6 hodin a opatřeny vrstvou konzervačního laku (5% roztok Paraloidu B44 v xylenu). Mikrobiologické napadení podstavce bylo sanováno silným dezinfekčním prostředkem (2% vodný roztok Ajatinu Plus).

Na doplněném žetonu v ciferníku byly opraveny kontury číslice a takto retušovaný žeton byl poté opatřen ochrannou vrstvou transparentního laku (10% roztok Paraloidu B72 v xylenu). K upevnění uvolněných částí hodinové skříňky posloužil původní spojovací materiál. Povrchová úprava dřeva byla ošetřena přípravkem na bázi solventní nafty.

Výsledkem zásahu je stabilizovaný, pro prezentační účely připravený sbírkový předmět, který umožňuje recipientovi plně vnímat jeho umělecko-historickou hodnotu.

Hodiny po zásahu. Foto: O. Schejbal.

Komplexní konzervátorsko-restaurátorský zásah na publikaci Karla Vladislava Zapa

Nový prstonárodní popis Čech, Moravy a Slezska podle posledního politického a soudního rozdělení s přídávkem o uherském Slovensku

Karel Vladislav Zapa (1812–1871)

rozměry: 11 x 17,5 cm, papír

Zásah provedl: Mgr. Pavel Petr

Ke konzervaci a restaurování bylo přistoupeno na základě posouzení poškození, jež bylo způsobeno mechanickým namáháním a působením mikroorganismů. Po šetrném odsátí prachu a ostatních nečistot s pomocí gumovacího prášku wishab byl v lázni benzinu lékařského odstraněn identifikační štítek s degradujícím lepidlem. V rámci přípravy konzervace mokřím procesem musela být obálka oddělena od knižního bloku. V rámci předběžných testů barevné stálosti byl potvrzen předpoklad stability většiny známých prostředků vůči vodě. Nebezpečí krvácení některých pigmentů v jiných barevných vrstvách bylo eliminováno aplikací nasyceného roztoku cyklohexanu v benzinu lékařském pomocí plochého štětečku. Příprava doplňování chybějících míst doléváním papírovinou zahrnovala rovnoměrné rozložení zvlhčeného papíru na podložce z netkané textilie. Pro výrobu papíroviny byly vybrány a následně rozvlákněny vhodné historické papíry. K vytvoření vlákněné suspenze o objemu 0,5 litru (10 g historických papírů s přidáním 0,8 g klíždla) byl využit kuchyňský mixér.

Titulní strana publikace před a po zásahu. Foto: P. Petr.

Docílená hustá suspenze byla jemně tónována přidáním nepatrného množství saturnové hnědi. Proces dolévání byl realizován strojově na porézním nerezovém stole vybaveném regulovaným odtahem přebytečné vody. Papírovina byla nanášena ručně pomocí plastové láhve se zúženým hrdlem. Závěrečným nástřikem roztoku (hydrogenuhličitán hořečnatý) s obsahem vhodného derivátu celulózy (průmyslově připravený roztok BCP – fa Neschen) byla po předešlém mokřím procesu plošně obnovena funkce klíždla a tím scelen a uzavřen povrch papíru. Po sejmutí z dolévacího stolu byl arch papíru spočívající na netkané textilií umístěn na podložku opatřenou vlněným plstěncem a překryt netkanou textilií a na to opět plstěncem. Po krátkém zalisování pomocí ručního lisu byl arch papíru zbaven plstěnců a netkané textilie a vysychal nepatrně zatížen archy ručního papíru. Po volném vyschnutí byl arch papíru vložen mezi filtrační papíry a finálně vyrovnán postupným zalisováním v rámci ručního lisu. Z výsledků měření dotykovou elektrodou pHmetru jednoznačně vyplývá kladný vliv neutralizace realizované pomocí konzervační lázně na bázi hydrogenuhličitánu hořečnatého. Zvolenou metodou bylo dosaženo dobrých výsledků (neutralizace na pH 7,0–7,3). Četné trhliny, křehké a deformované partie knižního bloku byly následně fixovány a sceleny zažehlováním Filmoplastu R za tepla s použitím restaurátorské špachtle. Knižní blok byl posléze zaklizen pomocí vhodného derivátu celulózy (Tylose MH 6000) a následně opatřen restaurovanou obálkou.

V rámci zásahu na obálce knižního bloku nebyly zaznamenány nežádoucí změny barevnosti. Částečně se po-

dařilo odstranit špínu, jež byla způsobena prachovými částicemi v kombinaci s účinky vlhkosti a působením mikroorganismů. Lze konstatovat, že byla obnovena funkčnost knižního bloku, čímž byl sbírkový předmět komplexně stabilizován. Sbírkový předmět byl prezentován na výstavě „Město – zámek – krajina“, instalované v září v Historické výstavní budově.

DISLOKACE SBÍRKOVÝCH PŘEDMĚTŮ

Dislokace sbírkových předmětů v SZM probíhá v rámci vlastní instituce (záznam o přemístění sb. předmětů), formou přenechání sbírkových předmětů k dočasnému užívání mimo objekty SZM (smlouva o výpůjčce, smlouva inominátní), nebo prezenční výpůjčkou badatele (záznam o vydání a vrácení sb. předmětů).

Přesun předmětů v rámci instituce byl z převážné části zapříčiněn jejich přípravou pro expozici Slezsko. Sbírkové předměty zapůjčené ostatním organizacím na základě smlouvy o výpůjčce byly určeny zejména k prezentaci v těchto organizacích. Inominátní smlouva je užívána při dislokaci sbírkových předmětů mimo instituci z důvodu badatelské činnosti, konzervace, restaurování a preparování.

Následující seznamy uvádějí jednak jednotlivé typy výpůjček a jednak seznam institucí, kterým bylo vypůjčeno deset a více sbírkových předmětů.

Typ výpůjčky

Počet př. (ks.)

Smlouva o výpůjčce	3 838
Inominátní smlouva	1 486
Dočasné přemístění předmětů v rámci instituce	45 382
Počet předmětů předložených badatelům	54 493

Institute

Opavská kulturní organizace
Západočeské muzeum v Plzni
Muzeum Novojičínka
Regionální muzeum v Kopřivnici
Moravské zemské muzeum
Městský úřad Kravaře
Statutární město Karviná
Muzeum Beskyd Frýdek-Místek
Městské kulturní středisko Javorník
Sanatorium Klimkovice
Státní zámek Jánský Vrch v Javorníku, NPÚ
ÚPS Kroměříž
Muzeum Hlučína
Ostravské muzeum
Muzeum Jana Amose Komenského
VŠB-TU Ostrava, Hornicko-geologická fakulta
Národní divadlo moravskoslezské
Beskydské divadlo Nový Jičín
Vlastivědné muzeum Jesenicka
Muzeum v Bruntále
Oberschlesisches Landesmuseum

6. PÉČE O KNIHOVNÍ FONDY

Knihovna Slezského zemského muzea (dříve Ústřední knihovna SZM) byla v roce 2012 uzavřena z důvodu rekonstrukce objektu Janottovy vily, v němž se nachází. V jejím průběhu došlo ke kompletní adaptaci budovy pro potřeby knihovny. Vedle nových prostor pro čtenáře byly vybudovány moderní depozitáře s optimálními podmínkami pro uložení fondu. Své místo v novém depozitáři našel nejen fond bývalé muzejní knihovny (cca 50 000 jednotek), ale rovněž dalších 200 000 svazků doposud dislokováných v Paláci Razumovských a Muzeologickém centru. Správu fondu a služby pro zaměstnance zajišťovali pracovníci knihovny v provizorních prostorech Muzeologického centra. V plném rozsahu byla knihovna veřejnosti zpřístupněna od 7. 1. 2013. Knihovna SZM spravuje vedle běžného fondu rovněž sbírkový fond silesiak a starých tisků. Informace o stavu sbírkového fondu jsou uvedeny v kapitole 5. *Sbírkotvorná činnost*. Uvedený přehled zaznamenává stav knihovního fondu.

Stav knihovního fondu:

	Knihovní jednotka (svazek, kniha)
Nové přírůstky	1 916
Počet knihovních jednotek celkem	293 406

Katalogizace:

Zpracování přírůstků	1 916
Retrokatalogizace	6 917
Celkový počet záznamů	8 833
Počet záznamů odeslaných do souborného katalogu ČR Caslin	7 162

Výpůjčky:

Presenční	6
Absenční	3 794

Meziknihovní výpůjční služba:

Poskytnuté	151
Vyžádané	58

Mezinárodní výměna:

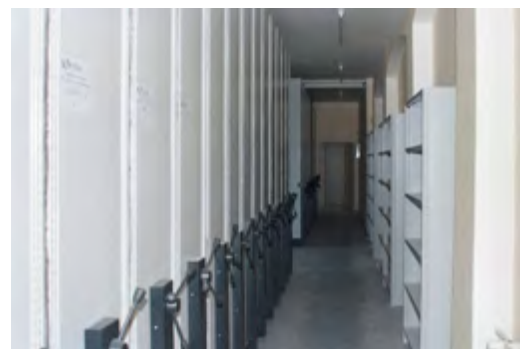
Příjem	593
Výdej	609

Tuzemská výměna:

Příjem	184
Výdej	347

Revize:

Pracovna Slezského ústavu	342
Památník II. světové války	1 276

Úložný systém knihovního fondu před a po rekonstrukci Janottovy vily. Foto: Archiv SZM.

7. VĚDA A VÝZKUM

Jako vědeckovýzkumná organizace se SZM podílí na základním a aplikovaném výzkumu v oblasti přírodních i společenských věd. Výzkum je realizován s podporou interních a externích grantů. V roce 2012 se SZM aktivně zapojilo do řešení celkem 17 grantů, z toho v 16 projektech vystupovalo jako hlavní nositel. Prostřednictvím externích zdrojů (Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity, Grantová agentura ČR) bylo financováno 5 grantů, 12 projektů se uskutečnilo v rámci institucionální podpory poskytované Ministerstvem kultury ČR (Institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace).

PROGRAM APLIKOVANÉHO VÝZKUMU A VÝVOJE NÁRODNÍ A KULTURNÍ IDENTITY (NAKI)

Slezsko: Paměť – identita – region

Grantový projekt: DF11P010V018

Řešitelé: PhDr. Olga Šrajerovalá, CSc., doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D., doc. PhDr. Rudolf Žáček, Dr., doc. PhDr. Irena Korbelařová, Dr., PhDr. Jaromír Olšovský, Ph.D., Mgr. Petr Kozák, Ph.D., Mgr. Markéta Kouřilová, Mgr. Sylva Pracná, Mgr. Jana Horáková

Projekt Slezsko: Paměť – identita – region letos vstoupil do druhého roku řešení. Interdisciplinárně pojatý výzkum sleduje kulturně historický vývoj oblasti Slezska a severní Moravy, zaměřuje se na dokumentaci specifík tohoto regionu, vyhledává a snaží se uchovat hmotné i nehmotné doklady jeho minulosti. V rovině diachronní i synchronní usiluje o uchopení fenoménu slezské identity.

Terénní výzkum na hřbitově v Jeseníku. Foto: Archiv SZM.

Stěžejním počinem, díky němuž jsou již nyní výsledky bádání prezentovány přímo veřejnosti, se stala druhá výstava tohoto cyklu s názvem *Město – zámek – krajina. Kulturní krajina českého Slezska od středověku po první světovou válku* (18. září 2012 až 3. března 2013). Výstava doplněná katalogem představuje české Slezsko z hlediska analýzy fenoménu kulturní krajiny, to znamená jako konkrétní, geograficky určitou výslednici činnosti přírodních procesů a lidských aktivit.

Další linie projektu se zaměřila na výzkum reliktní architektury, respektive zachovaných roubených obytných a hospodářských budov, zejména v opomíjené a průmyslem přetvořené krajině Ostravska a Karvinska. Pozornost byla věnována především doposud nezmapovaným stavbám, jež zůstávají dochovány *in situ* nejenom ve vesnickém, ale i v městském prostředí. Hlavním cílem počinu je zdokumentování vybraných objektů, které jsou nositeli stavebních tradic a jejich změn, stejně jako zprostředkovateli vývoje způsobu života v těchto obydlených.

S využitím metod *oral history* byly natočeny audiovizuální záznamy, které zachycují životní příběhy přírodních pamětníků druhé světové války. Pamětníci byli vybíráni v úzké spolupráci s vedením Československé obce legionářské a Českého svazu protifašistických bojovníků. V roce 2012 se podělili o své vzpomínky a poskytli vzácné rozhovory Věra Holubeva-Biněvská, doc. PhDr. Vladimír Krejčí, plk. Ing. Andrej Koba, Ing. Milan Dokoupil, plk. Pavel Vranský, plk. Václav Příbýl, plk. Otakar Riegel, plk. Václav Petras, plk. Vasil Coka, prof. Zoe Svobodová-Klusáková, Petr Coka, Ondřej Demeter, Petr Rak, brig. gen. Zdeněk Škarvada, Jarmila Halbrštátová, Drahomíra Šebková, Vědunka Stehlíková, František Pelikán, Danuše Palánová, Ing. Ladislav Klimeš, Marta Zárubová. Záznamy budou využity pro dokumentaci, prezentační i edukační činnost.

Mezi další výstupy patří i rozsáhlý sociologický výzkum, který se snaží komplexně postihnout identitu obyvatel českého Slezska, táže se po obsahu a intenzitě slezské identity. Výzkum byl v roce 2012 zaměřen především na zjištění, jaká je současná situace ve vnímání oblasti Slezska, kdo se cítí být Slezanem a v jakých souvislostech, jaké stereotypy přetrvávají ve vědomí obyvatel dané oblasti, jaké historické události a významné osobnosti jsou s tímto regionem spojovány.

GRANTOVÁ AGENTURA ČR (GAČR)

Taxonomické a fylogenetické studie k celosvětové monografii čeledi Anthomyzidae (Diptera), část III.

Grantový projekt: GAČR P506/10/1666

Řešitel: RNDr. Jindřich Roháček, CSc.

Základní taxonomický a fylogenetický výzkum akalyptárních čeledi Anthomyzidae (Diptera) pokračuje sérií průkopnických studií, které se týkají dosud nerevidovaných skupin v Neartické a Neotropické oblasti, a analýz příbuzenských vztahů druhů a rodů celé Holarktické oblasti. Hlavním cílem projektu je taxonomická revize a fylogenetický výzkum druhově bohatého rodu *Anthomyza* v Neartické oblasti a dalších (dosud nerozlišovaných) rodů v tomto regionu. Dalším cílem projektu je doplňující výzkum čeledi Anthomyzidae Paleartické oblasti zaměřený na získání molekulárně genetických dat u recentních druhů a morfologických dat u fosilních taxonů z baltského jantaru pro rekonstrukce fylogenetických vztahů v rámci holarktické fauny čeledi Anthomyzidae. Je také studována bionomie a biogeografie holarktických druhů a analyzována příbuznost faun v Neartické a Paleartické oblasti.

Jindřich Roháček při výzkumu dvoukřídlého hmyzu u Hořejšího jezera (Kanada: Ontario). Foto K. Barber.

Výsledkem je množství taxonomických a fylogenetických objevů (popisy nových rodů a druhů, redeskripcie a redefinice taxonů, nové diagnostické znaky, nové určovací klíče, vyjasnění fylogenetických vztahů a supraspecifické klasifikace) i nových informací z bionomie a biogeografie, což podstatným způsobem přispělo k poznání čeledi Anthomyzidae jako celku.

Kritická komentovaná edice dvorských účtů Zikmunda Jagellonského, prince polského a vévody hlohovského a opavského, z let 1493–1507

Grantový projekt: GAČR P405/11/P509

Řešitel: Mgr. Petr Kozák, Ph.D.

Druhým rokem pokračují práce na rozsáhlém edičním podniku – zpřístupnění knih účtů dvora jagellonského prince a pozdějšího polského krále a litevského velkého knížete Zikmunda I. († 1548). Účetní materiál vzniklý na panovnických dvorech představuje obecně informační zdroj nedozírné hodnoty jak pro historiografii, tak pro mnohé jiné obory nejen z oblasti věd společenských, ale rovněž pro disciplíny zkoumající přírodu a proměny kulturní krajiny. Toto konstatování nabývá na závažnosti, když si uvědomíme prostý fakt, že účty jakožto materiál s omezenou dobou praktické využitelnosti často nebyvaly nijak zvlášť pečlivě archivovány. Pro středověkou realitu pak výše řečené platí dvojnásob, pro realitu českou dokonce téměř absolutně, neboť z prostředí České koruny se ze středověkých účetních pramenů dochovala žalostná torza. Účty dvora prince Zikmunda Jagellonského, jež jsou k dispozici v neporušené řadě pro léta 1500–1507 s retrospektivními zápisy vedoucími až k roku 1493, lze proto bez nadsázky označit za skutečný fenomén. Jejich původce se snažil aktivně prosazovat ve světě svých starších sourozenců – vládců obrovských území střední a středovýchodní Evropy. On, společnost, která ho obklopovala, či množství jeho diplomatů a kurýrů, ti všichni byli neustále na cestách mezi Dunajem na jihu, Prahou na západě a Dněprem na východě. Dochované knihy účtů Zikmundova dvora, které lze navíc označit za mimořádně precizní, tak otevírají nejen témata z oblasti tradiční politické historie, ale též hmotné kultury, medicíny (nemoci a jejich léčení), pohybu v krajině i v rámci sociálních struktur, umožňují studium urbánní sítě či ekonomických vztahů a systémů apod., to vše v neobyčejně obšírném geografickém záběru. Výsledná edice proto bude mít ambice oslovit nejen

Úvodní folio svazku *Regestrum curiensium domini principis Sigismundi* s oddílem hofmistra Kryštofa Szydłowieckého. Foto P. Kozák.

odborníky z dnešní České republiky, ale též z Polska, Litvy, Běloruska, Ukrajiny, Slovenska a Maďarska. V roce 2012 byla provedena vědecká transkripce záznamů z let 1504–1507. Současně byl realizován související výzkum v polských archivech a knihovnách zaměřený vedle problematiky transkripce latinských textů zejména na identifikaci četných lokalit a osob, jež se v editovaném prameni vyskytují.

Muzejní a galerijní prezentace výtvarného umění na Moravě a ve Slezsku v letech 1850–1914

Grantový projekt: GA ČR P409/12/0048

Řešitel: doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.

Podstatou projektu je poznání muzejní a galerijní prezentace výtvarného umění na Moravě a ve Slezsku od poloviny 19. století do roku 1914. Výzkum sleduje dějiny muzeí a galerií na Moravě a ve Slezsku z hlediska jejich vztahu k výtvarnému umění (akvizice, prezentace – výstavy, popularizace). Důraz je kladen na komparaci muzejní a galerijní činnosti v rámci střeoevropského kontextu (srovnání s Vídní, Mnichovem, Drážďany, Krakovem a Vratislaví), na poznání způsobů, jakými cestami výtvarné umění hledalo a nacházelo svého diváka, na vznik a formování veřejných sbírek umění a na roli osobnosti kurátora, organizátora při přípravě

výstav a jejich popularizace. Hlavním cílem prvního roku řešení projektu bylo provádění heuristiky. Jako produktivní se vzhledem k proponovanému celku připravovaného knižního výstupu ukázalo soustředit se na materiál archivní povahy, který vzdor svému uložení v regionálních pracovištích na území ČR (archivy, muzea) poskytuje věrohodný a komplexní obraz o sledované problematice, včetně dnešního pohledu mezinárodních vazeb. Na základě studia odborné literatury, excerpce dobových uměleckých časopisů a zejména na základě orientace v písemných pramenech a zčásti i v jejich studiu byla stanovena rámcová posloupnost kapitol proponované publikace.

Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918–1956)

Nositel: Slezská univerzita v Opavě, spolunositel: Slezské zemské muzeum

Grantový projekt: GA ČR 409/09/0555

Řešitel: prof. PhDr. Mečislav Borák, CSc.

Spoluřešitelé: prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., doc. PhDr. Dušan Janák, Ph.D., doc. PhDr. Tomáš Staněk, CSc.

Cílem projektu je dokončit dlouhodobý výzkum politických represí Čechů, československých občanů a dalších obyvatel českých zemí včetně příslušníků českých menšin v bývalém Sovětském svazu, kteří se stali oběťmi politických represí (deportací, gulagů, internačních a zajateckých táborů, věznic a nezákonných poprav). Projekt má objasnit mechanismy perzekucí a jejich historický kontext, doplnit soupisy obětí, zjistit jejich životní osudy a zařadit tuto donedávna opomíjenou problematiku do rámce české historiografie. Řešení projektu bezprostředně navázalo na výsledky výzkumů této problematiky, již dlouhodobě řešené v SZM. K posledním výstupům patří např. monografie, jež poprvé v české historiografii poskytuje přehled o situaci německých válečných zajatců na československém území, včetně zajatců z českých zemí, kteří prošli sovětskými zajateckými tábory (Tomáš Staněk, Němečtí váleční zajatci v českých zemích v letech 1945–1950. Nástin vybraných problémů. Opava, Slezské zemské muzeum 2011, 212 s., ISBN 978-80-86224-89-3). K vydání se připravuje monografie Dušana Janáka a Zdeňka Jirásky, která na základě pramenů z ruských

Titulní strana vyšetřovacího spisu oběti politických represí.
Foto: M. Borák.

archivů poprvé představí osudy československých vystěhovaleckých a pracovních družstev a komun v bývalém Sovětském svazu a blíže si všimne též politické perzekuce jejich členů. Během řešení projektu vznikla v SZM unikátní a obsáhlá knihovna ruské a ukrajinské literatury o problematice politických perzekucí, která bude sloužit i dalším generacím badatelů, stejně jako elektronická databáze československých obětí politických represí v bývalém SSSR. Muzeum poskytuje i odbornou pomoc příbuzným po těchto obětech a předává jim informace o osudu jejich blízkých získané z ruských archivů. Pro výzkum je charakteristická i mimořádně rozsáhlá popularizace zjištěných výsledků na mezinárodních konferencích, veřejných přednáškách a besedách v ČR i v zahraničí, při tvorbě muzejních výstav a dokumentárních filmů. Jeden z posledních filmů (Abiturienti, Česká televize Ostrava 2012) vycházel z materiálů ruských archivů a odkrýval neznámé osudy jednoho z válečných hrdinů, připomenutého i v Památníku II. světové války v Hrabyni.

INTERNÍ GRANTOVÝ SYSTÉM (IGS)

Katalog letounů (Chiroptera) ve sbírkách Slezského zemského muzea

Grantový projekt: IGS201205

Řešitel: Mgr. Martin Gajdošík, Ph.D.

Deklarovaným cílem výzkumu je sestavení katalogu letounů vertebratologické podsbírký SZM se zaměřením na sbírkové doklady druhů významných pro region Severní Moravy a Slezska, u nichž bude provedeno srovnání s jejich aktuálním i historickým výskytem, včetně srovnání s výsledky dlouhodobého monitoringu významné chiropterologické oblasti regionu – Chráněné krajinné oblasti Poodří (CHKO). Výsledky výzkumu poslouží především pro přípravu plánů péče Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) a Správy chráněné krajinné oblasti Poodří. Vedle pracovníků AOPK ČR se do projektu v rámci svých bakalářských a diplomových prací zapojili též studenti Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity. V roce 2011 proběhl terénní výzkum letounů na vybraných lokalitách intravilánu města Ostravy a monitoring aktivity netopýrů v CHKO Poodří. V roce 2012 byla vedle detekce ultrazvuků provedena i série odchytů do nárazových sítí. V rámci dlouhodobého monitoringu bylo nalezeno několik dříve neznámých úkrytů letních kolonií letounů. Badatelský výzkum byl směřován do chiropterologické kolekce Zoologické podsbírký SZM. Dle plánu byl sestaven Katalog letounů vertebratologické podsbírký SZM, který obsahuje jak katalog exotických letounů, tak našich druhů letounů ze Zoologické podsbírký.

Odchyt netopýrů v intravilánu Ostravy. Foto: M. Kulagová.

Odebírání vzorků hornin v lomu Bukovice u Jeseníku.
Foto: L. Jarošová.

Technologický průzkum historických omítek, malt a identifikace surovin použitých při stavbách vytypovaných historických objektů ve Slezsku a na severní Moravě

Grantový projekt: 12IGS201101

Řešitel: Mgr. Lenka Jarošová, Ph.D.

Projekt je zaměřen na průzkum stavebního kamene historických objektů ve Slezsku a na severní Moravě. V rámci terénního průzkumu proběhl odběr vzorků stavebního kamene z vytypovaných staveb, především středověkých hradů a jejich okolí. Pozornost byla zaměřena na historické využívání vulkanitů a nordických hornin jako stavebního kamene, proto pokračovalo mapování jejich výskytu na studovaném území, a to jak v přirozených výskytech, tak v materiálu historických stavebních surovin. Ke studiu a determinaci jednotlivých hornin byly využity mikroskopické výbrusy. Po určení vzorků kamenných surovin odebraných z jednotlivých objektů a vzorků srovnávacích jsou vyhodnocovány vzájemné vazby mezi jednotlivými historickými stavebními objekty na základě identifikace surovinových zdrojů. Ve Švédsku a na Ålandských ostrovech proběhl sběr a průzkum nordických hornin, které byly z těchto oblastí ledovcem přivlečeny na území České republiky. Vzorky jsou využívány jako důležitý srovnávací materiál při určování nordických hornin nalezených na našem území a zároveň jsou významným přírůstkem do Geologické podsbírký SZM.

Květ vilínu. Foto: D. Lička.

Časně kvetoucí keře a jejich použití v podmínkách České republiky

Grantový projekt: IGS201108
Řešitel: Ing. et Ing. Dalibor Lička, Ph.D.

Předmětem výzkumného projektu je sestavení a zhodnocení sortimentu časně kvetoucích keřů vhodných pro použití v zahradní a krajinářské tvorbě v podmínkách České republiky. Do studované skupiny byly zařazeny taxony pravidelně kvetoucí v našich podmínkách v předjaří (od poč. března do pol. dubna) a taxony schopné za příznivých klimatických podmínek nakvétat i během zimního období (od prosince do února). Většina z vybraných taxonů citlivě reaguje na průběh zimních teplot a na stanovištní podmínky. Mohou nasazovat na květ již během října, listopadu či prosince. Pokud však teplota klesne pod bod mrazu, vývoj kvetení se zastaví a pokračuje v příhodnějším čase. Zejména v posledních letech, kdy je stále častěji možné pozorovat nevyrovnaný průběh a kolísání zimních teplot, opakované oblevy následované holomrazy (až -30 °C) či střídání mírných a tuhých zim, je zajímavé sledovat, jak se tyto unikátní dřeviny se změnami vyrovnají. Výsledkem projektu je taxonomické zařazení a botanický popis vybraných druhů časně kvetoucích keřů a jejich kultivarů, zhodnocení ekologických nároků a nejdůležitějších zahradně-architektonických vlastností a v neposlední řadě zastoupení v nabídce českých zahradnických firem a ve vybraných objektech zahradní a krajinářské tvorby (historické objekty, botanické zahrady a arboreta) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Významným přínosem je rovněž obohacení sbírek SZM o cenný herbářový materiál a bohatou fotodokumentaci.

Výskyt a rozšíření epifytických mechů z čeledi Orthotrichaceae na území Rychlebských hor

Grantový projekt: 3IGS1206
Řešitel: RNDr. Vítězslav Plášek, Ph.D.

Masiv Rychlebských hor je pokryt smíšenými lesy s vysokým zastoupením listnatých dřevin, které jsou vhodným substrátem právě pro zástupce čeledi Orthotrichaceae. Čeleď Orthotrichaceae je v současné době podrobena detailním taxonomickým a ekologickým studiím, na nichž se výraznou měrou podílí i navrhovatel grantu. Čeleď Orthotrichaceae (česky šurpkovité) je celosvětově rozšířený taxon, zahrnující v ČR čtyři různě druhově bohaté rody. V rámci projektu proběhl monitoring výskytu druhů z čeledi Orthotrichaceae na území Rychlebských hor. Dále došlo k vyhodnocení ekologických nároků studovaných druhů a jejich ekologické valence ve vazbě na forofyty a vytvoření bohaté kolekce sběrů a jejich zařazení do herbářových fondů SZM.

Zástupci rodu Cornus a jejich použití v zahradní a krajinářské tvorbě

Grantový projekt: IGS201109
Řešitel: Ing. Eva Ptáčková

Předmětem výzkumného projektu je sestavení kompletního sortimentu rodu Cornus a zhodnocení možnosti použití jednotlivých zástupců v zahradní a krajinářské tvorbě v oblasti střední Evropy. Rod Cornus je velice rozmanitá a kontroverzní skupina rostlin, u které jsou pozorovány značné morfologické odlišnosti. Díky morfologické diverzitě a geografickému původu byly mnohé druhy řazeny do samostatných rodů a podrodů. Výsledkem projektu je taxonomické členění rodu, botanický popis jednotlivých zástupců a jejich zahradních kultivarů, zhodnocení ekologických nároků a nejdůležitějších zahradně-architektonických vlastností a v neposlední řadě zastoupení v nabídce českých zahradnických firem a ve vybraných objektech zahradní a krajinářské tvorby (historické objekty, botanické zahrady a arboreta) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Významným přínosem je rovněž obohacení sbírek SZM o cenný herbářový materiál a bohatou fotodokumentaci.

Výzkum nemocí užitkových, divokých a okrasných ryb v ČR

Grantový projekt: 12IGS201107
Řešitel: doc. Ing. Jiří Řehulka, DrSc.

Výzkumný projekt byl zaměřen na studium lipidového metabolismu a popis nového bakteriálního onemocnění – edwardsiellózy u pstruhů duhových z intenzivního chovu a popis tumoru u mlíčka štiky obecně během ekotoxikologického monitoringu na jedné vodárenské nádrži povodí Odry.

Taxonomický a ekofaunistický výzkum vybraných skupin dvoukřídlých (Diptera)

Grantový projekt: IGS201103
Řešitel: RNDr. Jindřich Roháček, CSc.
Spoluřešitelé: RNDr. Jan Ševčík, Ph.D., Jaroslav Starý

Projekt je věnován výzkumu vybraných taxonů řádu Diptera s cílem rozšířit dosavadní poznatky o jejich systematice, rozšíření a bionomii na základě studia muzejního sbírkového materiálu a materiálu získaného průzkumem v terénu. Je zaměřen na studium málo známých taxonů vybraných skupin dvoukřídlého hmyzu (zejména Tipulomorpha, Sciaroidea, Platypezidae, Sphaeroceridae, Opomyzoidea aj.) především na území České republiky, Slovenska a jiných evropských států. Výzkum přinese nové objevy taxonomické (nové rody a druhy pro vědu), faunistické (prvonalety pro zkoumaná území) a bionomické (nové hostitelské houby a rostliny, biotopové vazby). Neméně významným přínosem bude obohacení Entomologické podsbírky SZM o cenný dokumentační i typový materiál.

Instalace Malaiseho pasti k odchytu dvoukřídlého hmyzu v NP Muránska planina (Slovensko). Foto J. Roháček.

Slezsko – člověk a „jeho“ krajina

Grantový projekt: 3IGS1208
Řešitelé: Mgr. Lenka Jarošová, Ph.D., Mgr. Jiří Šil, Ph.D.,
Spoluřešitelé: PhDr. Miroslava Suchánková, PhDr. et PhDr. Markéta Tymonová, Ph.D.

Cílem projektu bylo představit podstatné fenomény minulosti a současnosti Slezska prizmatem přírodovědného a společenského vědního bádání. Smyslem je rozšíření dosavadních poznatků o přírodě, kultuře a historii Slezska a severní Moravy. Společenskovo vědní část bádání byla prostřednictvím metodických přístupů jednotlivých oborů – archeologie, numismatiky, historie a kunsthistorie – zaměřena na postižení aspektů hmotné a duchovní kultury „slezské“ společnosti/společností od prehistorické doby do počátku tzv. krátkého 20. století. Zjištěné výsledky byly publikovány ve formě analytických studií. Z přírodovědného bádání vzešla odborná publikace s názvem Příroda Slezska, která shrnuje dosavadní poznatky o živé a neživé přírodě tzv. českého Slezska a severní Moravy. Jednotlivé kapitoly podávají stručný přehled historie výzkumů a věnují se problematice geologie, botaniky, entomologie a zoologie. Jejím smyslem je upozornit především na vybrané fenomény a přírodní zajímavosti studovaného regionu.

Historie a postavení polské menšiny v ČR (ČR)

Grantový projekt: IGS201110
Řešitel: prof. PhDr. Mečislav Borák, CSc.

Cílem projektu bylo rozšířit dosavadní poznatky o historii polské menšiny v českých zemích s konkrétním zaměřením na početnou perzekuci Poláků ze strany sovětského totalitního režimu v letech 1939–1940. Projekt částečně navázal na řešení problematiky perzekucí v rámci projektu GA ČR č. 409/09/0555 o perzekuci čs. občanů v bývalém Sovětském svazu. Zaměřil se především na Poláky z českých zemí, kteří se stali oběťmi této perzekuce, zvláště v souvislosti s tzv. katyňským zločinem. Postupně bylo identifikováno celkem 547 takových obětí, z toho u 485 obětí byly verifikovány okolnosti jejich smrti. Zjištěné údaje byly podkladem pro tvorbu životopisných medailónků obětí, doplněných u většiny z nich i fotografií. Medailónky spolu se syntetickou studií byly vydány v samostatné monografii (Mečislav Borák, Ofiary Zbrodni Katyńskie

z obszaru bylejší Czechosłowacji. Opava, Slezské zemské muzeum 2011, 320 s., ISBN 978-80-86224-81-7). Byla vydána v polštině jako výraz uctění památky obětí, jež byly polské národnosti. Zároveň to posloužilo k reprezentaci českého výzkumu a Slezského zemského muzea na slavnostním shromáždění v Senátu RP a na Velvyslanectvím ČR ve Varšavě 25. května 2011. Shromážděné materiály umožnily podstatně doplnit podklady k muzejní výstavě na toto téma, která byla ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR ve Varšavě a Kongresem Poláků v ČR instalována jako oficiální akce ČR v roce 2011 ve Varšavě a v roce 2012 v Kutně a Gdaňsku. V rámci řešení projektu vznikla i studie mapující místní strukturu a činnost Policie Slezského vojvodství v české části Těšínského Slezska v letech 1938–1939, jež byla představena na mezinárodní vědecké konferenci v Katovicích a bude publikována v odborném českém tisku. Výsledky výzkumu byly průběžně popularizovány v hromadných sdělovacích prostředcích i na přednáškách pro veřejnost.

Obyvatelstvo Rakouského Slezska v pozdně osvícenském období

Grantový projekt: 3IGS1211

Řešitelé: prof. PhDr. Irena Korbeldářová, Dr., prof. PhDr. Rudolf Žáček, Dr.

Projekt byl zaměřen na studium torza ojedinelého pramene k dějinám Slezska, nedatovaného popisu Slezska sestaveného s ohledem na podstatné složky veřejného života (správa, hospodářství a finance, obyvatelstvo), na jeho analýzu a komparaci v kontextu konskripčních prací druhé poloviny 18. století směřující k jeho datování, stanovení funkce a provenience, a dále na zpřístupnění částí tohoto pramene formou výběrové edice. Proveden byl v této souvislosti průzkum analogických vydaných pramenů a literatury ke sčítání obyvatelstva v protostatistické době v českých zemích a habsburské monarchii, mikrosondy byly dále realizovány v příslušných archivních fondech zemské a ústřední úrovně. Využity k tomu byly zahraniční studijní pobyty (zvl. Vídeň/Rakousko, Cieszyn, Wrocław/Polsko). Zjištěné skutečnosti ukazují, že pramen byl vyhotoven okolo roku 1780, jeho vznik lze klást do souvislosti s přípravou administrativně správní reformy vedoucí ke spojení Moravy a Rakouského Slezska v jeden celek. Přípraven byl ještě v době existence Rakouského Slezska jako samostatné země českého

státu/habsburské monarchie, avšak data již byla shromážděna v souladu s metodikou konskripce obyvatel josefínské doby. Výběrová edice zpracovaná formou odborné monografie členěné do textových a tabulárních oddílů zpřístupňuje části rukopisu věnované obyvatelstvu. Publikované údaje charakterizují slezské obyvatelstvo z hlediska sociální struktury (šlechta, úředníci a inteligence, řádové a světské duchovenstvo, městské a venkovské obyvatelstvo) a profesního zaměření (druh obživy).

Stavebně historický vývoj městských jader Příbora, Místku a Brušperku. Historická města a památková péče

Grantový projekt: 3IGS1209

Řešitel: Mgr. Jana Koudelová, Ph.D.

Dochovaná historická jádra malých měst na území severovýchodní Moravy a Slezska v současnosti představují nedoceněné památky – hmotné prameny s jedinečným informačním potenciálem. Dnes již víme, že čistě historický stejně jako architektonický, urbanistický či uměnovědný pohled na problematiku poznávání hmotné podstaty a vývoje historických měst nestačí. Fungující mezioborová spolupráce bývá uplatňována spíše u významných sídel, méně často pak u malých urbanistických celků. Projekt se tedy pokusil zpracovat problematiku urbanistického a stavebně historického vývoje tří malých, památkově chráněných měst na území severovýchodní Moravy. Zároveň se snažil přiblížit důležitost interdisciplinárního přístupu, a to pro-

Detail měšťanské merky na domě č. p. 23 v Příboře během obnovy hlavního průčelí. Foto: J. Koudelová.

střednictvím památkové péče, oboru kompilujícího metody práce několika vědních disciplín, oboru, jehož hlavní náplní je rovněž poznávání a následná účinná ochrana historických měst. Vedle studia odborné literatury byl prováděn archivní a terénní průzkum.

Vytyčeným předmětem zkoumání se stala městská historická jádra, která ve své dochované podobě odrážejí realitu dějinného vývoje. Projekt se v první části zaměřil na obecnou problematiku poznávání historických měst na území Čech, Moravy a Slezska, která byla zpracována v kapitolách věnovaných vzniku, vývoji a změnám městských historických jader, utváření stavebních předpisů a v neposlední řadě vývoji vnímání ochrany historických měst. Další, hlavní část projektu byla již orientována na stavebně historický vývoj městských jader Příbora, Místku a Brušperku. Uváděná sídla byla vybrána na základě tří hlavních kritérií. Prvním kritériem se stala celková rozloha městských historických jader zmiňovaných sídel, která je velmi podobná, a jejich geografické umístění. Vybraná města jsou dokonalými reprezentanty malých urbanistických celků nacházejících se na území severovýchodní Moravy v podhůří Moravskoslezských Beskyd. Při volbě druhého kritéria byl zohledněn jejich historický vývoj. Všechna jmenovaná sídla nabyla postavení právního města již v období středověku a jedna z významných etap jejich vývoje byla spojena s dějinami hukvaldského panství, k němuž přináležela. Nelze však opomenout, že tuto skutečnost není možné automaticky vztáhnout na Místek, jehož dějiny jsou svázány rovněž s frýdeckým patrimoniem. Místek byl tedy po určitou dobu chápán jako součást Slezska. Třetím kritériem se stala uzákoněná památková ochrana dochovaných historických center uváděných sídel. Stavebně historický vývoj městských jader Příbora, Místku a Brušperku se předně zaměřil na počátky vybraných měst a vymezení jejich historických jader, na vývoj urbanistické struktury a zástavby příslušných sídel a na charakteristiku památkově chráněných území jmenovaných urbanistických celků včetně shrnutí obecných podmínek památkové ochrany historických měst.

Projekt byl završen vydáním publikace, která si klade za cíl oslovit nejen odbornou, ale i laickou veřejnost.

Memorabilia conventus sancti Wenceslai Oppaviensis fratrum ordinis praedicatorum (kritická edice pramene)

Grantový projekt: 3IGS1210

Řešitelé: Mgr. Petr Kozák, Ph.D., Mgr. Markéta Kouřilová

Cílem projektu je zpřístupnit formou kritické vědecké edice dva barokní latinské rukopisy k dějinám opavského konventu Řádu bratří kazatelů (dominikánů). Anonymní, v dolnoslezské Vratislavi (Wrocław) uložená díla nebyla doposud odborné veřejnosti příliš známa. Rukopis *Memorabilia conventus sancti Wenceslai Oppaviensis fratrum Ordinis Praedicatorum*, jenž je z obou editovaných narácí rozsahem i obsahem významnější, byl dokonce od konce druhé světové války považován za ztracený. Jedná se přitom o prameny prvořadého významu, a to nejen z pohledu regionální historiografie. Opava náležela již od vrcholného středověku mezi nejvýznamnější městské lokality v trojúhelníku vymezeném moravskou Olomoucí, polským Krakovem a slezskou Vratislaví a tamní dominikánský klášter, u jehož založení v roce 1291 stála dynastie Přemyslovců, představoval významné středisko duchovní i intelektuální. Vinou nepříznivých okolností vrcholících zrušením konventu v roce 1786 však došlo k téměř totální destrukci klášterního archivu. Význam (a to nejen čistě informační) editovaných pamětních spisů proto lze jen stěží docenit. Výsledná kniha se bude skládat ze dvou částí. První bude tvořena obecným historickým úvodem s nástinem dějin opavského dominikánského konventu, jeho archivu, určením autorství editovaných spisů a podrobnou ediční poznámkou s detailním popisem aplikovaných transkripčních zásad. Druhou část bude představovat vědecká edice originální pramenové materie, tj. obou rukopisů pocházejících z první poloviny 18. století (dle provedeného výzkumu nejspíše z let 1707 a 1714), za jejichž autora řešitelé na základě zevrubné analýzy určí tehdejšího opavského opata Petra Dirpauera.

8. PROJEKTY

Působení SZM v oblasti získávání projektů a jejich realizace je motivováno zejména snahou zajistit financování základních cílů dlouhodobé koncepce instituce, jejichž plnohodnotné naplnění není možné jen z prostředků určených na provoz. SZM tedy aktivně usiluje o získání projektů na poli vědy a výzkumu, jimž je věnovaná předchozí kapitola, a dále z oblasti ochrany sbírkových předmětů, zabezpečení movitého a nemovitého majetku, propagace instituce a komunikace s návštěvníky. V roce 2012 se SZM zapojilo do řešení celkem šesti projektů od různých poskytovatelů. Nejvýznamnější z nich *Slezské zemské muzeum – Expozice Slezsko* je zevrubně popsán v kapitole 7. *Rekonstrukce a zhodnocení muzejního majetku*.

Studentka při praxi realizované v laboratoři SZM.
Foto: M. Polášek.

Zkvalitnění výuky muzejní konzervace a restaurování a průzkumu historických materiálů

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR
Nositel: Slezská univerzita v Opavě
Spolunositel: Slezské zemské muzeum, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Na počátku března vstoupilo Slezské zemské muzeum do prvního roku intenzivní spolupráce se Slezskou univerzitou v Opavě (SU) a Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou Ostrava (VŠB-TUO) v rámci projektu *Zkvalitnění výuky muzejní konzervace a restaurování a průzkumu historických materiálů*. Cílem projektu je zvýšení kvality a inovace výuky konzervace a restaurování na obou výše jmenovaných univerzitách. Prostředkem k jeho naplnění je komplexní přístup k výuce, jenž je zajištěn díky participaci restaurátorů (SZM), humanitní (SU) a technologické složky (VŠB-

-TUO).

SZM v tomto projektu zajišťuje odborné zázemí pro praxe studentů na předmětech kulturní hodnoty. Vedle toho se ve spolupráci se SU podílí na organizaci semestrálních kurzů. V minulém roce byly připraveny tři nové a deset inovovaných předmětů určených studentům bakalářských oborů studijního programu Historické vědy. Široká spolupráce na poli tvorby vysokoškolské výuky a její praxe bude probíhat do roku 2015.

Open Gates to Silesian Museum

Fond mikroprojektů Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007–2013, Sdružení Euroregion Silesia

Deklarovaným cílem mezinárodního projektu *Open Gates to Silesian Museum* bylo zpřístupnění expozic SZM zahraničním návštěvníkům a výměna zkušenos-

Vystoupení Pěveckého sboru Křížkovský
u příležitosti slavnostního otevření Historické
výstavní budovy. Foto: Archiv SZM.

tí v oblasti muzejní prezentace. SZM se do projektu financovaného z Fondu mikroprojektů Euroregionu Silesia zapojilo společně s Muzeem w Racibórze. K zpřístupnění expozičních areálů zahraničním návštěvníkům přispělo především vydání pěti sad průvodců ve čtyřech jazykových mutacích (čeština, polština, němčina, angličtina). Tištěné průvodce poskytující ucelený a graficky přehledný souhrn informací doplňují prvky vícejazyčného infosystému, usnadňujícího orientaci v členitém a rozsáhlém terénu parků a budov. Výběr jazyka, ve kterém jsou průvodci k dispozici, reflektuje historický vývoj Slezska a kulturní transfer mezi českým, polským a německým etnikem. Anglická jazyková mutace doplňuje projekt o v současnosti nejrozšířenější jazyk. V rámci česko-polské spolupráce proběhla také výměna informací a zkušeností zejména v oblasti muzejní prezentace s ohledem na specifika vnímání expozic polskými návštěvníky.

Z projektu *Open Gates to Silesian Museum* bylo financováno celkem 33 418 Eur (862 523 Kč), tedy 84,03 % celkových nákladů.

Kulturní aktivity

Kulturní aktivity – Projekty zaměřené na významné prezentační aktivity příspěvkových organizací (muzeí a galerií) zřizovaných MK, Ministerstvo kultury ČR

V roce 2012 byl v rámci programu Kulturní aktivity podpořen *Komponovaný projekt k otevření Historické výstavní budovy a Slezská muzejní noc*. Výjimečnost obou projektů spočívá v jejich rozsahu a velikosti

předpokládané cílové skupiny. Z finančních prostředků programů byly kofinancovány zejména náklady na propagaci a reprezentaci.

Komponovaný projekt k otevření Historické výstavní budovy

Záštitu nad slavnostním otevřením, které se uskutečnilo 19. 5. 2012, přijali premiér ČR Petr Nečas, předsedkyně poslanecké sněmovny Miroslava Němcová, ministryně kultury Alena Hanáková, hejtmán Moravskoslezského kraje Jaroslav Palas a primátor statutárního města Opavy Zdeněk Jirásek. Otevření doprovázel rovněž bohatý kulturní program, v jehož rámci vystoupil např. Pěvecký sbor Křížkovský a folklórní soubor Vrtek. Historickou výstavní budovu při této příležitosti navštívilo 1 300 zájemců.

Slezská muzejní noc

Třetí ročník Slezské muzejní noci si nenechalo ujít celkem 7 675 návštěvníků. Vedle Slezského zemského muzea se do této akce zapojilo celkem deset institucí (Dolní oblast Vítkovice, Muzeum Beskyd ve Frýdku-Místku, Muzeum Hlučínska, Muzeum Novojičína, Muzeum Oděrska, Muzeum Těšínska, Opavská kulturní organizace, Olpas Moravia, s.r.o., a Vodní mlýn Wesselský). Slezské zemské muzeum v projektu vystupuje jako hlavní koordinátor zajišťující společnou propagaci individuálních programů jednotlivých institucí.

Retrokatalogizace přírůstků z let 1963–1967

Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven v ČR – RETROKON, Veřejná informační služba knihoven (VISK 5), Ministerstvo kultury ČR

Základním cílem programu VISK 5 je zpřístupnění katalogů a tím i fondů největších českých knihoven prostřednictvím internetu. SZM, které se od roku 2007 programu účastní každoročně, pokračovalo v retrokatalogizaci stávajícího fondu knihovny. V roce 2012 bylo nově vytvořeno 6 022 digitálních záznamů. Konečným cílem je postupné převedení celého fondu knihovny do elektronické podoby.

Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví

Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví Ministerstva kultury ČR

Výše zmíněný program poskytuje investiční i neinvestiční prostředky muzeím a galeriím za účelem ochrany movitého kulturního dědictví. Vnitřně je dále členěn na jednotlivé kapitoly dle řešené problematiky. SZM v roce 2012 získalo finanční prostředky z kapitoly ISO-A (zabezpečení), ISO-B (evidence a dokumentace) a ISO-D (preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí).

ISO-A

Finanční prostředky ve výši 540 000 Kč byly využity k pořízení zabezpečení objektu tzv. Muzeologického centra (Nádražní okruh 33B).

ISO-B

Také v roce 2012 využilo SZM prostředky získané v rámci kapitoly ISO-B k zajištění efektivnější správy a digitalizace sbírkových předmětů. V minulých letech byl realizován nákup základního vybavení, jehož zásluhou došlo k zrychlení a zkvalitnění digitalizace sbírkových předmětů. V roce 2012 se SZM soustředilo na zajištění bezpečného uložení již pořízených záznamů. Z prostředků ISO-B bylo zakoupeno datové uložště

s 12 disky a příslušenstvím. Nové diskové pole slouží k bezpečnému uložení a záloze digitálních dat získaných v průběhu procesu digitalizace a evidence sbírky SZM. Digitální data jsou aktivně využívána odbornými pracovníky i laickou veřejností. Vedle vlastních webových stránek jsou informace a data k vybraným sbírkovým předmětům dostupné rovněž na portálu eSbírky (www.esbirky.cz) a na webových stránkách evropské digitální knihovny Europeana (www.europeana.eu).

ISO-D

Investiční prostředky určené na preventivní ochranu před nepříznivými vlivy prostředí byly v roce 2012 vynaloženy na zajištění stabilního mikroklimatu v objektech Areálu čs. opevnění Hlučín-Darkovičky a na ochranu sbírkových předmětů. K tomuto účelu byly zakoupeny dvě přenosné absorpční jednotky, jež jsou schopny zajistit stabilní klimatické podmínky i při nízkých teplotách. Ostatní finanční prostředky byly vynaloženy na konzervaci a restaurování vybraných sbírkových předmětů. S ohledem na aktuální stav předmětů a jejich plánovanou prezentaci v nové expozici Slezsko byla vybrána tato díla: Portrét knížete Václava Lichtenštejna (Ú 295 A), Štolba s hřebcem (U 4056 A), Madona s dítětem (N 7018) a Sv. Anna a Panna Marie (N 7023). Konzervaci a restaurování prvních dvou děl provedla akad. mal. Romana Balcarová, další zajistila akad. mal. Blanka Valchářová.

9. PUBLIKAČNÍ ČINNOST

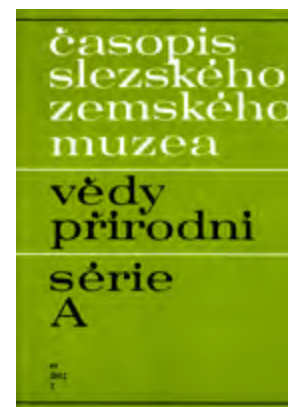
PERIODICKÉ PUBLIKACE

Slezský sborník

roč. 110, 2012, č. 1–2, č. 3–4

Slezský sborník se řadí k nejstarším odborným historickým časopisům v České republice. Založen byl pod titulem Věstník Matice opavské již roku 1878, přičemž od roku 1892 vychází periodicky. Dnešní název pak nese trvale od roku 1936. Slezský sborník je evidován v rámci mezinárodní databáze European Reference Index for the Humanities (ERIH).

Časopis Slezského zemského muzea – série A

roč. 61, 2011, č. 3; roč. 62, 2012, č. 1

Časopis Slezského zemského muzea, série A – vědy přírodní uveřejňuje původní (dosud jinde nepublikované) studie a nálezové zprávy z oborů přírodních věd (geologie, paleontologie, botaniky, zoologie) v maximálním rozsahu 30 stran rukopisu, psané česky, anglicky nebo německy. Přednostně jsou publikovány studie regionálního rázu a práce založené na zpracování sbírek Slezského zemského muzea. Všechny práce podléhají recenznímu řízení a o jejich uveřejnění a pořadí otištění rozhoduje redakční rada. ČSZM(A) také přijímá zprávy o odborných akcích, personálie a recenze literatury.

Časopis Slezského zemského muzea – série B

roč. 60, 2011, č. 1, 2, 3

Obdobně odborná a vědecká náplň Časopisu Slezského zemského muzea, série B vychází od počátku především ze společenskovedních disciplín zastoupených v organizaci, tedy archeologie, historie, umělecké historie, numismatiky, etnografie, muzikologie, dějin divadla, dějin literatury a muzeologie. V průběhu existence časopisu zde ovšem byly rovněž publikovány studie interdisciplinárního charakteru, prezentující široké spektrum výzkumných zájmů badatelů domácích i zahraničních a vědeckých pracovníků SZM.

MONOGRAFIE

Šopák, Pavel a kol.: Město – zámek – krajina. Kulturní krajina českého Slezska od středověku po první světovou válku. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, 453 s.

Kniha představuje prostor mezi Jeseníky, Oderskými vrchy a Beskydy ve své tvářnosti a jedinečnosti s důrazem na symbiózu přírodního prostředí s lidskou činností a jejími stopami, památkami. V časovém rozpětí od středověku do první světové války sleduje proměny a charakter krajiny utvářené přírodními procesy i aktivitou člověka. Publikace je rozdělena do dvou nestejně velkých sekcí. První část je věnována symbolickému zachycení krajiny, postihuje ji prostřednictvím grafického záznamu, využívaného v kartografických dílech, stanovením hranic správních celků, verbálním postižením území formou administrativních záznamů. Současně ji zachycuje ve vazbě k prostředkům a možnostem komunikace ve sledovaném území. Větší úsek knihy je věnován vlastní topografii, sledující v abecedním pořádku městská i venkovská sídla. Místopis zahrnuje sedm desítek lokalit českého Slezska.

Korbelářová, Irena – Žáček, Rudolf (edd.): Obyvatelstvo Rakouského Slezska v pozdně osvícenském období. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, 77 s.

Výběrová edice zpřístupňuje nedatovaný pramen z protostatistické doby. V kontextu českých zemí poměrně výjimečný rukopis, členěný do textových a tabelárních částí, byl připraven pravděpodobně okolo roku 1780: v souladu s metodikou konskripce obyvatel josefínské doby, současně v době existence Rakouského Slezska. Charakter údajů ukazuje, že vznik pramene lze položit do souvislosti s přípravou správních reforem (spojení Moravy a Rakouského Slezska v jeden celek). Publikované údaje charakterizují slezské obyvatelstvo, a to z hlediska sociální struktury (šlechta, úředníci a inteligence, řádové a světské duchovenstvo, městské a venkovské obyvatelstvo) a profesního zaměření.

Koudelová, Jana: Stavebně historický vývoj městských jader Příbora, Místku a Brušperku. Historická města a památková péče. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, 365 s.

Publikace se snaží poukázat na význam celkové výpovědní hodnoty opomíjených památek – malých sídelních celků, a to prostřednictvím přiblížení urbanistického a stavebně historického vývoje městských jader Příbora, Místku a Brušperku. Jedná se o trojici měst založených během vrcholného středověku na území severovýchodní Moravy, jejichž historická centra, utvářená dějinným vývojem, se dochovala do dnešních dnů. Výkladu, který je věnován uváděným sídlům a jejich památkové ochraně, předchází kapitola obecně zaměřená na vznik, vývoj a změny městských historických jader, na formování stavebních předpisů od středověku do poloviny 20. století a na vývoj vnímání ochrany historických měst, dovedený do současnosti. Tento úvod lze vztáhnout na území Čech, Moravy a Slezska. Text knihy je doplněn obrazovými přílohami včetně národních map městských historických jader Příbora, Místku a Brušperku.

Havlíčková, Margita – Pracná, Sylva – Štefanides, Jiří: Německojazyčné divadlo na Moravě a ve Slezsku. 1/3. Ředitelé městských divadel. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2011, 238 s.

První ze tří svazků věnovaných dějinám německy hrajících městských divadel na Moravě a ve Slezsku. Obsahuje přehled známých jmen 271 ředitelů, kteří v letech 1733–1944 vedli městská divadla v Brně, Jihlavě, Krnově, Moravské Ostravě, Olomouci, Opavě, Šumperku, Těšíně, Uherském Hradišti a Znojmě. Údaje jsou seřazeny ve třech rejstřících: podle divadel, podle sezon a podle jmen ředitelů. Publikace byla připravena v rámci projektu GAČR *Identifikace německojazyčných městských divadel na Moravě a ve Slezsku*, reg. č. 408/06/1524, a byla vydána s podporou výzkumných záměrů *Morava a svět: umění v otevřeném multikulturním prostoru*, MSM 6198959225.

STUDIE V KOLEKTIVNÍCH MONOGRAFIÍCH A SBORNÍCÍCH

Janák, Dušan: *Likvidace spolků a vytváření masových organizací po únoru 1948 (na příkladu českého Slezska)*. In: České křižovatky evropských dějin 1948. Edd. Jan Kocian, Markéta Devátá. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 2011, s. 245–254.

Koukal, Petr: *Hudební ladění – mýty a legendy*. In: Interdisciplinární výzkum hudební kultury I. Ed. Jiří Luska. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2012, s. 110–124.

Matejko, Ilona – Kałuski, Tomasz: *Treści ideowe pieczęci kościołów wiejskich w archidiecezji glogowskiej*. In: *Wież w heraldyce i sfragistyce polskiej*. Red.: Agnieszka Gut, Paweł Gut, Warszawa 2012, s. 149–170.

Šrajerová, Olga: *Rozvoj českého školstva na Tešínsku po roku 1920*. In: *Język-Szkoła-Przestrzeń jako determinanty rozwoju kultury Śląska Cieszyńskiego, Język-szkola-prostor, jako determinanty kulturního vývoje Tešínského Slezska*. Edd. Marzena Bogus. Kongres Polakow. Czeski Cieszyń 2012, s. 165–179.

Šrajerová, Olga: *Slezsko: památ – identita – región*. In: *Společnost českých zemí v evropských kontextech. České evropanství ve srovnávacích perspektivách*. Edd. Blanka Soukupová, Róża Godula Węclawowicz, Miroslav Hroch. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2012, s. 80–92.

STUDIE V IMPAKTOVANÝCH ČASOPISECH

Roháček, Jindřich: *Wing polymorphism in European species of Sphaeroceridae (Diptera)*. Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, roč. 52, 2012, č. 2, s. 535–558.

Roháček, Jindřich: *New amber fossil Anthomyzidae (Diptera): an unexpected Eocene diversity*. Journal of Systematic Palaeontology, iFirst 2012, DOI:10.1080/14772019.2012.691907, s. 1–43.

Starý, Jaroslav: *The identity of Geranomyia bezzii and description of G. fuscior sp. nov. (Diptera: Limoniidae)*. Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, roč. 52, 2012, č. 1, s. 273–279.

Ševčík, Jan: *Terocelion gen. nov., a new Oriental genus of Keroplatidae (Diptera) with pectinate antennae*. Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, roč. 52, 2012, č. 2, s. 495–503.

Řehulka, Jiří – Minařík, Bohumil: *Cholesterolaemia and triacylglycerolaemia in farmed rainbow trout, Oncorhynchus mykiss*. Aquaculture Research, roč. 43, 2012, č. 11, s. 1651–1659.

Řehulka, Jiří – Marejková, Monika – Petráš, Petr: *Edwardsiellosis in farmed rainbow trout (Oncorhynchus mykiss)*. Aquaculture Research, roč. 43, 2012, č. 11, s. 1628–1634.

Řehulka, Jiří – Marejková, Monika – Petráš, Petr: *Edwardsiellosis in farmed rainbow trout (Oncorhynchus mykiss)*. Aquaculture Research, roč. 43, 2012, č. 11, s. 1628–1634.

Řehulka, Jiří – Marejková, Monika – Petráš, Petr: *Edwardsiellosis in farmed rainbow trout (Oncorhynchus mykiss)*. Aquaculture Research, roč. 43, 2012, č. 11, s. 1628–1634.

Řehulka, Jiří – Marejková, Monika – Petráš, Petr: *Edwardsiellosis in farmed rainbow trout (Oncorhynchus mykiss)*. Aquaculture Research, roč. 43, 2012, č. 11, s. 1628–1634.

STUDIE V RECENZOVANÝCH ČASOPISECH

Koudelová, Jana – Rosová, Romana – Čeplá, Andrea: *Kostel sv. Ondřeje v Hodslavicích. Poznatky z průzkumu a opravy*. Časopis Slezského zemského muzea – série B, roč. 61, 2012, č. 1, s. 1–25.

Koukal, Petr: *K otázce výšky hudebního ladění ve Slezsku*. Časopis Slezského zemského muzea – série B, roč. 60, 2011, č. 1, s. 47–58.

Koukal, Petr: *Byl v Čechách Cristoforo klavír?* Opus Musicum, roč. 44, 2012, č. 1, s. 6–13.

Kozák, Petr: *Turek a turecký svět ve světle účtů dvora polsko-litevského prince Zikmunda za jeho pobytu v Uhrách a v českých zemích (1498–1506)*. Slezský sborník, roč. 110, 2012, č. 3–4, s. 165–180.

Plášek, Vítězslav: *Klíč pro determinaci zástupců rodů Orthotrichum a Nyholmia v České republice*. Bryonora, 2012, č. 50, s. 17–33.

Poláková, Kamila – Horáková, Jana: *Historie vzniku fondu vzpomínek pamětníků v Muzeu revolučních bojů a osvobození*. Časopis Slezského zemského muzea – série B, roč. 60, 2011, č. 3, s. 243–254.

Pracná, Sylva: *Divadelní pracoviště Slezského zemského muzea a jeho sbírková základna (u příležitosti 35 let od jeho založení)*. Časopis Slezského zemského muzea – série B, roč. 60, 2011, č. 3, s. 275–286.

Preisler, Jiří – Roháček, Jindřich: *New faunistic records of Heleomyzidae (Diptera) from the Czech Republic and Slovakia, and notes on the distribution of three rare Suillia species*. Časopis Slezského zemského muzea – série A, roč. 61, 2012, č. 1, s. 85–90.

Roháček, Jindřich: *A new record of mass occurrence of Pseudopomyza atrimana (Meigen), with notes on probable breeding habitat of the species (Diptera: Pseudopomyzidae)*. Časopis Slezského zemského muzea – série A, roč. 61, 2012, č. 1, s. 3–10.

Roháček, Jindřich: *The fauna of Pseudopomyzidae, Micropezidae, Megamerinidae and Psilidae (Diptera) in the Gemer area (Central Slovakia)*. Časopis Slezského zemského muzea – série A, roč. 61, 2012, č. 2, s. 131–142.

Roháček, Jindřich: *The fauna of the opomyzoid families Clusiidae, Acartophthalmidae, Anthomyzidae, Opomyzidae, Stenomericidae, Periscelididae, Asteiidae (Diptera) in the Gemer area (Central Slovakia)*. Časopis Slezského zemského muzea – série A, roč. 61, 2012, č. 2, s. 97–111.

Roháček, Jindřich: *Homalocephala albitarsis Zetterstedt, 1838 (Diptera: Ulidiidae): a first record from the Czech Republic*. Časopis Slezského zemského muzea – série A, roč. 61, 2012, č. 2, s. 181–186.

Rudzinski, Hans-Georg – Ševčík, Jan: *Fungus gnats (Diptera: Sciaroidea) of the Gemer region (Central Slovakia): Part 3 – Sciaridae*. Časopis Slezského zemského muzea – série A, roč. 61, 2012, č. 2, s. 143–157.

Roháček, Jindřich: *Case 3578. Copromyza fenestralis Fallén, 1820 (currently Pteremis fenestralis; Insecta, Diptera, Sphaeroceridae): proposed conservation of usage by designation of a neotype*. Bulletin of Zoological Nomenclature, roč. 69, 2012, č. 2, s. 101–105.

Starý, Jaroslav – Wizen, Gil – Freidberg, Amnon: *A new Phyllolabis from Israel with reduced wings and halteres (Diptera: Limoniidae)*. Israel Journal of Entomology, 2012, roč. 41–42, 2011–2012, s. 107–114.

Suchánková, Miroslava: *Pernikářské formy ve sbírkách Slezského zemského muzea v Opavě*. Časopis Slezského zemského muzea – série B, roč. 60, 2011, č. 2, s. 165–188.

Suchánková, Miroslava – Matejko-Peterka, Ilona: *Šperky zdobené mincemi*. Časopis Slezského zemského muzea – série B, roč. 61, 2012, č. 1, s. 1–14.

Ševčík, Jan: *Fungus gnats (Diptera: Sciaroidea) of the Gemer region (central Slovakia): Part 4 – additions and corrections*. Časopis Slezského zemského muzea – série A, roč. 61, 2012, č. 2, s. 187–192.

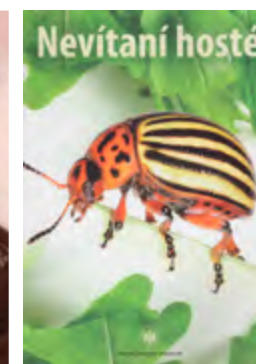
Šil, Jiří: *Vědecký žurnalismus Vincence Praska*. Časopis Slezského zemského muzea – série B, roč. 61, 2012, č. 2, s. 101–115.

Tymonová, Markéta: *Renesanční kachle s dvanácti biblickými hrdiny a tyrany z českého Slezska*. Archaeologia historica, roč. 37, 2012, č. 2, s. 679–690.

STUDIE V NERECENZOVANÝCH ČASOPISECH

Kozák, Petr: *„Pátý princ.“ Kníže Zikmund mezi periferií a centrem jagellonského světa*. Dějiny a současnost. Kulturně historická revue, roč. 34, 2012, č. 4, s. 36–39.

Rejchrt, Ivo – Šil, Jiří: *Nástin historiografie města Dvora Králové nad Labem*. In: Krkonoše-Podkrkonoší 20, Muzeum Podkrkonoší a Státní okresní archiv v Trutnově, Trutnov 2012, s. 487–499.

PROPAGAČNÍ MATERIÁLY

Abiturienti [dokumentární film]. Scénář: Mečislav Borák, režie: Petra Všelichová, ČR, 2011.

Gajdošík, Martin: *Nevítaní hosté*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Honková, Barbora – Jarošová, Markéta: *Pod křídly Genia. Proměny expozic v Historické výstavní budově*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Horáková, Jana: *Heliodor Píka – vojenský atašé v Rumunsku*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Horáková, Jana: *Průvodce Památníkem II. světové války Slezského zemského muzea*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Horáková, Jana: *Zdeněk Škarvada – Keep floating!* Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Horáková, Jana – Poláková, Kamila: *Ženy a válka*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Klázlová, Martina: *Průvodce Památníkem a Srubem Petra Bezruče Slezského zemského muzea*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Kolektiv autorů: *Průvodce Historickou výstavní budovou Slezského zemského muzea*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Kratošová, Gabriela – Křižanová, Zuzana – Plášek, Vítězslav – Pulpán, Vladimír – Vávra, Ivan: *Biomimetika. Inspirace přírodou*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Kuchař, Petr: *Průvodce Areálem čs. opevnění Hlučín-Darkovičky Slezského zemského muzea*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Lička, Dalibor: *Průvodce Arborem Nový Dvůr Slezského zemského muzea*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Lička, Dalibor – Mücková, Kamila (edd.): *Index Seminum Novodvorenensis 50*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, s. 26.

Matejko-Peterka, Ilona: *Život a dílo Františka Papouška*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

Suchánková, Miroslava – Klázlová, Martina: *Ludmila Hořká. Štítina* 2012, nestr.

Suchánková, Miroslava – Klázlová, Martina: *Ludmila Hořká: doma na Hlučínsku*. Slezské zemské muzeum, Opava 2012, nestr.

10. KONFERENCE A SEMINÁŘE

Účastníci semináře „Příprava muzejních expozic“ na exkurzi v Dolní oblasti Vítkovice.
Foto: L. Jarošová.

Seminář geologů muzeí ČR a SR na lokalitě „Razovské tufity“. Foto: J. Šura.

Konference a semináře pořádané SZM

Seminář geologů muzeí České republiky a Slovenské republiky

SZM ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií ČR
Opava – Jeseníky, 1.–5. 10. 2012

Seminář „Příprava muzejních expozic“

SZM ve spolupráci s Muzeem Śląskim w Katowicach
Opava – Ostrava, 16.–17. 10. 2012

Jarošová, Lenka: *Zkušenosti s realizací expozice Slezsko (přírodní vědy)*

Šil, Jiří: *Zkušenosti s realizací expozice Slezsko (společenské vědy)*

Polášek, Martin: *Pomocná role multimédií a IT technologií v expozici Slezsko*

Konference s aktivní účastí pracovníků SZM

zahraniční

Europa regionów – perspektywy badawce i edukacyjne

Polskie Towarzystwo Ludoznawce, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM, Centrum Badań Migracyjnych UAM, Instytut Oskara Kolberga a Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego w Poznani
Poznań (Polsko), 20.–23. 9. 2012

Michalička, Václav: *Tworzenie lokalnej tożsamości za pomocą animacji zjawisk kulturowych (na przykładzie terenów górskich czeskiej części Śląska Cieszyńskiego)*

Fenomén kultúrneho dedičstva v spoločnosti – dejiny, súčasný stav a perspektívy

Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, Bratislava (Slovensko), 13.–15. 11. 2012

Koudelová, Jana – Michalička, Václav: *Dokumentace reliktů venkovské architektury s důrazem na doposud nezmapované roubené stavby v prostoru Ostravsko-karvinského uhelného revíru*

90. rocznica utworzenia Policji Województwa Śląskiego 1922–2012

Instytut Pamięci Narodowej ve Varšavě, Katowice (Polsko), 25. 11. 2012

Borák, Mečislav: *Policja Województwa Śląskiego na Zalogiu 1938–1939*

domáci

Výzkum historických cest v interdisciplinárním kontextu

Centrum dopravního výzkumu, v.v.i., a Univerzita Palackého v Olomouci Moravská Třebová, 23.–25. května 2012

Kozák, Petr: *„Ductori curruum, quia mala via erat...“: Středoevropské cesty v účtech dvora prince Zikmunda Jagellonského (před r. 1506)*

VII. konference policejních historiků

Muzeum Policie ČR v Praze, Praha, 18.–20. 10. 2012

Kolář, Ondřej: *Oběti z řad četnictva při zajišťování Slovenska a Podkarpatské Rusi*

11. REKONSTRUKCE A ZHODNOCENÍ MUZEJNÍHO MAJETKU

Instalace sousoší Pegasů. Foto: B. Honková.

Rekonstrukce Historické výstavní budovy

Historická výstavní budova, hlavní expoziční areál a reprezentativní budova Slezského zemského muzea, působila na návštěvníky i kolemjdoucí v předešlých letech spíše žalostným než důstojným dojmem. Vedle havarijního stavu budovy tyto pocity umocňovala zastaralá expozice instalovaná již v roce 1981 a v roce 1990 částečně, ale bez adekvátní náhrady, reinstalovaná. Stav objektu i expozice v něm umístěné již neodpovídal základním požadavkům na ekonomickou, energetickou a provozní udržitelnost, standardy preventivní konzervace či návštěvnícký komfort. V roce 2010 však muzeum uspělo se svým projektem Slezské zemské muzeum – Expozice Slezsko v soutěži Regionální rady Moravskoslezsko a na rekonstrukci bu-

dovy a tvorbu nové expozice získalo 98 milionů korun. Ještě v témže roce byl hlavní expoziční areál uzavřen a zahájeny základní stavební práce.

V průběhu rok a půl trvající rekonstrukce došlo ke komplexní obnově interiéru i exteriéru včetně restaurace původní plastické výzdoby. Stavební práce zahrnovaly např. zavedení nových elektrorozvodů, úpravy příček, položení terazzových podlah, vybudování výtahu, úpravu hlavního schodiště nebo výměnu střešní krytiny. Obnova objektu si rovněž vyžádala aplikaci některých technicky unikátních řešení. Takto lze označit např. zavedení systému temperace stěn samostatným teplovodním systémem v suterénu, který zabraňuje vztlínání vlhkosti a pomáhá udržovat mikroklima vhodné pro vystavené exponáty, nebo izolaci vnitřních oken pomocí sendvičových polyuretanových desek s bariérou z hliníkové fólie znemožňující průnik exteriérového světla.

Projekt na obnovu objektu zahrnoval rovněž restaurování plastické výzdoby střechy. Po více než 15 letech se na Historickou výstavní budovu navrátilo sousoší Pegasů vídeňského sochaře Theodora Friedla. Sochy Pegasů musely být z bezpečnostních důvodů ze střechy sejmuty již v polovině 90. let 20. století. Restaurátoři pod vedením Tomáše Skalíka vyhotovili jejich přesné kopie z epoxidového laminátu s vnitřní nerezovou konstrukcí. Vedle Pegasů se na střechu historického objektu navrátily také původní terakotové sochy ale-

Strop napadený dřevomorkou.
Foto: Archiv SZM.

Dvorana Historické výstavní budovy v průběhu rekonstrukce.
Foto: Archiv SZM.

gorií obchodu, vědy a umění, odstraněné rovněž z bezpečnostních důvodů. Symbolickým završením úprav figurální a štukové výzdoby se stalo vztyčení restaurované sochy Genia na vrcholu kopule.

Rekonstrukce objektu byla provedena s ohledem na doporučení odborníků z Národního památkového ústavu, nároky na moderní expoziční prostor i návštěvnícky komfortní prostředí.

Druhá fáze projektu zahrnovala vybudování zemské expozice Slezsko, včetně zajištění kvalitního zázemí s řadou doplňkových služeb. Expozice byla instalována do všech tří pater budovy, včetně nově zpřístupněného suterénu.

Vedle expozice *Příroda Slezska* zde našlo své místo i zázemí pro návštěvníky a zaměstnance (toalety, úschovny kol a kočárků, místnost pro matky s dětmi, úklidová místnost a sklad) a konferenční místnost. V přízemí je umístěna pokladna s muzejním obchodem, v jehož blízkosti se nachází dětské muzeum, propojené prostřednictvím skleněné stěny s expozicí *Křídla myšlenek*. Symetricky k dětskému muzeu jsou situovány víceúčelová a výstavní místnost. První patro rozšířené o galerii na závěsné kovové konstrukci vyplňuje expozice *Encyklopedie Slezska* a *Historie Slezska*. Zevrubné informace o jednotlivých částech expozice jsou uvedeny v kapitole 4. *Prezentační činnost*.

Celá expozice byla navržena jako originální prezentace historie přírody, kultury a společnosti Slezska

výhradně muzejními prostředky. Dynamický koncept, který umožňuje pravidelnou a snadnou obměnu témat, skupin exponátů i jednotlivých sbírkových předmětů, zajišťuje stálou atraktivitu a objevování i pro pravidelně přichozí návštěvníky. Všechny části expozice, včetně vestavěné galerie, jsou zásluhou komplexní rekonstrukce objektu rovněž bezbariérově přístupné. Rekonstrukce i restaurování uměleckých prvků objektu a vybudování nové zemské expozice bylo financováno z grantu Regionálního operačního programu Moravskoslezsko. Celkový rozpočet projektu byl naplánován na 108 milionů korun. Výběrem dodavatelských firem se podařilo snížit zamýšlenou částku zhruba o 10 milionů korun. Celkový rozpočet projektu činil 98,59 milionů korun, přičemž evropské fondy pokryly 92,5 % částky. Zbytek, tedy 7,5 %, byl financován z prostředků Ministerstva kultury ČR.

Deinstalace původního dřevěného stropu v badatelně.
Foto: Archiv SZM.

Instalace restaurovaného dřevěného stropu.
Foto: Archiv SZM.

Nádvoří knihovny před rekonstrukcí.
Foto: Archiv SZM.

Nádvoří knihovny s bezbariérovým vstupem po rekonstrukci.
Foto: Archiv SZM.

Rekonstrukce Janottovy vily

Přestože rozsahem i povahou fondu je Knihovna Slezského zemského muzea největší neuniverzitní vědeckou knihovnou v českém Slezsku, uložení sbírky a zázemí pro návštěvníky i zaměstnance tomu dlouho neodpovídalo.

Rekonstrukce, která byla zahájena v prosinci roku 2011, se mohla uskutečnit zásluhou dotace Ministerstva kultury ČR ve výši 20 milionů korun. Vedle vybudování kvalitních depozitárních prostor vyhovujících nárokům na uložení rozsáhlého knihovního fondu bylo záměrem investorů rovněž přiblížit exteriér budovy co nejblíže původní podobě z 19. století. V průběhu úprav došlo k zrestaurování vitrážového okna, vstupních dveří, světlíku či dřevěného stropu, jenž byl objeven

až během probíhajících stavebních prací. Zásluhou průzkumu barevných vrstev fasády získal plášť budovy stejný barevný odstín, jaký měl při stavbě objektu v roce 1870. Rekonstrukce zahrnovala také vybudování nového výtahu umožňujícího bezbariérový přístup návštěvníků. Z důvodu plánovaného využití prostor jako depozitářů vybavených kompaktními regálovými systémy musely být zpevněny konstrukce podlah a stropů v podzemním a prvním nadzemním podlaží. Vybudování nových moderních depozitárních prostor umožnilo přesun některých fondů dříve umístěných v jiných objektech a tím urychlilo manipulaci s nimi, a tedy i zefektivnilo služby čtenářům. Zrekonstruovaná a vybavená knihovna byla veřejnosti zpřístupněna 7. 1. 2013.

12. HOSPODAŘENÍ ORGANIZACE

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

Přehled rozepsaných závazných ukazatelů

Název položky	Účet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31.12.
Spotřeba materiálu	501	2 977 000	2 119 126
Spotřeba energie	502	6 393 000	6 856 571
Prodané zboží	504	300 000	188 826
Aktivace oběžného majetku	507	0	-56 770
Opravy a udržování	511	7 134 558	4 786 189
Cestovné	512	661 000	785 183
Náklady na reprezentaci	513	215 000	210 132
Ostatní služby	518	7 190 000	7 313 580
Platy	521	22 964 000	23 320 042
Ostatní osobní náklady	521	1 250 000	1 661 165
Zákonné sociální pojištění	524	7 987 000	8 085 020
Zákonné sociální náklady	527	84 000	65 270
Jiné sociální náklady	528	1 437 460	1 364 797
Daň z nemovitostí	532	5 000	3 168
Jiné daně a poplatky	538	25 000	28 809
Smluvní pokuty a úroky z prodlení	541	0	2 429
Jiné pokuty a penále	542	0	7
Manka a škody	547	0	0
Odpisy dlouhodobého majetku	551	10 200 000	11 829 862
Prodaný dlouhodobý majetek	553	0	74
Tvorba a zúčtování opravných položek	556	40 000	-26 522
Náklady z drobného dlouhodobého majetku	558	1 154 982	3 679 007
Ostatní náklady z činnosti	549	469 000	531 940
Náklady z činnosti		70 487 000	72 747 904
Kurzové ztráty	563	20 000	17 642
Finanční náklady		20 000	17 642
Dodatečné odvody daně z příjmů		80 000	29 010
NÁKLADY CELKEM		70 587 000	72 794 556

Výnosy z prodeje služeb	602	1 564 000	2 018 849
Výnosy z pronájmů	603	1 275 000	1 250 579
Výnosy z prodaného zboží	604	300 000	250 815
Jiné výnosy z vlastních výkonů	609	0	3 880
Smluvní pokuty a úroky z prodlení	641	0	65 000
Výnosy z prodeje dlouhodobého hmotného majetku	646	0	450
Čerpání fondů	648	3 700 000	2 342 333
Ostatní výnosy z činnosti	649	50 000	12 748
Výnosy z činnosti		6 889 000	5 944 654
Úroky	662	0	1 813
Kurzové zisky	663	0	4 018
Finanční výnosy		0	5 832
Výnosy z nezpochybnitelných nároků na prostředky SR	671	63 698 000	66 844 070
Výnosy z nezpochybnitelných nároků na prostředky rozpočtu ÚSC	672	0	0
Výnosy z nezpochybnitelných nároků na prostředky státních fondů	673	0	0
Výnosy z ostatních nároků	674	0	0
Výnosy z nezpochybnitelných nároků na prostředky SR, ÚSC, SF		63 698 000	66 844 070
VÝNOSY CELKEM		70 587 000	72 794 556
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ PŘED ZDANĚNÍM		0	0
Závazky vůči státnímu rozpočtu z titulu odvodu z odpisů celkem		2 300	2 300
Ukazatel podmiňující čerpání příspěvku na provoz – nákup knihovního fondu		220	220

V roce 2012 vykázalo SZM vyrovnaný výsledek hospodaření, tj. 0,00 Kč.

Tabulka uvádí položkový přehled nákladů a výnosů v Kč ve fázi upraveného rozpočtu a skutečnosti vykázané k 31. 12.

Jiná činnost nebyla v roce 2012 realizována.

Zdůvodnění rozpočtových opatření provedených u rozepsaných závazných ukazatelů v průběhu roku

V pravomoci správce kapitoly bylo realizováno celkem 22 úprav schváleného rozpočtu na rok 2012 a jedno oznámení o uvolnění finančních prostředků – nároků z nespotřebovaných výdajů (NNV) v celkovém objemu 79.333.375,90 Kč, z toho:

a) pro čerpání dotací na dlouhodobý majetek ve výši 12.371.888,50 Kč, z toho v rámci oznámení o uvolnění NNV 7.500.000,00 Kč na financování následujících akcí:

Investiční účelové dotace	Upravený rozpočet a Oznámení o uvolnění NNV	Uvolněno limitem ČNB
Podpora reprodukce majetku státních kulturních zařízení SZM – Rekonstrukce Janottovy vily 134V112000011	10 160 000	7 797 072
ISO/A	540 000	539 350
ISO/B	367 000	277 170
ISO/D preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí	162 000	162 000
Věda a výzkum – NAKI	744 000	737 280
Věda a výzkum – IGS	360 000	359 017
DOTACE OD ZŘIZOVATELE CELKEM	12 333 000	9 871 889

Investiční účelové dotace	Oznámení o uvolnění NNV	Uvolněno limitem ČNB
Podpora reprodukce majetku státních kulturních zařízení SZM – Rekonstrukce Janottovy vily 234V112000011	7 500 000	7 500 000

Převod investičních finančních prostředků UR 2011 do NNV 2012 na realizaci akce SZM – Rekonstrukce Janottovy vily byl v roce 2012 čerpán v plné výši 7.500.000 Kč.

b) pro čerpání provozní dotace ve výši 61.961.487,40 Kč na financování následujících akcí:

Specifikace dotace	Upravený rozpočet a Oznámení o uvolnění NNV
Příspěvky a dotace na provoz	51 581 000
z toho: Podmiňující ukazatele čerpání příspěvku na provoz	220 000
Veřejné informační služby knihoven	100 000
Výdaje na výzkum a vývoj – institucionální podpora	2 353 000
Účelová podpora na programy aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací	3 782 000
Kulturní aktivity	350 000
ISO/B – evidence a dokumentace movitého kulturního dědictví	5 000
ISO/D – preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí	157 000
Specifické výdaje MK Projekt předávání informací pro monitorování a řízení veřejných financí	70 000
Podpora reprodukce majetku státních kulturních zařízení SZM – Rekonstrukce Janottovy vily 134V112000011	4 300 000
Podpora reprodukce majetku státních kulturních zařízení SZM – Rekonstrukce terasy – Arboretum Nový Dvůr 134V112000099	1 000 000
PŘÍSPĚVKY A DOTACE NA PROVOZ OD ZŘIZOVATELE CELKEM	63 698 000

Vyčíslení a zhodnocení přijatých prostředků na výzkum a vývoj od jiných poskytovatelů než od zřizovatele

Neinvestiční finanční prostředky přijaté na řešení projektů výzkumu a vývoje od poskytovatelů jiných než od zřizovatele byly čerpány k poskytnutému účelu v souladu se schváleným projektem a smluvně sjednanými podmínkami.

Věcná náplň projektu	Poskytovatel	Poskytnuté prostředky	Skutečné čerpání
GAČR – P405/11/P509 Kritická komentovaná edice dvorských účtů Zikmunda Jagellonského, prince polského a vévody hlohovského a opavského, z let 1493–1507	Grantová agentura ČR	128 000	128 000
GAČR – 506/10/1666 Taxonomické a fylogenetické studie k celosvětové monografii čeledi Anthomyzidae (Diptera), část III.	Grantová agentura ČR	241 000	160 000
GAČR – P409/12/0048 Muzejní a galerijní prezentace výtvarného umění na Moravě a ve Slezsku v letech 1850–1914	Grantová agentura ČR	205 000	205 000
CELKEM		574 000	493 000

ÚDAJE O MAJETKU A ZÁVAZCÍCH

Celková hodnota závazků a pohledávek evidovaných k 31. 12.

Ukazatel		Hodnota v tis. Kč
Krátkodobé závazky celkem		5 923
z toho	dodavatelé, přijaté zálohy a ostatní závazky	1 006
	krátkodobé přijaté zálohy	28
	zaměstnanci	1 974
	zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	1 039
	jiné přímé daně	235
	závazky k ústředním rozpočtům	104
	přijaté zálohy na transfery	772
	výdaje příštích období	4
	výnosy příštích období	60
	dohadné účty pasivní	642
	ostatní krátkodobé závazky	59
Krátkodobé pohledávky celkem		87 684
z toho	odběratelé	134
	krátkodobé poskytnuté zálohy	658
	pohledávky za zaměstnance	49
	daň z příjmů	34
	krátkodobé pohledávky z nástrojů	0
	náklady příštích období	152
	příjmy příštích období	11
	dohadné účty aktivní	86 633

ZÁKLADNÍ PERSONÁLNÍ ÚDAJE

Členění zaměstnanců podle věku a pohlaví

Věková skupina	Muži			Ženy			Celkem	
	Počet	tj. % z celk. počtu		Počet	tj. % z celk. počtu		Počet	tj. %
		mužů	zaměstnanců		žen	zaměstnanců		
21 - 30 let	9	19,15	7,76	17	24,64	14,66	26	22,42
31 - 40 let	13	27,66	11,21	15	21,74	12,93	28	24,14
41 - 50 let	8	17,02	6,9	28	40,58	24,14	36	31,04
51 - 60 let	11	23,4	9,48	8	11,59	6,9	19	16,38
61 let a více	6	12,77	5,17	1	1,45	0,86	7	6,03
CELKEM	47	100	40,52	69	100	59,49	116	100,01

Členění zaměstnanců podle vzdělání a pohlaví

Nejvyšší dosažené vzdělání	Muži			Ženy			Celkem	
	Počet	tj. % z celk. počtu		Počet	tj. % z celk. počtu		Počet	tj. %
		mužů	zaměstnanců		žen	zaměstnanců		
základní	0	0	0	4	5,8	3,45	4	3,45
vyučení	1	2,08	0,86	0	0	0	1	0,86
střední odborné	10	20,83	8,62	12	17,39	10,34	22	18,96
úplné střední	0	0	0	0	0	0	0	0
úplné střední odborné	6	12,5	5,17	16	23,19	13,79	22	18,96
vyšší odborné	0	0	0	0	0	0	0	0
vysokoškolské	31	64,58	26,73	37	53,63	31,9	68	58,63
CELKEM	48	99,99	41,38	69	100,01	59,48	117	100,86

Trvání pracovního poměru zaměstnanců

Doba trvání	Počet	tj. %	Ukazatel	Počet
do 5 let	58	50,01	Nástupy	25
do 10 let	10	8,62	Výstupy	16
do 15 let	18	15,52		
do 20 let	5	4,31		
nad 20 let	25	21,55		
CELKEM	116	100,01		

Celkový údaj o vzniku

a skončení pracovních poměrů zaměstnanců

Přehled o celkových mzdových nákladech v Kč

Název položky	Rozpočet	Skutečnost k 31.12.
Provoz	21 650 000	21 776 910
Věda a výzkum – institucionální podpora – IGS	662 000	662 000
Věda a výzkum – účelová podpora – NAKI	652 000	666 503
PLATY VISK	0	0
GAČR – mimorozpočtové zdroje	214 000	214 629
Celkem	23 178 000	23 320 042
Provoz	526 000	516 881
Věda a výzkum – institucionální podpora – IGS	176 000	176 000
Věda a výzkum – účelová podpora – NAKI	448 000	448 604
OON VISK	100 000	108 480
GAČR – mimorozpočtové zdroje	10 000	10 000
Celkem	1 260 000	1 259 965
MZDOVÉ PROSTŘEDKY CELKEM	24 438 000	24 580 007

Rozbor čerpání mzdových prostředků:

- Rozpis průměrného přepočteného počtu zaměstnanců 114 byl ve skutečnosti vykázán v počtu 100. Celková personální kapacita je udržována na vyšší hodnotě i přes dočasné nepokrytí mzdových prostředků zřizovatelem po snížení příspěvku na provoz v roce 2011 (snížení mzdových prostředků o 9,7 %).
- Průměrný měsíční plat v roce 2012 byl vykázán z příspěvku Ministerstva kultury ČR ve výši 17.997 Kč, po započtení grantových projektů a projektů vědy a výzkumu činil průměrný měsíční plat 19.433 Kč.
- Fond odměn nebyl v roce 2012 tvořen ani čerpán.
- Z mimorozpočtových zdrojů GAČR na řešení programových projektů vědy a výzkumu byly čerpány prostředky na mzdové náklady v rozpočtové výši celkem 224 tis. Kč, z toho na platy bylo čerpáno 214 tis. Kč, na ostatní osobní náklady 10 tis. Kč.
- Z prostředků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR prostřednictvím Slezské univerzity v Opavě v rámci realizace projektu „Zkvalitnění výuky muzejní konzervace a restaurování a průzkumu historických materiálů“, Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, byly v roce 2012 čerpány prostředky na ostatní osobní náklady ve výši 376.400 Kč.
- V rámci projektu Euroregion Silesia – CZ – Operační program přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007–2013 byly v roce 2012 vyplaceny prostředky na ostatní osobní náklady ve výši 24.800 Kč, k jejichž úhradě dojde v roce 2013 na základě žádosti o dotaci již realizovaného projektu v letech 2010–2012.

- g) Provozní prostředky na ostatní osobní náklady byly v roce 2012 čerpány ve výši 525.965 Kč na výplaty odměn za aktivity konané v rámci hlavních činností muzea vymezených zřizovací listinou, tj. činnosti průvodců, redaktorů časopisů SZM, překladatelů textů v cizích jazycích, řešitelů projektů vědy a výzkumu, projektu VISK, a rovněž na výplaty odměn zaměstnanců vykonávajících úklid, údržbu, obsluhu kotelen a domovní službu.
- h) Ostatní osobní náklady navýšené 6. úpravou schváleného rozpočtu na rok 2012 o 100 tis. Kč byly čerpány na výplatu odměn řešitelů projektu VISK 5 – Retrokatalogizace přírůstků knih z let 1963–1967 do elektronického katalogu Ústřední knihovny Slezského zemského muzea.
- i) Ostatní osobní náklady čerpáné na realizaci projektu v rámci institucionální podpory výzkumných organizací podle zhodnocení výsledků byly v roce 2012 čerpány ve výši 176.000 Kč.
- j) Ostatní osobní náklady čerpáné na realizaci projektu v rámci Účelové podpory na program aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací byly v roce 2012 čerpány ve výši 448.000 Kč.
- k) Rozpisem schváleného rozpočtu na rok 2012 byly mzdové prostředky rozpočtovány ve výši 21.096 tis. Kč, z toho prostředky na platy zaměstnanců činily 20.570 tis. Kč a prostředky na ostatní osobní náklady činily 526 tis. Kč.
- l) Mzdové prostředky po úpravách rozpočtu pro rok 2012 činily celkem 24.214.000 Kč, z toho prostředky na platy zaměstnanců činily 22.964.000 Kč a prostředky na ostatní osobní náklady činily 1.250.000 Kč.
- m) V rámci úprav schváleného rozpočtu na rok 2012 došlo k navýšení příspěvku na provoz na osobní náklady celkem takto:
- 1. úprava – navýšení o 1.164 tis. Kč z titulu navýšení průměrného přepočteného počtu zaměstnanců o 6, tj. z původních 108 na 114 zaměstnanců.
 - 18. úprava – navýšení o 294 tis. Kč.

PŘÍLOHY:

1. Rozvaha

MÚZO Praha, s.r.o. - PC výkaznictví JASU

Datum tisku: 24.01.2013 čas: 11:31

Rozvaha

ORGANIZAČNÍ SLOŽKY STÁTU
ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY, SVAZKY OBCÍ, REGIONÁLNÍ RADY REGIONŮ SOUDRŽNOSTI
PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE
STÁTNÍ FONDY, POZEMKOVÝ FOND ČESKÉ REPUBLIKY

IČO : 00100595	Název organizace : Slezské zemské museum
Právní forma : příspěvková organizace	Sídlo : Tyršova 1, 746 01 Opava
sestavená k 31.12.2012	
v Kč, s přesností na dvě desetinná místa	
okamžik sestavení: 24.01.2013 11:31	

pol.č.	Název položky	účet	1	2	3	4
			OBDOBÍ			MINULÉ
			BRUTTO	KOREKCE	NETTO	
	AKTIVA CELKEM		660 165 350.63	126 274 409.58	533 890 941.05	464 992 344.92
	Stálá aktiva		563 009 636.26	126 058 943.78	436 950 692.48	402 182 934.02
I.	Dlouhodobý nehmotný majetek		2 969 630.25	1 338 552.60	1 631 077.65	825 214.15
1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	012				
2.	Software	013	833 434.00	328 408.00	505 026.00	588 378.00
3.	Ocenitelná práva	014				
4.	Povolenky na emise a preferenční limity	015				
5.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	018	661 781.60	661 781.60		
6.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	019	1 474 414.65	348 363.00	1 126 051.65	236 836.15
7.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný	041				
8.	Uspořádací účet tech. zhodnocení	044				
9.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý	051				
II.	Dlouhodobý hmotný majetek		560 024 006.01	124 720 391.18	435 303 614.83	401 357 719.87
1.	Pozemky	031	28 445 783.97		28 445 783.97	26 661 932.07
2.	Kulturní předměty	032	6 344.70		6 344.70	6 344.70
3.	Stavby	021	442 578 514.01	80 899 770.81	361 678 743.20	350 762 877.92
4.	Samostatné movité věci a soubory	022	67 052 820.59	23 221 603.03	43 831 217.56	17 905 192.18
5.	Pěstičské celky trvalých porostů	025				
6.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	028	20 599 017.34	20 599 017.34		
7.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	029				
8.	Nedokončený dlouhodobý hmotný	042	1 341 525.40		1 341 525.40	6 021 373.00
9.	Uspořádací účet tech. zhodnocení	045				
10.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý	052				
III.	Dlouhodobý finanční majetek		0.00	0.00	0.00	0.00
1.	Majetkové účasti v osobách s	061				
2.	Majetkové účasti v osobách s	062				
3.	Dluhové cenné papíry držené do	063				
4.	Dlouhodobé půjčky	067				
5.	Terminované vklady dlouhodobé	068				
6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	069				
7.	Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	043				
8.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý	053				

pol.č.	Název položky	účet	1	2	3	4
			OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ			MINULÉ
			BRUTTO	KOREKCE	NETTO	
IV.	Dlouhodobé pohledávky		16 000.00	0.00	16 000.00	0.00
1.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci	462				
2.	Dlouhodobé pohledávky z postoupených	464				
3.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy	465	16 000.00		16 000.00	
4.	Dlouhodobé pohledávky z ručení	466				
5.	Dlouhodobé pohledávky z nástrojů	468				
6.	Ostatní dlouhodobé pohledávky	469				
7.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy na	471				
B.	Oběžná aktiva		97 155 714.37	215 465.80	96 940 248.57	62 809 410.90
I.	Zásoby		4 242 173.39	0.00	4 242 173.39	4 154 541.02
1.	Pořízení materiálu	111				
2.	Materiál na skladě	112	194 022.17		194 022.17	149 444.55
3.	Materiál na cestě	119				
4.	Nedokončená výroba	121				
5.	Polotovary vlastní výroby	122				
6.	Výrobky	123				
7.	Pořízení zboží	131				
8.	Zboží na skladě	132	4 048 151.22		4 048 151.22	4 005 096.47
9.	Zboží na cestě	138				
10.	Ostatní zásoby	139				
II.	Krátkodobé pohledávky		87 899 935.71	215 465.80	87 684 469.91	54 631 227.78
1.	Odběratelé	311	338 970.90	204 365.80	134 605.10	325 318.20
2.	Směnky k inkasu	312				
3.	Pohledávky za eskontované cenné	313				
4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	314	658 897.00		658 897.00	918 070.00
5.	Jiné pohledávky z hlavní činnosti	315				
6.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci	316				
7.	Krátkodobé pohledávky z postoupených	317				
8.	Pohledávky z titulu daní a obdobných	318				
9.	Pohledávky ze sdílených daní	319				
10.	Pohledávky za zaměstnanci	335	48 796.70		48 796.70	84 372.00
11.	Zúčtování s institucemi sociálního	336				
12.	Daň z příjmů	341	34 500.00		34 500.00	34 200.00
13.	Jiné přímé daně	342				
14.	Daň z přidané hodnoty	343				
15.	Jiné daně a poplatky	344				
16.	Pohledávky za vybranými ústředními	346				
17.	Pohledávky za vybranými místními	348				
18.	Pohledávky za účastníky sdružení	351				
19.	Krátkodobé pohledávky z ručení	361				
20.	Pevné termínové operace a opce	363				
21.	Pohledávky z finančního zajištění	365				
22.	Pohledávky z vydaných dluhopisů	367				
23.	Krátkodobé pohledávky z nástrojů	371				1 190 620.22
24.	Krátkodobé poskytnuté zálohy na	373				
25.	Náklady příštích období	381	152 239.20		152 239.20	192 654.95
26.	Příjmy příštích období	385	10 724.00		10 724.00	8 715.00
27.	Dohadné účty aktivní	388	86 633 307.91		86 633 307.91	51 574 477.41
28.	Ostatní krátkodobé pohledávky	377	22 500.00	11 100.00	11 400.00	302 800.00

pol.č.	Název položky	účet	1	2	3	4
			OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ			MINULÉ
			BRUTTO	KOREKCE	NETTO	
III.	Krátkodobý finanční majetek		5 013 605.27	0.00	5 013 605.27	4 023 642.10
1.	Majetkové cenné papíry k obchodování	251				
2.	Dluhové cenné papíry k obchodování	253				
3.	Jiné cenné papíry	256				
4.	Terminované vklady krátkodobé	244				
5.	Jiné běžné účty	245				
6.	Účty spravovaných prostředků	247				
7.	Souhrnné účty	248				
8.	Účty pro sdílení daní a pro dělenou	249				
9.	Běžný účet	241	4 901 797.92		4 901 797.92	3 898 781.80
10.	Běžný účet FKSP	243	72 773.11		72 773.11	90 860.71
11.	Základní běžný účet územních	231				
12.	Běžné účty fondů územních	236				
13.	Běžné účty státních fondů	224				
14.	Běžné účty fondů organizačních složek	225				
15.	Ceniny	263				
16.	Peníze na cestě	262				
17.	Pokladna	261	39 034.24		39 034.24	33 999.59

pol.č.	Název položky	účet	1	2
			OBDOBÍ	
			BĚŽNÉ	MINULÉ
	PASIVA CELKEM		533 890 941.05	464 992 344.92
C.	Vlastní kapitál		442 692 930.77	389 830 469.58
I.	Jmenný účetní jednotky a upravující položky		438 069 608.95	385 400 129.61
1.	Jmenný účetní jednotky	401	377 213 324.37	354 122 819.92
2.	Fond privatizace	402		
3.	Transfery na pořízení dlouhodobého majetku	403	61 073 440.48	31 478 487.59
4.	Kurzové rozdíly	405		
5.	Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody	406	- 201 177.90	- 201 177.90
6.	Jiné oceňovací rozdíly	407	-15 978.00	
7.	Opravy minulých období	408		
II.	Fondy účetní jednotky		4 623 321.82	4 430 339.97
1.	Fond odměn	411		
2.	Fond kulturních a sociálních potřeb	412	84 631.15	96 189.73
3.	Rezervní fond tvořený ze zlepšeného výsledku hospodaření	413	400 000.00	400 000.00
4.	Rezervní fond z ostatních titulů	414		
5.	Fond reprodukce majetku, investiční fond	416	4 138 690.67	3 934 150.24
6.	Ostatní fondy	419		
III.	Výsledek hospodaření		0.00	0.00
1.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	493		
2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	431		
3.	Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	432		
IV.	Příjmový a výdajový účet rozpočt.hospodaření		0.00	0.00
1.	Příjmový účet organizačních složek státu	222		
2.	Zvláštní výdajový účet	223		
3.	Účet hospodaření státního rozpočtu	227		
4.	Agregované příjmy a výdaje minulých období	404		

pol.č.	Název položky	účet	1	2
			OBDOBÍ	
			BĚŽNÉ	MINULÉ
D.	Cizí zdroje		91 198 010.28	75 161 875.34
I.	Rezervy		0.00	0.00
1.	Rezervy	441		
II.	Dlouhodobé závazky		85 274 512.15	0.00
1.	Dlouhodobé úvěry	451		
2.	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	452		
3.	Dlouhodobé závazky z vydaných dluhopisů	453		
4.	Dlouhodobé přijaté zálohy	455		
5.	Dlouhodobé závazky z ručení	456		
6.	Dlouhodobé směnky k úhradě	457		
7.	Dlouhodobé závazky z nástrojů spolufinancovaných ze zahraničí	458		
8.	Ostatní dlouhodobé závazky	459		
9.	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	472	85 274 512.15	
III.	Krátkodobé závazky		5 923 498.13	75 161 875.34
1.	Krátkodobé úvěry	281		
2.	Eskontované krátkodobé dluhopisy (směnky)	282		
3.	Krátkodobé závazky z vydaných dluhopisů	283		
4.	Jiné krátkodobé půjčky	289		
5.	Dodavatelé	321	1 006 612.75	10 901 583.97
6.	Směnky k úhradě	322		
7.	Krátkodobé přijaté zálohy	324	27 708.00	27 708.00
8.	Závazky z dělené správy a kaucí	325		
9.	Přijaté návratné finanční výpomoci krátkodobé	326		
10.	Přijaté zálohy daní	327		
11.	Závazky z výběru daní	328		
12.	Závazky ze sdílených daní	329		
13.	Zaměstnanci	331	1 974 097.00	1 760 591.00
14.	Jiné závazky vůči zaměstnancům	333		14 605.97
15.	Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	336	1 039 203.00	877 060.00
16.	Daň z příjmů	341		
17.	Jiné přímé daně	342	235 074.00	274 411.00
18.	Daň z přidané hodnoty	343		
19.	Jiné daně a poplatky	344		
20.	Závazky k osobám mimo vybrané vládní instituce	345		
21.	Závazky k vybraným ústředním vládním institucím	347	104 418.38	163 356.09
22.	Závazky k vybraným místním vládním institucím	349		
23.	Závazky k účastníkům sdružení	352		
24.	Krátkodobé závazky z ručení	362		
25.	Pevné termínové operace a opce	363		
26.	Závazky z neukončených finančních operací	364		
27.	Závazky z finančního zajištění	366		
28.	Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a podílů	368		
29.	Krátkodobé závazky z nástrojů spolufinancovaných ze zahraničí	372		
30.	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	374	772 000.00	60 022 219.11
31.	Výdaje příštích období	383	3 905.00	3 905.00
32.	Výnosy příštích období	384	60 300.00	40 000.00
33.	Dohadné účty pasivní	389	642 100.00	917 074.00
34.	Ostatní krátkodobé závazky	378	58 080.00	159 361.20

2. Výkaz zisku a ztráty

MÚZO Praha, s.r.o. - PC výkaznictví JASU

Datum tisku: 24.01.2013 čas: 11:32

Výkaz zisku a ztráty

ORGANIZAČNÍ SLOŽKY STÁTU
 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY, SVAZKY OBCÍ, REGIONÁLNÍ RADY REGIONŮ SOUDRŽNOSTI
 PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE
 STÁTNÍ FONDY, POZEMKOVÝ FOND ČESKÉ REPUBLIKY

IČO : 00100595	Název organizace : Slezské zemské museum
Právní forma : příspěvková organizace	Sídlo : Tyršova 1, 748 01 Opava

sestavený k 31.12.2012
 v Kč, s přesností na dvě desetinná místa
 okamžik sestavení: 24.01.2013 11:32

pol.č.	Název položky	účet	1	2	3	4
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hosp. činnost	Hlavní činnost	Hosp. činnost
A.	NÁKLADY CELKEM		72 794 555.60	0.00	83 979 785.61	0.00
I.	Náklady z činnosti		72 747 903.58	0.00	83 481 649.40	0.00
1.	Spotřeba materiálu	501	2 119 125.77		4 550 900.83	
2.	Spotřeba energie	502	6 856 571.25		5 237 063.85	
3.	Spotřeba ostatních neskladovatelných	503				
4.	Prodané zboží	504	168 825.64		221 768.35	
5.	Aktivace dlouhodobého majetku	506				
6.	Aktivace oběžného majetku	507	-56 770.00			
7.	Změna stavu zásob vlastní výroby	508				
8.	Opravy a udržování	511	4 786 188.80		24 389 491.10	
9.	Cestovné	512	785 183.06		752 379.97	
10.	Náklady na reprezentaci	513	210 131.53		271 198.09	
11.	Aktivace vnitroorganizačních služeb	516				
12.	Ostatní služby	518	7 313 580.27		5 780 471.69	
13.	Mzdové náklady	521	24 981 207.00		23 382 976.00	
14.	Zákonné sociální pojištění	524	8 085 020.00		7 595 651.00	
15.	Jiné sociální pojištění	525	65 270.00			
16.	Zákonné sociální náklady	527	1 364 796.82		220 259.00	
17.	Jiné sociální náklady	528			842 710.00	
18.	Daň silniční	531				
19.	Daň z nemovitostí	532	3 168.00		5 346.00	
20.	Jiné daně a poplatky	538	28 809.26		35 883.70	
21.	Vratky daní z nadměrných odpočtů	539				
22.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	541	2 428.50		421.20	
23.	Jiné pokuty a penále	542	7.00		4 129.00	
24.	Dary	543				
25.	Prodaný materiál	544				
26.	Manka a škody	547			1 000.00	
27.	Tvorba fondů	548				
28.	Odpisy dlouhodobého majetku	551	11 829 862.10		9 824 304.10	
29.	Zůstatková cena prodaného	552				
30.	Zůstatková cena prodaného	553	74.11			
31.	Prodané pozemky	554				
32.	Tvorba a zúčtování rezerv	555				
33.	Tvorba a zúčtování opravných položek	556	-26 521.90		37 592.70	
34.	Náklady z vyřazených pohledávek	557				
35.	Náklady z drobného dlouhodobého	558	3 679 006.87			
36.	Ostatní náklady z činnosti	549	531 939.50		328 102.82	

pol.č.	Název položky	účet	1	2	3	4
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hosp. činnost	Hlavní činnost	Hosp. činnost
II.	Finanční náklady		17 642.02	0.00	412 046.21	0.00
1.	Prodané cenné papíry a podíly	561				
2.	Úroky	562				
3.	Kurzové ztráty	563	17 642.02		20 769.71	
4.	Náklady z přecenění reálnou hodnotou	564				
5.	Ostatní finanční náklady	569			391 276.50	
III.	Náklady na transfery		0.00	0.00	0.00	0.00
1.	Náklady vybraných ústředních vládních	571				
2.	Náklady vybraných místních vládních	572				
IV.	Náklady ze sdílených daní a poplatků		0.00	0.00	0.00	0.00
1.	Náklady ze sdílené daně z příjmů	581				
2.	Náklady ze sdílené daně z příjmů	582				
3.	Náklady ze sdílené daně z přidané	584				
4.	Náklady ze sdílených spotřebních daní	585				
5.	Náklady z ostatních sdílených daní a	586				
V.	Daň z příjmů		29 010.00	0.00	86 090.00	0.00
1.	Daň z příjmů	591	29 010.00		86 090.00	
2.	Dodatečné odvody daně z příjmů	595				

pol.č.	Název položky	účet	1	2	3	4
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hosp. činnost	Hlavní činnost	Hosp. činnost
B.	VÝNOSY CELKEM		72 794 555.60	0.00	83 979 785.61	0.00
I.	Výnosy z činnosti		5 944 654.05	0.00	6 446 740.27	0.00
1.	Výnosy z prodeje vlastních výrobků	601				
2.	Výnosy z prodeje služeb	602	2 018 849.28		1 491 598.00	
3.	Výnosy z pronájmu	603	1 250 579.00		1 278 096.00	
4.	Výnosy z prodaného zboží	604	250 814.70		217 246.00	
5.	Výnosy ze správních poplatků	605				
6.	Výnosy z místních poplatků	606				
7.	Výnosy ze soudních poplatků	607				
8.	Jiné výnosy z vlastních výkonů	609	3 880.00		59 014.00	
9.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	641	65 000.00		210 783.50	
10.	Jiné pokuty a penále	642				
11.	Výnosy z odepsaných pohledávek	643				
12.	Výnosy z prodeje materiálu	644				
13.	Výnosy z prodeje dlouhodobého	645				
14.	Výnosy z prodeje dlouhodobého	646	450.00			
15.	Výnosy z prodeje pozemků	647				
16.	Čerpání fondů	648	2 342 333.02		2 225 886.87	
17.	Ostatní výnosy z činnosti	649	12 748.05		964 115.90	

pol.č.	Název položky	účet	1	2	3	4
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hosp. činnost	Hlavní činnost	Hosp. činnost
II.	Finanční výnosy		5 831.84	0.00	12 534.69	0.00
1.	Výnosy z prodeje cenných papírů a podílů	661				
2.	Úroky	662	1 813.44		3 007.76	
3.	Kurzové zisky	663	4 018.40		9 526.93	
4.	Výnosy z přecenění reálnou hodnotou	664				
5.	Výnosy z dlouhodobého finančního	665				
6.	Ostatní finanční výnosy	669				
III.	Výnosy z daní a poplatků		0.00	0.00	0.00	0.00
1.	Výnosy z daně z příjmů fyzických osob	631				
2.	Výnosy z daně z příjmů právnických osob	632				
3.	Výnosy ze sociálního pojištění	633				
4.	Výnosy z daně z přidané hodnoty	634				
5.	Výnosy ze spotřebních daní	635				
6.	Výnosy z majetkových daní	636				
7.	Výnosy z energetických daní	637				
8.	Výnosy z daně silniční	638				
9.	Výnosy z ostatních daní a poplatků	639				
IV.	Výnosy z transferů		66 844 069.71	0.00	77 520 510.65	0.00
1.	Výnosy vybraných ústředních vládních	671	66 844 069.71		77 520 510.65	
2.	Výnosy vybraných místních vládních	672				
V.	Výnosy ze sdílených daní		0.00	0.00	0.00	0.00
1.	Výnosy ze sdílené daně z příjmů fyzických	681				
2.	Výnosy ze sdílené daně z příjmů	682				
3.	Výnosy ze sdílené daně z přidané	684				
4.	Výnosy ze sdílených spotřebních daní	685				
5.	Výnosy ze sdílených majetkových daní	686				
6.	Výnosy ze sdílené silniční daně	688				
C.	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ					
1.	Výsledek hospodaření před zdaněním		29 010.00	0.00	86 090.00	0.00
2.	Výsledek hospodaření účetního období		0.00	0.00	0.00	0.00

SLEZSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM | VÝROČNÍ ZPRÁVA 2012

Z podkladů jednotlivých oddělení SZM sestavila Barbora Honková

Jazyková úprava: Jana Válková

Foto: archiv SZM

Grafická úprava: Martin Feikus

Náklad: 50 ks

Tisk: tiskárna Kleinwächter

ISBN: 978-80-87789-12-4

Opava 2013

Slezské zemské muzeum

Tyršova 1

746 01 Opava

tel./fax: 553 622 999

e-mail: szm@szm.cz

www.szm.cz